

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN

OD

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ

KONSISTORĚ.

SEDMÝ ROČNJ BĚH.

Swazek prwnj.

W PRAZE 1834.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, řjzenjm W. Špinky.

**Ille est verus et germanus Catholicus, qui veritatem Dei,
qui Ecclesiam, qui Christi Corpus diligit, qui Divinæ
Religioni, qui Catholicæ fidei nihil præponit.**

Vincentius Lirinensis Com. I, 25.

K slavnému přičetj
duchownj zpráwy hlawnjho chrámu Páně
u sw. Wjta
a celé Pražské archidiécese

od

Geho knjžecj Milosti
neydůstognějšho a wysoce urozeného

Pána, Pana

Ondřege Aloysia
hraběte Šarbek Ankwice z Poslawice,

z Božj a apoštolské Milosti

Arcibiskupa Pražského,
w králowstwj Českém, gakož i w diécēsjuh
Bamberské, Mišenské a Řezenské
Legata rozeného,

*Geho cjs. král. apoštolské Milosti skutečné
tagné Rady, Welkokřžnjka řádu Leopoldowa,
Primasa králowstwj Českého, Doktora boho-
słowj, hlawnjho chrámu Páně Olomauckého
Kanownjka, university Pražské-ustawičného
Kanclyře a studij Ochrance, též Ochrance
spolku ku wzdělánj kostelnj hudby; Pána
na Břežanech, Dobřegowicjch, w Lauňowicjch,
w Čerwené Řečici, w Nowém Rychnowě,
w Teyně nad Wltawau, w Rožmitálu, we
Šwacu a Wonšowě a t. d., a t. d.,
a t. d.*

**gakožto pražského Knjzete Arcibiskupa
zwoleného od Geho c. k. Milosti, a potvrzeného od
Geho Swatosti papeže Řehoře XVI.**

na den

weslawného dosednutj,

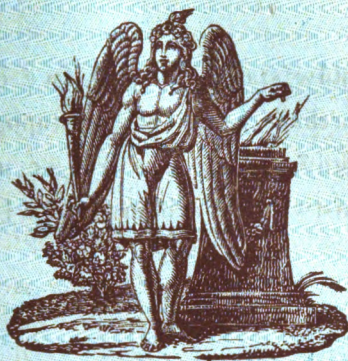
16. unora, roku 1834;

gménem

weskereho arcidiécesanského

DUCHOWENSTWA,

Redakcj.

Ay! co se w Pražských městách lid ten hlučně
brogj,

Kde Wjtkow čnj, kde Sion, i kde Wyšehrad :
A všechen lidu praud w daw gediný se pogj,
Tam kde se slawný králůw k nebi nese
hrad? —

Tam dušj pastýřowé, zbožnj řeholnjci,
Tam wědám bohomluwným mláď poswěčená,
Tam všechněch obce řádů swětlj důstognjci,
Wogjnu stráž i města, krásně zřaděná. —

Chram Wjtůw starowěky sijně swé otwjrá,
Kněz archidiécese slawně vstupuge,
Oděný čestným plášťem na trůn se ubjrá,
Křesťanstwo požehnánjm s cjrkwj ssnubuge.

Giž mezi námi gest náš pastýř přežadany,
Giž nenj cjrkw naše osiřelá wjc,
Giž mezi námi gest nám zprávce z nebe daný,
Náš Otec, knjže Arcibiskup, z Poslawic. —

Bud' nám srdečně wjtán co Slowan Slowanu,
Obegmi choť swau, cjrkw TOBĚ swěřenau,
Bud' TOBĚ libo od nás býti milowanu,
A milowati choť swau slawně wznešenau.

Nad kterau newyniká žádná w nábožnosti,
Nižádná w oddanosti k Otcí Swatému :
We lásce ku králi , a w každé krásné ctnosti,
Genž s wěrnostj se wjže k Otcí wěrnému.

Wlastenská Praha z toho sňatku raduge se,
A radost Prahy celau proletuge wlast :
A wlasti genius TI wěnce sláwy nese,
Nábožné kněžstwo spěchá TI swau poctu
klást.

My nepřestanem TEBE nadewše si wážit,
Neb Čechům wděčnost wždy gest přirozená
ctnost ;
A we všem , oč se budeš namáhat a snažit,
Chcem k TOBĚ neljčenau gewit náchylnost.

I panug tedy šťastně nesčjslná léta
Co cirkwe slaup, nám štjt, a králůw milenec ;
A wšecky TWOGE skutky požehney Pán swěta,
My kwjtky zásluh TWÝCH TI wpletem u
wěnc.

A vlast gjm okrášljTWAU poswěcenau hlawu :
Do letopisů země Gmě TWE wryge :
A nic nebude z nich ge wyhládití w stawu,
An rág z nich Českých kwjtků nám se
. rozwigé !

Sedláček.

I. Pogednánj.

I. Proč newydláwí náboženstwí Kristowo u welikého počtu nyněgšjch křesťanů tak hogných a spasitedlných užitků, gako za prwnjch wěků; a co w tomto ohledu činiti magj zpráwcowé duchownj.

Od
Josefa Černého,
Administrátora u Karmelitánek.

(Dle základu aušsburských konferenčnjch úkolů.)

W radách neskončené lásky a milosrdenstwí Božjho uzawřeno bylo padlé pokolenj lidské z mrákoty newědomosti, bludu a neprawosti wyprostíti, a pozdwhnauti ge k poznánj prawdy, k prwotnj swatosti a důstognosti. Wykonánj tohoto welikého skutku wložil Otec nebeský na gednorozeného Syna swého. Tento, gsa obraz sláwy Otcowy, tauž láskau k člowěčenstwu puzen, přiodil se lidskau přirozenostj, obcowal mezi námi w moci slowa a skutku, wykonal na kříží obět našeho wykaupénj a zrušiw wazby hřjchů a smrti, wznesl se co wjtěz na prawici Otcowu. Na swé uředlnjky, wyslané k roz-

hlašowánj blahoděgněho učenj swěho, wylil swěho i Otcowa ducha k oswjcenj a posilněnj gegich. Takto utwřzena gest smlauwa lásky mezi Bohem a člověkem w Kristu Ježjsi. Krwj zbrocený kříž, wštjpený na Ğolĝotě, wzrostl w přewelebný strom žiwota, poskytuĝcj pod swými ratolestmi wšem strastj a hrjchy obtjženým občerstwenj a utěšenj. Gakož ljbým duchem wzkrjšeného gara ožiwuge twář země, tak ožiwlo božským slowem Kristowým člověčenstwo, kde se koliw paprskům geho prawdy srdce otewřelo. Oltářowé ohawné modloslužby sesuli se w zřjceniny, a chrámowé smyšlených bohů proměněni gsau w swatyně prawého Boha, k němuž ze srdcj wěřjcejch plamen nábožnosti a lásky plápolal. Mrzké ohawnosti, kteréž po tolik wěků prznily člověčenstwo, ze všech okrsků a společno- stj wyhoštěny gsau, které k praporci Kristowu wěrně a upřjmně gsau přísáhly; a wszudy, kde koli blahotworné swětlo sw. Ewangelium wzešlo, widěti bylo přepódiwné změny w smýšlenj i w obcowánj k prospěchu a spasenj lidskému.

Owšem, mnozj lidé gsau byli, gešto božskému swětlu oĝj swých otewřjti se zpěčowali. „*Swětlo „swjtilo w temnostech, a tmy ho neobsáhly. — „Do vlastnjho přišel, a swogi ho nepřigali. „Kolikož pak koli přigali ho, dal jim moc „syny Božjmi býti.*“

Zagisté, co opravdowj synowé Božj obcowali gsau wyznawači wjry Kristowj w prwotnjm wěku, obcugjce wespolek w lásce upřjmné, neošemetné,

gsauce všickní co bratři a sestry gednoho srdce a gednoho smyslu. Byť pak i někteří z cesty sw. Ewangelium byli se uchýlili, a nepřikladně živi byli, stkwěla se předce walněgšj část uslechtilými ctnostmi, a zasluhowali wšjm právem gméno *Swatých*. Gak utvrzena byla gegich wjra a láska k Bohu, dokázali gsau neypatrněgí wkrwawých protiwenstwjch. Swědom sobě prawdy, mohl gest Justin, Athanagoras, Tertulián w obranách swých směle před obličegem cjsarů řjmských na swatý a neauhonný žiwot tehdegšjch křesťanů se odwoláwati, neobáwagjce se, že gim kdo k gegich zahanbenj odpjrati smj. Takowéto swědectwj wydali prwnjm křesťanům i sami pòhanšj spisowatelé, gako Plinius w listu swém k Trajanowi, posměwač Lucián, ano i sám odpadlec Julián w listu swém 49. mrawy křesťanské wychwaluge. — Než, slyšme aspoň některé z těchto swědectwj.

Tertulián w obraně swé klade mezi giným takto: „My křesťané wzhlédáme newinnýma rukama k Bohu My se dokládáme wašjm práwnjm ohledáwánjm, gešto každodenně zagaté před soudnau stolici woditi kážete, wysléchagjce žaloby rozličných zločinců; který medle úkladnj, který podwodnj, který swůdce, který zloděg udán byl z křesťanů? — — My gediní gsme newinni. A kterak to také ginák může býti? gešto newinnosti gsme wyučeni od Boha; známeť gi dokonale.“ O něco njže mluwj Tertulián o střjdmosti a čistotě křesťanů. „Nikdy se k stolu nesázjme, leč gsme

dřjwe modlitbau pokrmů swých posvětili. My gjme, pokud lačni gsme; pigeme tolik, co na lidi mravně přísluší. Pokrmu požjwáme sice do syto-
sti; přitom však gsme pamětlivi, že také w noci Boha wzywati budeme. Naše rozmlauwánj gsau gako těch, gešto wědj, že ge Bůh slyší. Poskwr-
něnj čistoty pokládá se u nás za wěc hroznějšj, nežli gakákoli pokuta, gakákoli smrt.“

Podobné chwalitebné svědectwj wydává o prwotnjch křesťanech Minucius Felix we swém Oktaviánu. „My, pjše on, gešto negen šlechetných mrawů a čistoty sobě wážjme, warugeme se slušně mrzkých rozkošj, wasich nádherných obyčegů a diwadel. My swých mrtwých neozdobugeme ko-
runau wadnaucej, nýbrž očekáwáme korunu od Boha, gegjž kwjtj na wěky neuwadne. Bezpečni gsauce dobrotiwostj Boha našeho, posilňugeme se skrze wj-
ru w naděgi budaucj blaženosti; pewně daufagjce, negen že gedenkrátě z hrobů wstaneme blahosla-
wenj, nýbrž my giž nynj blahoslawenj gsme pa-
třenjm do budaucnosti.“

Gaké to zpanilé wyobrazenj prwotnjch mrawů podáwagj nám tito wjry obrancowé! — Že ale také tenkrátě někteřj wěřcj z křesťanské kázně gsau wykročili, nezapjrá nikoliw Tertulián, což důkazem gest wěrohodnosti geho; však tyto wýmjnky byly gsau gen pořjdké, a „*takowých*, prawj, *neuzná-
wáme za křesťany*. Takowé pohoršliwé obcowá-
nj neshledáwá se, leč u welmi skrowného počtu“; u

wětšjho djlu panowala wjra žiwá, šlechtnost bez auhony.

Po čase ale, když cjrkew weřegné swobody dosáhla, a přjsnost kagicné kázně poňekud ulewila, ochábla také sjla wjry, a zponenáhla ustydla i láska. „Kdož mi dá, wzdychal pozděgi swatý Bernard, bych prwé nežli umru, spatřil cjrkew Kristowu, gakáž za prwnjho wěku byla!“ Zdaliby tento swatý muž za našich dnů ginák mluwiti mohl? Zagisté ne bez zármutku patřiti musj opravdowý přjtel ctnosti na obcowánj welikého množstwj křesťanů wěku našeho. Ať nic nedjm o nynějšjch křtěných pohanech, gešto zaslepeni gsauce buď hrdošj buď láskau k sobě samým, všemi obyčegi gen sebe samých zbožňugj, vyhledáwagjce gen vlastnjho zisku a oslawenj; gimžto pokorný Ježjš pohoršenjm, učenj gehu bláznowstwjm; tiť owšem křesťanské wjry zgewně se odpřisáhly; ale také u walného počtu těch, genž ku Kristu se hlásj, spatřugeme wjru bez ducha obžiwugjcjho. Náboženstwj gegich záležj toliko u wykonáwánj zewnitřnjch náboženských služebnostj; prawá pak bohomyslnost, pokora, láska, sprawedlnost, poslušenstwj pro Boha, zapjránj sebe samého gsau welmi pořjdké ctnosti. Nenj gisté neprawdiwý, z nespokogené a nerudné mysli wyslý wýpis nynějšjho stawu mrawů a náboženstwj, kterýž Swatost papežská w pastýřském, jubilárnjm listě*) i w pozdějšjch listech k biskupům

*) Wiz w časopisu našem roku 1832. II. djl, str. 156.

německým wystawila; nýbrž z bolesti, owčičky své milugjcjho srdce, wyplynulý. W témž nářku sauhlasně se pronesl málo před tjm i nábožný biskup Michal Sailer w poslednjm listě swém. — Nemohu opominauti, bych list tento, powahu wěku našeho welmi wěrně wypisugjcj, aspoň z částky, sem nepoložil. „Zpustlost mrawů, dj on, poměstech i po dědinách záhubně se rozšiřuge; a kterak to ginák býti může? Kde wjra zwiklána, swědomj ztupělo, bázeň Božj wykořeněna gest, tuť owšem všeliké zlé žádosti, co bodláčj w pustém poli, bugné odnožj paustěgj. Na podwraćeném oltáři troggediného Boha ustawila sobě trůn swůg trogice swěta: *žádost očj, žádost těla, pýcha žiwota*. Mamoně přinášj se w obět swědomj i sprawedlnost, podwod stal se zwláštnjm uměnjm, práwnj rozepře pohlcugj domy a statky, kogj nepřátelstwa, plodj pomsty a wraždy. Stawowé nižšj usilugj wyrownati se stawům wysšjm, upodobňugjce se gim gak w požítkách tak i w bláznowstwjch. Zpanilá národnj prostota w mrawech, snaubená s tak mnohými uslechtilými ctnostmi, wywržena gest, co staré nářadj z pospolitosti našj, a mjsto nj obljběn gest powrchnj lesk bez ceny a podstaty, licoměrné zdwořikowánj a všeliké liché a lehké zbožj cizinské. Rozmařilost a baženj po kratochwjlech, co mornj náказа, napořád se rozmáhá. Neyzáhubněgi ale působj k našemu porušenj tělesná wilnost, zachwacugjcj neymnožšjch obětj. Wěci, kteréž mezi námi ani gmenowány

býti nemagj, (list k Ef. V, 3.) býwagj neyobljbe-
něgšjm obweselenjm w řeči i w zpěwu, a to sice
giž w ustech dětských. Wjce než čtwtina na-
rozených gest plod hřjšné rozkoše, neznagjc otce
a ledwa matky, a této gen gako bezectné. Toto
nešťastné plémě do swěta gako whozeno, roste
bez wychowánj a bez kázně, nemagjc žádného gi-
ného dědictwj, leč smutnau wědomost nepočestného
zplozenj. Gakož pak samy brzkému swedenj wy-
staweny gsau, tak se opět swůdci giných stáwagj.
Tjmtó obyčegem se porušenost mrawů od rodu do
rodu štěpuge.“ Až dotud slowutný Sailer. (Wiz:
Hirtenbrief oder Sendschreiben an seinen Diöcesan-
klerus etc. Erlassen am Sonntage der Palmen, im
Jahre des Heiles 1832. —)

Přirownáme-li tento smutný wýpis mrawů ny-
něgšjch se skutečností, zdali to všecko w prawdě
takto neshledáwáme? Neplatj-li všecko, co tento
nábožný kmet w řjši německé pjše, takorķa doslow-
ně o našj české vlasti? Než, odwraťme oěj swých
od tohoto truchliwého obrazu, a zpytugme, odkud
asi všecko toto zlé? Což pak giž Kristowo Ewan-
gelium, genž druhdy tak hogného a utěšeného
owoce wydáwalo, blahočinné moci swé pozbylo?
Anebo se giž tak přesně a neporušeně nehlásá? —
Ani gedno ani druhé řjci se nemůže. Gewjť až
podnes toto učenj swaté spasitedlnau moc na wěech,
kdož ge koliw wěrným a upřjmným srdcem přigj-
magj, a prawidlem swého žiwota činj. Cjrkew
katolická až posawáde ge zwěstowati nepřestala,

aniž darů Kristem Ježjšem gj swěřených odepjrá
 djtkám swým k posilněnj a poswěcenj dušj. Přjčina
 tedy tak malé plodnosti wjry Kristowy neležj *w*
náboženstwj; ono gest až podnes mocné spasiti
 wšech, genž *w* ně wěřj; nýbrž *w lidech* záležj.
 Oni se giž nedáwagj duchu Božjmu wěsti, obcugj
 wedlé těla, gelikož smysl wěcj nebeských docela
 w nich umrtwen gest. Než, které *gsau toho ney-*
hlawnějšj přjčiny?

Dle mého zdánj tyto nasledugjcy:

Předně. Hrdé filosofstwj (philosophismus),
 genž zwlastě w minulém stoletj na trůn pozdwiženo.
 Zakládáť se to giž w systémú téhož učenj, že prawdy
 nadsmyslné za negisté pokládá, náboženstwj měrau
 rozumu měřj, zásady pak vlastnjho poznánj zbož-
 ňuge a za neomylné wydává. Wůdcowé těchto
 škol, genž *oswětiteli* a *wyprostiteli* člowěčenstwa
 se nazýwagj, zosnowali gsau welmi důmyslně a řj-
 kage systematicky swůg náwrh, gakby národům
 gich neywzácnějšj a neyswětějšj klenot — wjru
 Kristowu — (giž gen starau formau nazýwagj) —
 wyrwali, wšecy na nj založené řády a ustanowenj
 wywrátili, a swé nad hwězdy zwelebené swoboden-
 stwj (liberalismus) w smyslu politickém i nábo-
 ženském gim wnutkali. Wyznalť giž dáwno Vol-
 taire, a gehu spřež, před swětem, že gsau se s nábo-
 ženstwjm Kristowým k zápasu na smrt srotili. By
 weškeré národy i stawy w sjt swau zahrnuli, ugali
 se skoro we wšech vzdělanějšjch zemjch wšech-
 něch literárnjch i politických časopisů, dennjků,

týdennjků a t. d.; všudy oblažugjcj prawídla swá rozsławagjc. Z počátku se š obmysly swými tagili; než nynj weřegně ge wyznáwagj, a nádherně prohlašugj. — „Wám — prawj spisowatel francauzský w „*Tablettes universelles*,” a w něm. Merkuru pod názvem: *Fragen eines Träumers* — „wám, kteřj gešě mladj gste, stogj sjla po boku; na wás nenj gešě žádný záwazek podrobenosti wložen; hleďte tedy opatrowati *tuto nezálwislost*. Přigměte wšeccka podánj, nepohrdeytež gimi, přemeyslegte o wšech smławách; ale usudek o nich zanecheyte za sebau; *nikomu nedálweyte se wěsti, leč swému wlastnjmu rozumu*. Začněte počjtati časy od wášeho nyněgšjho wěku. Nasledowánj giných prodlužuge w každém předmětu otroctwj. Ginoši! wy gste samostatnj! protož mjsto, coby gste se wy měli přjkladem giných lidj zprawowati, wystawte sami na sobě přjklad.“ W těchto slowjch ukazuge se zgewně, gakými obmysly se tito oswěcowatelé národů zanášj, *wystawiti swobodu rozumu*, co neywyššjho saudce nade wšemi prawdami a podánjmi, a zawrhnauti wšeccku authoritacj nebo wážnost uweđených řádů a ustanowenj. U nás, w národu českém, nemáme owšem za bedliwostj zemské wlády takowýchto otrawugjcjch spisů, a w tomto ohledu zdáti by se mohlo slovo toto zbytečné; wšak za německým wychowánjm našjm wedrala se zhauba ta i také do našj wlasti; a cizozemské stwůry, wšelikými wnadami přistrogené, tjm obljběněgšj lahůdkau

mnohým býwagj, čjm wjce panugjcjmu duchu wě-
ku gsau přiměřeny.

Tauto cestau i w našj vlasti onen gjzliwý ged
se rozežjrá, naši dospělau mládež — práwě kwět
národu — otrawugjcj; což se owšem tjm snadněgi
státi musj, gelikož powaha mládeže wždycky ráda
z podrobenosti se wyzauwá, swobodenstwj sobě
libugjc.

Za druhé. Na těchto protikřesťanských zása-
dách založeno gest w mnohých ewropejských ze-
mjch weřejné učené *wychowánj*. Mjsto coby se
byly měly wšecky dušewné mocnosti w rowné mjře
a srownalosti vzděláwati, a mládež k prawé nábož-
nosti wěsti, genž gediný gest základ zdarilého wy-
chowánj, obracuge se wšecka snažnost na vzdělá-
wánj rozumu, a w tom pokládá se spása národu a
prawá oswjcenost. — „Způsob tento wychowánj,
dj Weitzel (Europa in seinem gegenwärtigen Zu-
stande) gest skrytá zbrog proti králowstwj Kristo-
wu. Učinky této methody patrně se na gewo dá-
wagj; nebo takto — gen gednostranně pěstowaná
mládež padá skepticismu w náručj, přigjmagjc ge-
diné to za prawdu, co rozumem swým proniknauti
může, a tudy, co na poznánj zjská, tratj na wjře. —

K tomu přicházj geště i to: Poněwadž se uče-
né vzděláwánj základu náboženského spustilo, a
wšecky wědy a nauky k swětským účelům namě-
řeny gsau, nekráčekjce giž wjce gako prwé wedle
sebe w spolku sesterském s náboženstwjm, pozbyly

gsau také z weliké částky své blahočinné moci na uslechťowánj člowěčenstwa.

Mnozy z nowěgšjch libomudrců a krasowědců nechťj tomu připustiti, žeby wědy a uměnj, jako libomudrectwj a básnictwj, z prwotnj prawdy a z prwokrásy se prejšťily, a k témuž původu swému zpět se nesly. Obskurantismem nazýwagj, co Fr. Schlegel tak krásně wypowieděl, a o čemž téměř všickni minulj wěkové přesvědčeni byli. „Zgewenj Kristowo, dj on (w. Ansichten über Gegenwart), působj střed we všeobecné historii, a dodává všem wědomostem wznešené spogitosti; nestogj-li ale w živém swazku a wztahu se zgewenj, zůstanau wěčně toliko odtržené články a mrtvé hmoty, a všeliké poznánj o wěcech, gakož i wěci samy pozůstawj ducha bez utěchy a w neshodné gakési různosti.“ — „Ze swatých a nepřebzaných hlubin *wjry* prejšťj se z prawého života živý zdroj; w něm se wědectwj, uměnj i život, co kwjtkowé tětěž koruny, sgednocugj.“

Že také skutečně tjmto odtrženjm wěd od záměru náboženského náboženstw i mravnost utrpěla, padá gednomu každému w oči; aniž se to ginák dá mysliti; neb mravnost bez náboženstw — o kterau se gisté filantropické ústawy pokaušely — gest stawenj wetché, základu nemagjcj, protož se také při prwnj bauři rozpadnauti musj.

Za třetj. Pád *wjry* a mrawů působj tjm záhubněgi na člowěčenstwo, poněwadž náказа ta práwě wyššj stawy gest zachwátila, gimiž se ostatnj

ušlechťowati a zwelebowati magj. Příklad wyššj třjdy občanů nezůstává nikdy bez aučinků. W čem sobě stawowé wyššj powolugj, zobecňuje se i hned u měšťanstwa. Wystupugj-li oni z mezej mrawnosti a nábožnosti, chápe se toho brzo i sprosták, spauštěge te též za nimi ctnosti a náboženstwj. Porušenj mrawů dostalo se wždy do chatrěj z paláců, nikdy pak z chatrče do paláců. — Z takowé však porušenosti nemohau se owšem všickni wesměs wyššj a vzdělanj stawowé winiti. Kdož newidj mnohých a slawných wýmjnek i tuto, zvláště w zemjch rakauských, kdež právě neypředněgšj rodowé za příkladem oswjceného rodu Cjsarského prawau ušlechtilostj a neljčenau nábožnostj ostatnjmu lidu swjtj. Než, zdali se takto všudy, i w zemjch sausednjch spatřuge? Nedáwagj-li nám w tomto ohledu historikowé a skaumatelé wěku welmi smutný obraz?*) Než, nechci tento lįstek dále rozwinowati. — Zdáť se sice poněkud, gakoby se to z mnohé strany k lepšjmu způsobu schylowalo, an člowěčenstwo ze swé mdloby procjtlo, a léku proti tomu smrtjcmu neduhu vyhledává; gen žel, až dosawáde nedohlédlo se k geho kořenu, následowně také platného prostředku nenalezlo. Tento pak nezáležj leč w nawrácenj se k Bohu, k pramenu wšj maudrosti, swatosti a blaženosti; w nawrácenj se

*) Wiz: Joh. v. Müllers sämtliche Werke. Tübingen, djl V. — Rädlinger: Was restaurirt Europa?

k wjře w Krista Ježjše, w gěho učenj a ustanowenj. Nábožná wjra proniknauti musj pokolenj lidské, a duch Kristůw audy mrtwé ožiwiti.

Zde však nebudiž otázka, gakby k obnowenj náboženstwj všickni stawowé wůbec napomáhati měli, nýbrž toliko o tom, *co nám kněžjím činiti dlužno?* —

Nás kněžj wywolil Kristus za nástroge, bychom zároweň s njm pracowali na spasenj dušj nesmrtelných, uwodjce ge do swatyně náboženstwj. Nám vlastně praweno: Wy gste sůl země. Wy gste swětlo swěta. Waše swětlo před lidmi swět, ať widj skutky waše dobré, a slawj Otce, genž w nebesjch gest. *Gestliže sůl zmařena bude, čjm bude soleno? K ničemu se nehodj wjce, nežli aby byla wen wywržena, a od lidj pošlapána. Wede-li slepec slepého, zároweň s njm do jámy upadne.* Wložme ruku na srdce, tažme se před Bohem, negsme-li my sami, aspoň z weliké částky porušenostj nyněgšjho wěku winni? Na wáze spravedlnosti bude gedenkráté práce naše welmi lehká nalezena. Když horliwost bezbožných k wywrácenj swatyně Páně tak neunawená gest, neměla-liby horliwost naše o gegj zachowánj mnohem snažněgšj býti? Strážliwost pastýřowa se množj, widj-li wlka, an k stádu gěho se bljžj; neywyššj pastýř Kristus wyhledáwati bude z rukau našich swěřených nám owcj. Kterak obstogjme, zahyne-li gen gediná nedbalostj našj? — Zběžným toliko aneb mechanickým wykonáwánj swatých obřadů, když

se ani potrawy, ani posily, ani útěchy lačnému a stýženému lidu nepodává, neučiníme powolánj swému zadost; nýbrž obnowenj, ožiwenj wjry a ctnosti křesťanské gest aukol náš w potřebě wěku nynějšho. Toto pak prwotně u nás samých začjti se musj. Za tau také přjčinau w každém wěku, kdež rozpásanost mrawů a bezboženstwj panowati počalo, ode všech šlechetnějšich za potřebno se uznávalo, a obnowau kněžstwa začjti reformacj. — Žádajť owšem i mnozj z nás obnowu stawu kněžského; ale obyčegně gj vyhledáwagj toliko w powrchnjch přjpadnostech, ne pak w proměněnj wnitrnjho smyslu. Mnozj u př. horlj o uwedenj nové zewnitřnj zpráwy w cjrkwí, ginj o nové obřady při službách Božjch; než, deyme tomu, žeby takowá w potřebách nynějšho času nutná proměna ležela skutečně w moci nižšjho duchowenstwa, a provedla se, zdali pakby tauto zewnitřnj reformacj co spo-moženo bylo? *Duch* gest to neyhlawnějšj při každé wěci. Smysl kněžstwa buď neyprwé obnowen; sice přišjgame, gak Kristus prawj, nowau záplatu k wetchému rauchu, a roztrhnutj stane se wětšj. Kdo gen o zewnitřnosti w náboženstwí se zasazuje, o ducha pak wnitrnjho nedbage, gewj horliwost farisegskau. Bez žiwota duchownjho, bez obcowánj w Bohu a w Kristu, nelze žádnau měrau duchownjmu pastýři w stádcí swém šlechetný a zbožný smysl wzbuditi. Bez bohomy-slnosti newzegme se w srdcí geho giskra prawé horliwosti, genžby geg pobádala ustawičně a u-

přijmně vyhledáwati spasenj dušj. Tato pak nábožná horliwost zprawuge se láskau, spogena gest s opatrnostj, aby wjce nezbořila, nežli wystawěla, ozbrojena gest uměnjm, aby nepřjtele s geho vlastnj zbrogj poraziti mohla. Poněwadž ale gen w spogeném snaženj k témuž účelu možno gest s pomocj Božj úplného dogjti wjtězstwj, hledj se s ginými hagiteli prawdy a ctnosti spogiti.

Tohoto őtwernásobnjho ducha potřebj gest pomazaným Páně, magj-li odolati duchu wěku; totiž :

ducha pobožnosti,

ducha horliwosti w swatém powolánj,

ducha uměnj,

ducha swornosti w tanženj po gednom cjli.

Deyž Bůh, abychom všickni w něm obnoweni byli, a prospěšnému působenj učenj Kristowa napomáhati mohli!

I.

Neyprwé potřebj gest, aby obnowen byl w nás *duch pobožnosti*. Gestič nám hluboce připauštěti k srdci slowo božského mistra našeho, kteréž uředlnjkům swým prawil: „Prawjm wám, nebude-li hogněgšj sprawedlnost vaše, nežli zákonnjků a Fariseůw, newegdete do králowstwj Božjho.“ (Mat. V, 20.) Fariseowé drželi se pewně litery zákona, ostřjhagjce bedliwě zewnitřnjch náboženských obyčegů; ale ducha téhož zákona welmi málo wážili. Gegich oči obráceny byly na powrchnj blesk a oslawu, k pod-

statě pak zákona, záležející w posvěcenj člověka, nikdy gsau nepronikli. Kristus Ježíš vyhlédává při swých uředlnjích vyššj dokonalosti, zvláště pak při těch, kteří k vykonáwanj swého wznešeného wyslanstwj milost Ducha swatého přigali. On žádá, bychom *gedno* byli s njm učiněni. *Zůstati-
tež we mně a gá we wás. Kdo zůstáwí we mně
a gá w něm, ten nese owoce mnohé.* Jan XV. *Pakli kdo ducha Kristowa nemá, nenjť geho.* K Řjm. VIII. Co se tjm wyrozumjwá giného, nežli vyššj žiwot ducha, smysl nebeský, auplně proměněnj se w mysli, w srdci a w žiwotě, tak že wě-
řjci duše umrtwena gsau hřjchu, cele w Bohu se zakládá, a u weškerém obcowánj swém smýšlenj Kristowo nagewo dáwagjci řjci může s Apoštolem: *Ne giž gá žiw gsem, ale žiw gest we mně Kristus.* Takowé smýšlenj nazýwali stařj učitelowé naši *bohomyšlnostj*, i také *zbožnostj*. (Wiz Baworýnského z Wlčjho pole knihu: O náboženstwj.)*)

*) Naši stařj Ascetowé rozeznáwali bedliwě rozličné stupně náboženstw. Tak tentýž Baworýnský w nynj gmcnowaném spisu klade takto: „Tri gsau stupňowé náboženstw: 1. *nábožnost*, 2. *pobožnost*, 3. *zbožnost*. Prwnj „stupeň gest lidj napravugjci se k Bohu, a slowo „geho přigjmagjci; druhý, lidj w mjr s Bohem we-
„šlých, a w tom pracugjci; třetj, lidj dokonalých w „prawdě.“

„*Nábožnj* základ magj *na Bohu*, a ode wšj neprawo-
„sti odstupugi. Druhý stupeň — který skrze Ducha a
„slowo Božj oswjcení gsau a ustawení; tudjž gedn
„duch s Bohem učiněni; protož z té milosti *po Bohu*
„gdau, gakož pán Ježíš po Bahu Otci šel, i my máme

K této bohomyšlnosti neb zbožnosti vede tak nazvaná *mystická* neb *tažemná Theologie*, která ale pečlivě rozeznati se musí od liché, fanatické Mystiky, zakládající se toliko v temných citech a klamných stvrácích přepjaté fantasie, gežto za zgewenj božj pokládá, slowem pak Božjim a učenjm cirkwe pōhrdagjc. Prawá mystika, k bohomyšlnosti wedaucj, má swůg základ na pjsmě swatém a učenj cirkwe Kristowy, a nenj nic giněho, nežli theologie na žiwot obracená, wyučugjcj totiž, gak by člowěk wnitřnjm smyslem věci božské wnjmati, skrze wjru a lásku s Bohem se sgednotiti a gemu ůpodobniti se mohl. Tato mystická theologie gest mnohem staršj nežli školská, a stogj w té mjře nad tauto, w kteréž žiwot ducha wyše stogj nad litera njm wědecktjm.

„W zlatém wěku křesťanstwj,“ prawj gistý slowutný bohomlawec, „byla theologie mystická praktickau školau ctnosti. Otcowé, učitelowé i wěřjcj onoho wěku neznali tehďáz žádně školské

„nasledowati šlepěgj geho. Třetj stupeň gsau ti, kterjžto w poznánj, nasledowánj a w požjwánj zrostli gsau „w muže dokonaleho, naplněni gsauce mocj Božj, aby „se giž zklátiti nedali wšelikým wětrem učenj w nepravosti. (Kdo mne odlaučj od lásky Kristowy?) Ti dokonale w Bohu přebýwagj a Bůh w nich, a gsau *prawě „zbožnj*. Přes to zbožněnj (od Krista učiněného) nie „zbožnilegšjho býti nemůže.“ Ginj opět učitelowé — u příkladu sw. František Saleský w swém *Theotimu*, pokládagj tyto stupně *w očišťowánj duše, w oswěcenj a w sgednocenj se s Bohem skrze lásku.* —

theologie, gakáž pozdějí až na naše časy ustawena gest, kteráž o Bohu a geho zgewenj gen suché a studené rozklady rozumu a srdci žáků podává, gesto sice rozum a wtip ostrj, však k proměněnj, poswěcenj a k roznjcenj welmi málo posluhuge. Žiwot a spisy swatého Klementa Řjmského, Ignácia mučedlnjka, Polykarpa, Cypriána a gegich učedlnjků gsau nám na swědectwj, že gsau sebe i swěřené swé tauto tagemnau theologiij k wznešeným ctnostem pěstowali.*) — — Ascetowé a učitelowé wěků pozdějšjch, gako Tomáš Aquinský, Bernard, Karel Boromegský, František Saleský, Fenelon a ginj, nazýwali toto učenj mystikau nebo tagemnau theologiij, poněwadž, gak prawj, wznešeným tagemstwjm učj, které rozumem postiženy býti nemo-hauce, maudrosti školské pohádkau býti se zdagj.“

Upadlatě owšem wšecka mystika wůbec pro gegj zlé užjwánj, djlem také, že s systémem filo-

*) „Byltě čas“ — dj gistý spisowatel (w Kostnickém archívu pastýrských konferencj 1814, I. djle, str. 13.) — „kde náboženstwj wjce bylo důležitostj srdce nežli rozumu. Tehdáž gsau gestě — sit wenia verbo — nerozložili Boha w geho částky. Geho vlastnosti nepředstawowali sobě tak určitě a oswjceně; za to ale hořelo srdce gegich tjm wraucněgšj láskau k němu, a tudy se každé přjležitosti uchopili, by mu swau uctu smyslnými znamenjmi na gewo dávali, a podobné city také u giných probuzowali. Tehdáž bylo méně náboženstwj w hlavě, wjce ale zbožnosti w srdci.

Byltě ale také čas, kdež se wjce rozum nežli srdce náboženstwjm zaměstnáwal. Tu se za potřebno widělo, Boha i vlastnosti geho w podstatné částky rozložiti, a wšeliké

sofickým se nesrovnávala, u mnohých pak libomudrců tak i bohoslowců do veliké oskliwości; zvláště pak v nowějším věku od školy Kantické pobogována byla. Než bog ten slaužil právě k gegjmu wyčištění a oddělení od zádumčivé a pietistické mystiky; tjm se okázalo, kterak pravá mystika, jak v přirozenosti duše, tak i v powaze wjry základ swůg má. „Nebo kořeny našeho poznánj,“ prawj gistý bohoslowec (wiz: Encyclopädisches Wörterbuch. Altenburg. Prwnj oddělení, 14. swazek), „a našich náboženských idej zasáhaj až do tagemných hlubin mysli a srdce. Náboženstwj tamo gest předmětem pobožného srdce, protož mystika we wzhledu náboženském newyhnutečně gest potřebna, a také u těch neyoswjcenějšich duchů od gich wjry tak nerozlučitedlna, že se i hned práwa swého dowolává, jak mile buď přemýšlowánjm, buď srdce rozčilenjm k pobožnosti

náboženské pogemy dle neyprijsnějšich zákonů rozumu lidského určití a cjdití. Za to ale odcházelo srdce s prázdnem; nebo tyto wědomosti zůstávaly w hlavě mrtwy, aniž se potřebné býti wídělo, by w tělesných znamenjch smyslům se představowaly, aby tudy také ginj lidé roz-wlažnění a wzděláni byli. Učenj nechťeli buď žádných, buď welmi prostých obrádů náboženských.

Musj ale geště nastati čas, kdež bude právě tolik náboženstwj w hlavě, co pobožnosti w srdci; právě tolik a takových smyslých forem w obradech, co gich newyhnutečně potřebj, by se sauhlasnost nebo rownowážnost mezi rozumem a srdcem, stránkau dušewnj i tělesnu uskutečniti mohla, aby tudy pohnuta byla wůle člověka k uchopenj prawdy, a k wykonáwanj dobra.“

puzeni býwagj. 'Tato šlechetněgšj mystika, bez kteréž ani náboženstwj, ani pozdwiženj mysli k wznešeným wěcem možné nenj, zasluhuge zagisté wšecku wážnost; gelikož předmětowé wjry negsauce smyslům podrobeni, přemýšlegjcjm duchu powždy tagemstwjni (mysteria) zůstawagj, a tudy gen wjrau pobožné mysli wcházeti možna do gich swatyně.“

Giž z toho nastjnněj widěti můžeme, že wědomost mystiky nezasluhuge toho opowrženj, s kterýmž gi mnozj z našich bratrj odsuzugj, ano dle mého zdánj z pauhé toliko předpogatosti odsuzugj; čemuž owšem nenj se co diwiti, gešto ani na ústawjch a školách bohomluweckých, ani w saukromném domácjm studowánj s tauto naukau známost sobě ne- učinili, a genom dle obecného powyku nezaswěcených saudj, neznagjce ani základu, ani záměru této nauky. Takowé ale zanedbáwánj slaužj začasté k neywětšj škodě pastýřů i owcj. Nauka, wedaucj přjmo k zbožnému obcowánj, poskytugjcj prostředků k poznánj a naprawenj sebe samého, zbuzugjcj k gednánj a k trpěnj z wyššjch důwodů, nauka tato, prawjm, hodna zagisté gest, aby se každý duchownj wůdce s nj negen seznámil, nobrž gi za nerozdjlnau towaryšku sobě obljbil. Nebo gestliže w každém wěku tak mnozj učitelowé pod tauto přestaunkau k znamenité swatosti gsau došli, pročby i nám k podobnému prospěchu poslaužiti nemohla? A gak mile w nás samých duch zbožný zbuzen bude, budema také s wětšjm užitkem, s wětšjm

požehnánjím na nápravě giných pracowati. Nemů-
žeť zagisté nikdo nábožný smysl giným wštjipiti,
kdo sám ho gest prázdén. Čj srdce studené, toinu
se zagisté nedostane ani ohně, ani swětla, ani pro-
nikawé moci k rozhorlenj, k oswjcenj a k utvrzenj
giných, a giž na twáři čjsti se může takowému
pastýři, že gen co nágemnj k úkol swůg odbýwá,
a gen co umělý deklamátor gako z powinnosti o
ctnosti řečňuje. Protož posvěťme prwé sebe samy,
pak gisté s hogněgšjím užitkem pracowati budeme.

Gestli gsme giž ale z daru milosti Božj w duchu
Kristowě opravdowě obcowati počali, toť zagisté
na sobě cjtiti budeme, gak newyhnutedlně nám
potřebj, bychom téhož ducha neustále w sobě
zhuzowali a obžiwowali; neboť každodennj wyko-
nánj služeb Božjch, posluhowánj swátostmi wede
nás obyčegně k zponenáhlé wlažnosti a lhostegno-
sti. Protož k našj výstraze obrátiti musjme slowa
Páně, kteráž we Zgewenj swém napsal swatý Jan,
kap. II, 4.: „*Mámě něco proti tobě, že gsi prw-
nj lásku swau opustil. Protož pomni odkud
gsi wypadl a čiň pokánj. A opět k biskupu
Laodicegskému dj: III, 18. „Wjm skutky twé,
že negsi ani studený ani horký: ó bys studený
byl anebo horký: ale že gsi wlažný, a negsi
ani studený ani horký, počnu tebe wyrhowati
z ust swých. Nebo prawjš, bohatý gsem, a
mám hognost, a žádneho nepotřebuji, a newjš,
že gsi ty bjdný, a mizerný, i chudý, i slepý,
i nahý. Radjím tobě, aby sobě kaupil ode mne*

zlata ohněm zprubovaného (lásku), aby bohatý učiněn byl, a ozdoben byl w raucho bjlé (newinné obcowánj), a neukazowala se hanba nahoty twé, a musíj pomaz očí swých, aby widěl (t. g. opatr sobě vyššj maudrošti, by oko twé prohlédlo). Gestli tedy oni swatj mužowé, gešto samého láskau wraucjho miláčka Páně, anebo duchem Božjm plného Pawla za učitele měli, zwlažněli a ustydlí, kterak se medle my, tisjcerými zemskými starostmi zabawenj, tomuto zwlažněnj ubránjme, nebudeme-li každodenně olege přiléwati k rozžehánj božského plamene w sobě? Tauž přjčinau pewně sobě ukládá bohomyslný kněz každého dne, buď něgakau částku z pjsma swatého, buď z knih swatých otců, anebo z giných ascetických spisů bedliwě přečjsti, a o oněch prawdách přemyslowati. (Duchownjm, gešto přjležitosti aneb prostředků, nemagj opatřiti sobě swaté otce, poslaužití mohau výborně Sailerowy listy ze swatých otců w němčinu přeložené, pod názwem: „Briefe aus allen Jahrhunderten der christlichen Zeitrechnung. Zweite Auflage. Sulzbach, in der J. E. von Seidel'schen Buchhandlung 1832. 3 djly.) K zotawenj duoha a rozčilenj srdce k apoštolské horliwosti uwedli gsau také mnozj nábožnj biskupowé pro swé duchowenstwo tak nazwaná *exercitia*, *) U nás, kdež

*) Letošnjho roku, čteme w *Sioně* (1833), bude skoro weškeré kněžstwo francauzské duchownj cwičenj konati. W dioccezj Carcausonské bylo okolo 300 kněží okolo biskupa

kurátnj duchownj z polnosti obžiwj swé nabywagj, a takowá shromážděnj zvláště pro vzdálenějšj a chuděj obtjžnostem gsau podrobena, mohlby gednakaždý wedlé možnosti gednau za rok uprázdniti se ode všech pracj, a takowéto obnowenj ducha doma předsewjti.

Když pak těmito prostředky utvrzeni budeme w opravdowé nábožnosti, giž tau samau puzeni také budeme

II.

k horliwosti u wykonáwánj duchownjch powin- nostj.

Kdož skrze lásku s Bohem spogen gest, plápolá také horliwau žádostj, by, pokud možná, všecky duše Bohu zjskal. Sem směřuge gehu modlitba, gehu péče, i gehu práce. Láska pudj geg, by všecněm všecko učiněn byl. Swědom sobě gsa důstogného powolánj swého, že dělnjkem Kristowým býti, a dle příkladu gehu pracowati má na wyproštěnj, oswjcenj a ušlechtěnj člowěčenstwa, uchopuge se s radostj každé přjležitosti, kde se koliw co prospěšného konati dá. Tuto snažj se, gakby u wjře a w lásce ustydlé mohl opět rozwlázniti, tamto odwažuge se, by hněwem a nenáwistj rozptýlené w mjr mohl uwěsti. Zde wywodj

swého shromážděno, konagjce ge s njm a s kapitolau. Žeť pak my tak daleko za tjmto příkladem zůstáwáme! dokládá onen referent.

duše padlé. aneb w hrějch zabředlé ze strastného otroctwj k swobodě synů Božjch ; ginde malomyslným a tesklivým dodává srdce, by weselegi kráčeli po cestě žiwota. Nynj těšj zarmaucené, a swau własnj dobročinnostj wjru w laskawau prozřetedlnost božskau w nich obžiwuge ; nynj opět chwátá k wzdychagjcemu po něm nemocnému, a nelekage se ani gedowatých par, ani mornj náказы s láskau bratrskau k lůzku gehu se skloňuje, aby buď klesagjcjho ducha pozdwihl, anebo z tělesné schránky se ubjragjcjho k udatnému wykročenj k nadhwězd-
ným stánkům posilnil. Nábožná tato horliwost nikoho newylučuge, wšecky w lásce obgmá, dospělé i djtky ; zwlastě pak tyto maličké dwognásob ležj mu na srdci, gelikož z nich lepšj pokolenj wykwesti má. A s tjmta wšjm snaženjm newyhledává žádné wezdegšj odplaty, žádné lidské přjzně a pochwaly, nýbrž gehu gediná odplata gest zisk dušj, zaljbenj Božj. Naproti tomu také udatnau a wzněšenau myslj stawj se všem nepřátelům wjry a ctnosti na odpor. Žádná wýhrůžka, žádné nebezpečenstwj neswáže mu gazyk. S apóstolskau swobodau ugjmá se wsudy wjry a cjrkwě, potlačené prawdy i utištěné newinnosti ; a sice i tenkrátě, byť patrně předzwjdal, že za toto šlechetné mjněnj swě newděk, nátisky, potupu a protiwenstwj, ztrátu chleba, swobody i žiwota skljzeti bude. Prawidlo gehu gest : Služj Roha wjce než lidj se báti, wjce gehu nežli těchto poslauchati.

Zagisté weliké diwy koná duchownj pastýř, kteréhož takowá horliwost rozněcuge! Kdož newj, co činil Vincenc de Paula, František Saleský, Karel Boromejský? Co činj až posud nábožnj missionáři w Americe a w Asii? Gistě newýslovné skutky působj horliwost s maudrostj Pawlowau a s láskau Janowau spogená. By ale bezpečněgi a užitečněgi působiti mohla, vyhledáwá se wedlé slow samého Krista, by se řjdila wždycky

III.

prawau oswjcenostj.

Důwodná známost swětských i božských wěcj negen welmi sličně se srownáwá s bohomyslnostj duchownjho pastýře, nobrž ona auřadu geho gak wětsj důstognosti, tak i hogněgsj a bezpečněgsj aučinnosti propůgčuje. Mnohem wjce nežli kdy prwe potřebj knězi za našich časů wyššjho wzdlánj. Nepřátelé wjry nebogugj giž proti nám mečem a ohněm, leč zbrogj duchownj, wšestrannau učnostj a ostrowtipnau sofistickau, znagjce swodné důwody swé mluwau welmi půwabnau a dogjmawau wyljčiti. Služj tedy bogišť i zbraň i taktiku gegich dokonale znáti, máme-li autok gegich wjtězně odwráti. „Kdož medle hágiti má,“ táže te Rädlinger, „králowstwj Božjho proti ustawičným autokům nepřátel geho, neumj-li kněžstwo wěsti meč wjry? Kdož roztrhá sofistickau osnowu liché oswěty — kdo porazj pych zpupné newěry — kdo zachowá swatý poklad zgewenj Božjho, a hlubokost

geho wjce a wjce obgewj, neučinj-li to strážcowé
geho — swětlo swěta, sůl země?“

Než s galowau wědomostj do paměti wnut-
kaných několika hubených wýtažků z bohomlu-
weckých nauk, w této wálce, gakož i w ostatnj
zprávě duchownj welmi málo zprawjme. Potřeb-
no, bychom podstatu a důwody učenj Kristowa a
weškeré k geho wyrozuměnj newyhnutedlné napo-
máhagjcy wědy w gasnau wědomost uwedli, bychom
wšecky prawdy učenj katolického we všech potaž-
nostech na žiwot wyskaumali a takorka w tuk a
krew obrátili. Ginák nebude nám možno we všech
přjpadnostech a potřebách na pohotowě ge mjti, a
gich použiti. Ale i na tom nenj dosti, my musjme
i giných také uměnj wzjti na pomoc, bychom prů-
chod opatřili prawdě, pochopnosti a potřebám
posluchačů našich wyhowěli, a gich srdce krásau,
wznešenostj a spasitedlnau mocj slowa Božjho okau-
zlili a ozbrogili. Gaké to obšjrné pole, gež wzdě-
lati máme!*) Nemohu tuto také opominauti, co od
duchownjch pastýřů nábožný Sambuğa wyhledáwá.
„Mimo giné věci, dj, skaumeyme také powahu
neb ducha wěku, w čem práwě záležj, kam směru-
ge, gakých prostředků užjwá, a gakých prostředků
gest nám proti němu užjwati. Hledme našemu ná-
boženstwj zgednati wážnost a ljbeznot důkladným

*) Obšjrněgi, w schwálnjm pagednánj wyložil potřebu usta-
wičného sebe wzděláwánj duchownjho pastýře náš učený
wlastenec pan Fr. Bogenický (Sláma) we čtvrtém roč-
njm běhu, swazku třetjm tohoto časopisu.

rozwinowánjm geho prawd; wypûgčme sobě od téhož wěku gazyk i filosofii, gegjho ale ducha w náboženstwj nepřigjmeyme. Bogugme proti duchu wěku na bogišti literatury způsobem učeným a nábožným, každé giskřičky prawdy w uctiwosti mĕgme, ať gi kdekoli nalezneme. Šetrjce důwodnosti a warugjce se wšj powrchnosti, horleme wždy genom *w lísce*, a nikdý o věci přjpadné a nepodstatné se nezasazugme. Zůstawme gich každému na zwůli. Gest-li kdo z ohledu těchto wěcj giného mjnĕnj, nekacěrugme ho.“

Posléze potřebj gest k přemáhánj porušenosti wěku

IV.

gednomyslného usrozmĕnj a spogenj.

O gednomyslnost žádal sám Spasitel swým učedlnjkům w poslednj krásné moditbě swé, řka: Otče swatý, zachowey ge we gměnu swém, kterěz gsi mi dal, ať by byli gedno gako i my. Jan XVII, 11.; a opět wewerši 21.: Aby všickni gedno byli, gako ty Otče we mně, a gá w tobě, aby i oni w nás gedno byli: aby uwěřil swět, že gsi ty mně poslal. — Tak též i my všickni za geden muž musjme státi, všickni gednosworně k gednomu cjli směřowati. W tomto ohledu gsau synowé swěta w způsobu swém wždycky opatrnĕgšj, nežli synowé swĕtla. Popatřme gen, kterak lstiwý nepřjtel wždy w nerozdjlné swornosti, mocj spogenau, s wogskem neyopatrnĕgi sešikowaným proti králowstwj Božjmu

bogowal; gak wýborně se na to heslo rozuměl: „Divide et impera.“ Radostj zplesati musj tento nepřítel, wida, an mnozj theologowé katoličtj, k pohoršenj lidu, wespolek proti sobě wálčj, a pro dosti nepatrné a nepodstatné wěci nelaskawě se stjhačj. Za časů prwnjch byl swazek wjry a lásky mezi hlasateli swatého ewangelium mnohem aužegj spogen.

Gak snažně gsau otcowé za prwnjch wěků swornosti wyhledáwali, swědčj giž i sama rozepře z strany swěcenj Welikénoci. Nebo když Viktor, řjmský biskup, w horliwosti swé se přenáhlj, cjr-kwe východnj od západnjch wylaučiti chtěl, „toto předsewzetj geho, gak wyprawuge Eusebius, hist. lib. V, c. 24., wšem biskupům newelmi se ljbilo; a protož snažně ho napomjnali, aby raděgi o pokog, swornost a lásku bedliwau péči měl. Mezi nimiž sw. Irenæus, gménem a w osobě bratřj swých, psanj k Viktorowi učinil, w němž, aby tak mnohých cjrkwj pro zachowáwanj starobylého ustanowenj a obyčege, od těla wšj cjrkwě Kristowy dokonce neodtjnal, welmi přježitě a mjstně napomenul.“ — Mezi ginými přiwodj w swém listu i tato slova: „Staršj aneb kněžj před Soterem té cjrkwě, kterauž ty nynj zprawugeš, předstawenj, Anicetus, prawjm, Pius, Hyginus, Telesphorus, Xystus, ačkoliw sami toho swátku na ten den, gako biskupowé Asiatštj neswětjli, ani giným po sobě tak geg swětiti neporučili a nedopustili: wšak nicméně s biskupy těch cjrkwj, w nichž se ten swátek tak držjwal, když-

koli k nim přicházeli, w pokogi a swornosti ustawičné zůstawali. A když blahoslawený Polykarpus za biskupstwj Anicetowa do Řjma přišel, a s njm o giné věci, o niž byli w nesrozuměnj, přátelsky rozmluwil, i hned se srownali a pokog mezi sebau smluwili: a pro rozdjl swěcenj welikénoci, na čemž se podstata záležeti zdála, swazku lásky nigakž mezi sebau neroztrhli tak že w pokogi od sebe se rozešli, a všecky cjrkwě, gako ony, kteréž čtrnáctého dne měsje slawnost welikonočnj swětily, tak tyto, kteréž ten swátek gináč slawily, utěšeného pokoge a swornosti ustawičně požjwaly.“ —

Této gednoty ostrjhalí zvláště, když gsau w nebezpečenstwj widěli wjru a cjrkw Kristowu. Pakli w podobném nebezpečenstwj nacházjme ge za našich dnů: tedy se též se sgednocenau myslj a snažnostj o gegj obhágenj přičiňme, a všecko, co blahočinnému působenj gegjmu na odpor stogj, co w našj možnosti, mužně odstraniti hledme. Byť i sebe mocněgšj býti se zdáli nepřátelé naši, neklesjme proto srdcem. Wěc naše gest z Boha, a pro prawdu bog náš, ona zagisté swjtězj; může-meť w pewné důvěrnosti mocné ochrany a pomoci Páně očekáwati, pro něhož bogugeme, magjce neomylné zasljbenj geho: *Gá s wámi gsem až do skonánj swěta.*

II. Zдалиž swatj mučedlnjci prwnjch stoletj prawé božstwj Ježjše Krista oswědčugj ?

Od

Jana Nep. Stárka,
professora bohoslawj w Králowé Hradci.

W oněch w přesnosti swé zachowaných aktách mučednických, kteréž učený Benediktin Th. Ruinart wydal, pronášegj se MM. swaté cirkwe katolické w tom způsobu, že nenj nic božstwj tak podstatného a vlastnjho, aby Kristu Ježjsi nepřičtali. Neboť gmenugj ho prawým *Bohem*, *Bohem wěcným*, *wšemohaucjm*, *wšewědaucjm* a t. p.

Zdát se, že opatrowánj božské tato akta swatých cirkwe našj mučedlnjků proto k našim časům dochowati ráčilo, abychom o wěcném božstwj Ježjše Krista ze swědectwj gegich hlubšj přesvědčenosti nabyli: a w tom ohledu spisowé ti mimo pjsma swatá každému wěřcjm neydůležitěgšj býti musj, gelikož nám učenj naše o Ježjsi Kristu co prawé, apoštolské wyswědčiti mohau.

I negsměť na tom, abychom naprosto wšěcka swědectwj ta tuto uwodili; tohož zagisté ani potřeba newelj, anižby ta wšěcka, sebrána do wěnce gednoho, w úzkých časopisu našeho mezech wolně směstnati se dala. Pročež, co tuto klademe, gestiť staršj toliko některé slowo, co krůpěg z welikého moře, z akt těch, w kterých se poslednj hlaholowé

oslawených utrpenců za veřejné vyznání víry
gegich považovati musejí.

*A. Gméno pravého Boha Ježíši Kristu vlastnj
gest.*

To dosvědčuj :

a) Swatý Ignác, druhý po swatém apoštolu
Petru biskup a mučedlník Antiošský. Tento muž
Boží v listu svém k Římanům, gegž na cestě, v
okowách pro víru, do města gegich vlečen byw,
léta Páně 107. napsal, přege církwí římské :
ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν ἀνώμως χαίρειν,
(aby se w Ježíši Kristu, *Bohu* našem neposkvrněném
radowala). I aby gemu Římané, w běhu geho k
mučednictví (byltě z rozkazu Trajanowa na před-
hození ljtým šelmám odsauzen) překážky nečinili,
dokládá : *Επιτρέψατε μοι μητὴν εἶναι τοῦ παθὸς*
τοῦ Θεοῦ μὲν. (Nebráňte mi býti nasledowníkem
utrpení *Boha* mého.)

b) Swatá Symforosa, mučedlnice. Tato se
sedmi syny, též mučedlníky, po manželu svém a
mučedlníku swatém Getuliowi pozůstalá wdowa,
okolo roku 120. w Tivoli (Tiburu) zahroziwšjho gj
panownjka Hadriána : „Ego te diis meis sacrificari
faciam“ — odbyla takto : „Dii tui me in sacrifi-
cium accipere non possunt; sed si pro nomine Chri-
sti *Dei* mei incensa fuero, illos daemones tuos magis
exuro.“ (Bohowé twogi mne za oběť přigjti nemo-
hau; ale budu-li pro gméno Krista *Boha* mého
upálena, ony ďásy twé hůře upálím.)

c) **Swatý Marciál**, mučedlník. Byltě geden ze sedmi synů swaté mučedlnice Felicity, wdowy Řjmské. Když naň řada přišla, aby wedlé matky a bratřj swých wjuu wyznal, zwolalt on: „Omnes, qui non confitentur Christum verum esse *Deum*, in ignem æternum mittentur.“ (Wšickni, kdož newyznávagj Krista prawého býti *Boha*, budau uwrženi do ohně wěčného.) Stalo se okolo r. 150.

d) **Swatá Donata**, mučedlnice Scilliská w Africe. Wyznánj swé před saudem Karthaginským okolo roku 200. učinila w taťo slova: „Honorem Cæsari reddimus, timorem autem aut cultum Christo *Deo* verò praestamus.“ (Wzdáváme čest cjsaři, bázeň pak, čili poctu, Kristu *Bohu* pravému.)

e) **Swatj Asklepiades a Pionius**, mučedlnjci Smyrnenštj w Asii, okolo roku 250. Onen tázán gsa od gednoho z náhoněj wladaře Polemona: Gak mu řjkagj — „Christianus“ (křesťan). — „Cujus ecclesiæ?“ — „Catholicæ“ — (které cjr-kwe? — katolické). — „Quem *Deum* colis?“ (kterého *Boha* ctjš?) — „Christum“ (Krista).

Když pak saudcowé pohanštj na Piona a towarýše geho se obořili, řkauce: „Cur non sacrificatis?“ (Proč neobětugete?) — dali tito za odpowěď: „Quia Christiani sumus“ (Proto že gsme křesťané). — „Quem *Deum* colitis?“ (Kterého *Boha* ctjte?) Pionius odwece: „Toho, kterýž nebesa učinil, a hwězdami ozdobil, kterýž zemi stwořil a kwjtjm i stromowjm okrásil, kterýž uspořádal wody a moře, a určitým zákonem wykázal gim

hráze čili břehy.“ — „Cože? řkau oni zase, toholi mĳnjš, genž *ukřižowán* gest?“ — „O tom mluwjm gá, kteréhož pro spásu swěta Otec poslal.“

f) Swatý Petr, mučedlnjk maloasiacký. Tento w autličkém wěku swém statný krwoswědek Páně, okolo roku 200. před prokonsulem Decia cjsaře swědčil s maudrostj, kteréby starce šlechtila, řka: „Oportet me magis *Deo* vivo et vero, Regi sæculorum omnium Christo, sacrificium offerre orationis, deprecationis, compunctionis et laudis.“ (Mámť gá raděgi *Bohu* žiwému a prawému, Králi wšech wěků, Kristu, obětowati oběť modlitby, prosby, skrausnosti a chwály.) Těmi slowy narážj swatý mládenec ten na daný sobě rozkaz od prokonsula, aby welké bohyni Venuši oběť konal.

g) Swatý Theodor, mučedlnjk, patron Amasenský, proto že roku 306. w Amasei, hlawnjm městě Pontském, krew swau pro Krista wycedil. Na otázku, od saudeců Maximiánowych podanau: „Dic, unde adversus legem imperatoris contumaxes, nec quemadmodum placet iis, qui rerum potiuntur, adoras?“ (Medle, proč gsi zpurný proti přj-kazu cjsařowu, a gakož těm ljbó, kdož wšj mocj wládau, se neklanjš?) — Na tu otázku odpowěděl neohrožený welkomučedlnjk tento:*) „Deos quidem nescio, neque enim revera sunt. Vos autem erratis, qui dæmones fallaces et impostores, Dei appellatione honoratis; mihi vero *Deus* est Christus,

*) Řehoř Nyss. gmenuge ho μεγαλομάρτυρα.

Časopis pro katol. duchow. VII. 1.

Dei unigenitus Filius.“ (Zagisté bohů neznám; aniž pak tito skutečně gsau. Wyť blaudjte, gešto klamawé a šibalské đasy gménem Boha ctjte; . . . Mně *Bůh* gestíť Kristus, gednorozený Syn Božj.)

h) Swatý Maximilián, mučedlnjk Africký. Tento gedenmecjtmaletý mládenec roku 295. před saud do města Tebeste w Numidicku byl obeslán, aby, hodj-li se na wognu, do řadu nowáčků se postáwil a změřiti dal. I zdráhaltě se, co křesťan, gistých punktjků a wypálených znamenj na ruce, gakož i halže, přigmauti a nositi, gakéžto wybrancům řjmským za heslo nositi se welelo. Že pak Dion prokonsul naň hrubě dotjral, obrátil se bogownjk Kristůw k němu, řka: „Non accipio signaculum. Jam habeo signum Christi *Dei* mei.“ (Nepřigmuť hesla. Gižť mám znamenj Krista *Boha* mého.)

i) Swatý Euplus, jáhen a mučedlnjk Sicilský, štat roku 304. Gj m se honosj město Katinæ, w kterémžto hrdina Božj raděgi šjgi swau pod meč naklonil, nežli by byl bohům oběť konal. „Sacrifico modo Christo *Deo* me ipsum.“ (Nynj obětugi Kristu *Bohu* sebe sám.) — Tak propowěďew, a swaté ewangelium, gešto u něho nalezeno, mjsto halže na hrdle swém nesa, na poprawistě wlečen gest; i pokřikowal ustawičně: „Gratias Christo *Deo*.“ (Djky Kristu *Bohu*.)

k) Swatý Fileas, biskup Thmuiský a mučedlnjk Páně roku 306. Na otázku wladaře Egyptského Kulciána: „*Deus* erat Christus? Phileas respondit: Ita. Cultianus dixit: Quomodo persuasus es de eo,

quod Deus esset ? Phileas respondit : Cæcos videre fecit, surdos audire, leprosos mundavit et alia multa signa et prodigia fecit.“ (Byl-li Kristus *Bůh*? Odwece on: Byl. Kulcián. Kterak gsi přesvědčen o tom, že by *Bůh* byl? Fileas. Onť slepým zrak, hluchým sluch nawrátil, malomocné očisťował a mnoho giných diwů a zázraků činil. Kulcián. Zdaž gest *Bůh* ukřižowán? Fileas. Pro' spasenj naše ukřižowán gest.)

1) Swatý Quirin, biskup Siscianský*) w hořegšj Panonii. Dřjwe než na útěku dostižen a s žernowem na hrdle s mostu do řeky pohřžen gest, tážán gsa od Maxima wladaře: Pročby utjkal? — odpowěděl: „Non fugiebam, sed jussum Domini mei faciebam. Scriptum nobis est: Si vos persequentur in una civitate, fugite in aliam. M. Quis hoc præcepit? Q. Christus, qui est verus *Deus* . . . Ego autem ad æternitatem vitæ confitendo pervenio, nec vestris legibus acquiesco, quia Christi *Dei* mei legitima, quæ fidelibus prædicavi, custodio.“ (Neutjkalť gsem, nobrž plnil rozkaz Pána swého. Psánoť nám gest: Když se wám budau protiwiť w městě gednom, utecte do giného. [Mat. 10, 23.] M. Kdo ťo welel? Q. Kristus, genž gest prawý *Bůh*. . . . Gát pro wyznánj wjry k žiwotu wěčnému dostihnu, aniž přiwolugi zákonům wašim; neboť hágj m zá-

*) Siscia, býwalé město biskupské, pod metropolitau Syrmiejským, nad řekau Lavis, w Charwátsku; giž s počátku osmáctého stoletj téměř weznici podobno.

konnjch ustanowenj Krista *Boha* swého, gež gsem wěřcjm kázal.)

*B. Wlastnosti božské od swatých mučedlnjků
Ježjši Kristu se připisugj.*

Onť gest:

1. Wěčn ý.

a) Swatý Polykarp, biskup a mučedlnjk Smyrnenský, weliké swětlo a slaup w cirkwi asiacké, okolo roku 166., prwé než obětj zápalnau se stal, na hranici připaután, mezi ginými modlil se, řka : *Αληθινός Θεός, δοξάζω σε, συν τῷ αἰωνίῳ καὶ ἐπερὰν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, ἀγαπήτω σε παῖδί.* (Prawý Bože! slawjm tebe s wěčným a nebeským Jesu Kristem, milým Synem twým.)

b) Swatý Epipodius, kterým se co obětj drahou město Lyon Wykupiteli zaswětlo, wece okolo roku 178. k wladaři Antonina Verusa takto : *Sempiternum* vero Dominum nostrum Jesum Christum, quem resurrexisse memoras, non nosti. (*Wěčného Pána našeho Ježjše Krista, kteréhož z mrtvých wzkrjšeným prawjš, neznáš.*)

Srow. weyš zmjnněného swatého Petra, n. f) gemuž Kristus gest Králem *wšech wěků*.

c) Okolo roku 298. utekl se pod praporec Ježjše Krista swatý Marcell, setnjc a mučedlnjk Tingitánský w Africe z Mauritanie. Slowa geho, pro které mečem sít na rozkaz mjstowladaře Agrikolána — gsau tato : „Jesu Christo Regi aeterno milito.“ Cfr. Acta MM. pg. 483 — kdežto swatý

Julius, veterán u wogště, a mučedlnjk Božj, nazý-
wá Krista *Bohem zůstáwajcjm na wěky.*

2. Neskončený.

Mučedlnjka a mudrce swatého Justina († 167) negen usty a spisy, ale i krwj swau Kristu swědec-
twj dawšjho, toto wyřčenj před saudcem Rustikem
w Řjmě, památným činj: „Rectum dogma, quod
christiani homines cum pietate servamus, hoc est,
ut Deum unum existimemus, — et Dominum J. Ch.,
Dei filium confiteamur. . . . Ego quidem, ut ho-
mo, imbecillis sum, et longe minor, quam ut de
infinita illius Deitate aliquid magnum dicere possim.“
(Prawé wěroučenj, gehož my křesťané nábožně o-
střjháme, totož gest: že gednoho Boha ctjme, —
a wyznáváme Pána J. K., Syna Božjho. . . . Gát,
gako člowěk, křehký a mnohem menšj gsem, než
abych o *neskončeném* božstwj geho cos wznešené-
ho powědjti mohl.)

3. Wšewědau c j.

Dle swědectwj swatého biskupa a mučedlnjka
Filea (Cfr. wejš k.) Kristus wěděl, že ukřižowán
a pohaněnj trpěti bude, a vydal sebe samého na
utrpenj za nás. Kristus také, gakž swatý mučedl-
njk Pawel s 36 towaryši w Egyptě wyznal, před
swým wtělenjm skrze proroky zákon dal, i proro-
kował. Cfr. Ruinart. Acta MM. pag. 490. ed.
Veron. 1731.

4. Wšemohaucj etc.

α) Swatá Domnina, mučedlnice, roku 285. od
Lysia, wladaře Cylického, w městě Aegea řeče-

neup, bywši ohněm a giným trýzněnjm strašena, nebude-li obětowati modlám, gala se mluwiti w tato slowa: „Ne in ignem æternum incidam, et tormen- ta perpetua, Deum colo, et Christum ejus, qui fecit coelum et terram, et universa, quæ in eis sunt.“ (Abych se nedostala do ohně wěčného, a do trápe- nj neskonálního, Boha ctjm i Krista geho, genž stwořil nebe i zemi, a všecko, co w nich gest,)

b) Swatý Theodotus, mučedlnjk Ancyрский w menšj Asii († 303.), na poprawišti modlil se, řka: „Domine Jesu Christe, *coeli terraeque conditor*, qui non derelinquis sperantes in te, gratias tibi ago, quia fecisti me dignum coelestis tuæ urbis civem.“ (Pane Ježíši Kriste, *Stwořiteli nebe i země*, genž neopauštjš daufagjcjch w tebe, díky tobě wzda- wám, že gsi mne učinil hodným býti měštanem twého města nebeského.)

c) „Domine Deus *omnipotens* Jesu Christe, qui non justos venisti vocare, sed peccatores ad poeni- tentiam, accipe in hac hora passionis meæ poeni- tentiam, et per hunc ignem temporalem, qui cor- pori meo paratus est, ab illo igne æterno me libera, qui animam et corpus simul exurit.“ (Pane Bože *wšemohaucj Jesu Kriste*, genž gsi nepřišel wolat sprawedliwých, ale hrěšných ku pokánj, přigmi w tuto hodinu utrpenj mého pokánj mé, a skrz tento časný oheň, tělu mému připrawený, zhaw mne ohně wěčného, který duši i tělo upaluge.) — Tak se modlila swatá Afra, mučedlnice, gsauc na hranici přiřázaná. Stalo se roku 304. na gednom ostrowě,

w řece Lykus ležjcjm, blíž Auğsburku w kragině Rhætické.

d) Swatý kněz a mučedlnjk Viktor († mezi rokem 290 a 303.) po celém městě Massilii, we Francauzjch, gak se zdá, proto smeykán, aby ge krvj swau zaswětil. Když na to opět na saud byl wlečen, takto k přjstogjcjm promluwil: „Obedite *sanctissimo, pulcherrimo, justissimo, clementissimo, omnipotenti Creatori* et amico vestro, . . . *cujus vos mors vivificabit.*“ (Poslušni budte *ney-swětěgšjho, neykrásněgšjho, neysprawedliwěgšjho, neydobrotiwěgšjho a wšemohaucjho Stwořitele* a přjtele swého, . . . gehožto smrt wás obžiwj.)

Podobně mluwil roku 304. swatý kněz a mučedlnjk Saturnin w Africe. Cfr. Ruinart Acta MM. pag. 341.

C. Čest, prawému Bohu patrřcj, od swatých mučedlnjků wzdáwána Jesu Kristu.

a) Ze sedmi synů swaté Felicity, řjmské wdo-wy a mučedlnice, geden, gménem Alexander, gak mile nucen byl, po pohansku obětowati, řekl: „Ego servus Christi sum. Hunc ore confiteor, corde teneo, incessanter *adoro.*“ (Gát gsem sluha Kristůw. Toho usty wyznávám, w srdci chowám, tomu se neustále *klanjm.*) Tak powěděw, podstau-pil smrt mučedlnickau, zároveň s matkau swau i s bratry swými, roku 150. Cfr. Acta MM. pag. 135. a co wedlé těch, giž swrchu n. n. d) f) slo-wy swaté Donaty o ctěnj Krista — a slowy swatého

Petra o oběti Bohu Kristu přináležející napodobeno.

b) Ze 128 mučedlníků Páně, r. 146. v Persku od Sabora krále utrýzněných, svatý biskup Sadoth nejprve Bohu Otci s tovaryši svými dobrořečil, a potom s těmiž Krista Boha ctil v tato slova: „*Benedictus etiam Deus noster, unigenitus Filius tuus, qui nos salvavit, et ad æternam vitam vocavit.*“ (Dobrořečen buď také Bůh náš, gednorozenný Syn twůg, genž nás spasil a k věčnému životu powolal.)

c) Svatý Felix, biskup africký a mučedlník, v hodině svého utrpení (roku 303) hlasitě zvolal: „*Domine Deus coeli et terræ, Jesu Christe, tibi cervicem meam ad victimam flecto, qui permanes in æternum, cui est claritas et magnificentia in sæcula sæculorum.*“ (Pane Bože nebe i země, Jesu Kriste, tobě nakloňugi šjgi swau k oběti, kterýžto zůstáváš věčně, *gemuž gest gusnost a sláva na věky věků.*)

d) Svatý Firmus, měšťan Bergamský ve Wlaších a mučedlník Páně, s přítelem svým svatým Rustikem mučedlníkem, na rozkaz Maximiánův v Medioláně (roku 305.) na saud byl přiveden. I usiloval csař muže tyto, gednák slibovánjm vyšší důstognosti, gednák činěnjm pohrůzek, k modlárstwj potáhnauti. Oni ale neohroženě a gednohlasně prawili k němu: „*Fac, quod facturus es, quia scias nos non adorare simulacrà manufacta . . . sed habemus Salvatorem Dominum nostrum Jesum Chri-*

stum in coelis ; ipsum timemus, ipsum *adoramus*,
et nosmet ipsos illi sacrificium laudis offerimus.“
„Čiň, co činiti mjnjš, neboť wěz, že my modlám
rukau dělaným se neklanjme . . . ale mámeť Spa-
sitele Pána našeho Ježjše Krista na nebesjch ; geho
samého se bogjme, gemu samému *se klanjme*, a
sebe sami gemu za oběť chwály obětugeme.) Cfr.
Acta MM. pag. 259, 341, 401.

* * *

Ať tuto nic nedjm o známkách k platnosti
swědka potřebných,*) wmyslemež se do těch časů
a okolnostj, w nichže nadzmněná swědectwj dávali
tuto wyčtenj a ginj mučedlnjci Páně. Eyhle! byliť
to lidé rozdjlnj wěkem, rodem, stawem, wycho-
wánjm etc., co tak swědčili ; že totiž to Slovo, o
kterémž swatý Jan pjše, byl *Bůh prawý*. To
Slovo byl Bůh, a tak hned naprosto nic menšjho,
nežli Bůh. Pro tuto prawdu obětowali sebe sami
tisjcowé, gakož nám to hodnowěrná historie osvěd-
čuje. I opustiliť statky, obyty, slawné úrady,
drahé přátely etc., a nemohše se nadjti, leč wy-
hnanstwj neb wězenj, leč okowů a náramných muk,
wyznáwali opět a opět, trpěli a cedili krew swau
pro Krista, negen statnj mužowé, ale i slabé ženy
a autlé panny ; negen prostáčekowé, ale i mudrei a
žoldnéři ; negen newolnice, ale i urozené matrony,
negen laici, ale i kněžj a biskupowé ; negen běloši,
alé i černé pleti lidé ; lidé na východu i na zápa-

*) Wlž Časopisu tohoto II. ročnj běh, sw. I. str. 18. seq.

du, na seweru i na gihu; i tam, kamž zbraň řjunská se geště nikdy nebyla dostala.

Že to Slowo wěčné byl *Bûh*, a dokonce nic prostějšho, nežli Bûh, swědectwj dávali tisjcowé i těch, kdož od několika dnj, anobrž od málokterých hodin na wjru byli obráceni; i tito hrdel swých pro Krista nasaditi nedleli, a tak tušiti se nedá, gakož tomu krwožjzniwj swatých mučedlnjků nepřátelé chtěli, že onino nowěobránci, toliko pro přjkrau, křesťanům obwyklau kázeň, k utrpenj těch neytěžšjch muk se byli snadno odhodlati mohli! — Neboť, gaký tu poměr mezi bděnjm, postem, genuž uwykli křesťané, a mezi skřipci, břitkými dýkami a hřebeny, gimiž tyrani těla gegich trhali! anebo-liž pro zwěčněnj swého gména tak hrdinsky sobě počjnali swatj lidé tito? — Kdy, medle, žádost cti a slawného gména roznjtila lidi matné, chudičké, opowržené, ženy a panenky, aby tadyto přirozenau hrůzu smrti w sobě udusili? — A tagno-li čtenáře skutků mučedlnických, že trpitelowé Božj, na amfiteatru bogugjce, pro wjru w Krista utržkami a haněnjm ode všech byli umjtáni? — Čili pohrobnj sláwy nadjti se mohli, gesto druhdy gako *wáleč-njm práwem* mordowáni byli, tak že ani pauhá gména gegich w cjrkwí nepozůstala? — A zdaž ti a tacj swědkowé prawdy obrazně mluwili, aneb w tom okamženj, co gim na hrdlo giž giž sáháno, geště obrazně mluwiti mohli o božstwí Kristowě? Cos takowého twrditi, tušjm, sám Sociniánůw arciolec by se peyřil!! — Rowněž bez zapeyřenj se

ani pauhočistý racionalista nicby neprohodil o tom, gakoby roznjcená obraznost krwoswědky tyto k mluwenj takowému byla uzpůsobila. Neboť kdož, medle, a kdy widěl neb četl, že rozolhnná fantasie z lidj neumělých a bogácných učinila statečné reky a mudrce?

Postupmež gen o krok výše, gakowá maudrost, a gakowé tu rekowstwj! — W tom se wlekau k saudné stolici, a prefektům, prokonsulům i cjsarům samým, nic se nebogjce, odpowjdagj mužowé, ženy, pacholjci a děwečky: „Gsmeť křesťané, klanjme se Kristu; waši bohowé nic negsau.“ Opowjda se gim wyhnanstwj; i dokládagj oni, že weškeren swět tento magj za mjsto wyhnanstwj, a prawá vlast gegich že gest nebe. Slibuge se gim odplata a powýšenj na důstogenstwj; a oni pohrdagj tjm, čo truplem hljny. Nástroge z mučjren wynášegj a metagj se před ně, a oni sobě z nich hřjčky činj. Dává se gim na rozmyslenau lhůta; i řkau oni: „Netřeba nám rozmeysleti se; wždyť gsme uwážili, co činiti máme.“ Saud smrti se gim oznamuge, a oni gednjm hlasem: *Bohu díky*, odpowjdagj.

Čtěmež gen půwodnj pjsemnosti, zwlášť prokonsulnj, aneb wýtahy z nich, kdež se otázky saudců, a odpovědi mučedlnjků, neginák leč samými slowy gegich opsané nalezagj.*) Zdaliž weškera

*) U př. Sandce Publius gal se mluwiti k owatému mučedlnjku Alexandru: „Misereberis ætati tuæ, et vitæ in infantia positæ, si secutus fueris ea, quæ sunt regi nostro

řecká i římská starožitnost od swých hrdin tak wznešené a srdnaté řeči slyšela, gakowěž wyšly z ust negen Justinům a Fileům, ale i Domninám a Afrám, a giným ženám a pacholjkům ?*)

Nuže, kdož gim udělil toho ducha, kterýmž oni roznjcení gsauce, radost dowršenau až k plesánj pocitugj? Odkud ta klidná mysl, ten swatého weselj plný oblčeg, když se gim zakusiti dostává wšech mučidel, gakýchž gen w djlně ukrutnosti nastrogiti lze bylo? — Marněť bylo snaženj tyranů, geště tužšj wynalezti trýzeň, po které bažili swatj trpitelé, ne z marné ctižádosti, ale pro rozmnoženj cti Božj, a k progewenj swé wjry w božstwJ Ježjše Krista! I museliť tito, z žaláře wywedenj, a hladem, žjznj, zimau na těle schřadlj, ale nqwau ducha mocj rozčilenj swědkowé Božj, museliť oni sami na sebe drážditi ljté šelmy, aby slawněgšj bylo swědectwj gegich! Gedni wesele chwátagj k hranici, ginj ochotně podáwagj šjge swé pod meč, a ten den, na který mučenjm segjti

Antonino gratissima. Unde sacrificia diis.“ Resp. Alexander: „*Infirma aetas, quam cernis, canam habet prudentiam, si unum Deum colat. Diis autem tui cum cultoribus suis erunt in interitu sempiterno.*“ AA. MM. pag. 23.

*) Tuhle, naplněná přjpowěď Zákonadárce našeho. Luk. 21, 12., Mat. 10, 19. Wšemohaucj toho Ducha milost, kteráž posilňowala bogownjky Kristowy; pohanum k užasnutj a druhdy také k přigetj wjry přjčinu dala. Cfr. Lactant. Fir. Instit. lib. V. cap. 13.

pro gméno Kristowo dostaloby se gim, kladau i potomci gegich za den wjtězoslawný, za den narozenj gegich pro život wěčněbytný.

O ! kéžby nebyla ututlala nepřjzeň ukrutnická tolikerých samoručnjch prwopisů, w nichže o poslednj wůli, o průwodu na smrt a t. p. krwawých swědků Kristowých tak upřjmně psáno bylo ! Hlaholům a skutkům, takorčka poslednjm wůljm oslawených trpitelů, giž tehdegšj tyranowé opowjdali wálku, a zničiti ge hleděli ; neboť hanba gim bylo, neswjtěziti nad bláznowstwjm , z gakéhož winili swaté mučedlnjky. Nařjká na tu křiwdu křesťanský básnjk we Španieljch Prudenc, *) in hym. de SS. MM. Emetherio et Chelidonio, řka :

„O vetustatis silentis obsoleta oblivio !
Invidetur ista nobis, fama et ipsa exstinguitur,
Chartulas blasphemus olim nam satelles abstulit.
Ne tenacibus libellis erudita sæcula,
Ordinem, tempus, modumque passionis proditum,
Dulcibus linguis per aures posterorum spargerent.“

*) Kwetl w druhé polowici čtwtého stoletj.

III. O rozdělu mezi duchowním a světským úřadem.

Od
Vincencia Zahradnjka,
faráře w Křesicjch.

Duchownj a světský úřad tak znamenitě se od sebe dělj, že mysljce na kněze, něco zcela giného máme před očima, než mysljme-li ku přjkladu na kriminálnjho soudce anebo giného muže, genž we-dlé zákonů zemských něco řjdy a wykonává. Sná-šjť se pak u mne, že se duchownj a světský úřad negedno koncem, ku kterémuž směřugj, nýbrž i prostředky, gichž k dosaženj konce swého užjwagj, podstatně od sebe různj.

Co se dotýče konce, ku kterémuž každá wrchnost, každý úřad, každá moc a vláda směřowati má, nenj sice žádné o tom pochybnosti, že gim k ničemu ginému směřowati nenáležj, než k zamezenj obecného zlého a k rozmnoženj obecného blaha. A však k obecnému blahu náramně mnoho patřj, poněwadž slowem „blaho“ každá ljbá a užitečná wěc gest zahrnuta; těch ale wěcj gest tak mnoho, že se ani spočjsti nedagj.

Gižť pak gest na gewě, že swětská wrchnost wšemi wyššjmi i nižšjmi úřady swými nikoli každé radosti lidem wygednawati a strogiti nemůže. Nemůže gim u přjkladě dopomoci k sladkosti dobrého swědomj, nemůže gim w každém připadagcj

protiwenstwj potřebné dáti útěchy, nemůže gim do srdce wložiti rozkošné naděge wěčné blahosti. Můžeť sice některými ústawy swými i k tomu přispjwati, ale gen poněkud, ne cele a auplně, ne s gistým, neomylným účinkem. Bez čjsla gest také ctnostj, na kteréž swětská moc nižádného zřenj nemá, a gelikož ctnost člowěka stogj úmyslem, upřjmo a bez prostředků gj nikoli w péči swé nemá, na zewnitřnosti činů přestáwagjc. Znagjť swětšj mocnařowé a úřednjci gegich vlastnj powahu panstwj swého, a protož zákony swými nikoli všeho možného dobra newyměřugj. Obecnej w našj zemi zákonná kniha (Allgemeines, bürgerl. Gesetzbuch), kniha kriminálnjch a politických wýstupků a trestů, a wsickni napořád ginj zákonowé wztaługj se genom na zewnitřnj pokog w zemi, na život, na zdrawj, na gměnj a zbožj, na zewnitřnj swobodu osoby, na poctiwé gméno a podobné dobré věci. Wznášegjť se sice i také na kázeň a zpráwnost mrawů, zapowjdagjc ku přjkladu křiwau přjsahu, škodliwé hry a některé způsoby smilstwj: gestiť ale bez čjsla rozkošj a ljbostj, bez čjsla přeuslechtilých ctnostj, kterýchž gakožto wěcj k sobě nepřjležitých ani slůwkem nedotýkagj. Abych vše, což mysljm, krátce powěděl, cele gsem na tom ustawen, že swětská wrchnost toliko o ty dobré věci pečuge, kteréž gsau zewnitřnj, a mocj se wynutiti dagj, co se ale na odpor tomu vlastnostj swau nedá mocj dosáhnauti, gako w přjkladu pobožnost, láska, pokora, dobromyslnost, wůbec pak a weřegně wsickni čino-

wé wnitřnj a nezřegmj, toho se wrchnost swětská gen málo týká aneb nic.

Kamť ale rameno swětské wrchnosti nesáhá, tamť dosahuge cjrkew skrzé služebnjky swé. Duchownj úřad netoliko swětským úřadům gest podporau, an o to samé pracuge, což i oni na starosti magj, alebrž i wjce dosjci hledj; dosjci pjlj vše pomyšlené dobro, a netoliko na zewnitřnj skutky, brž i na všecky wnitřnosti duše má zřenj. Duchownj úřad všecek se k tomu přičiňuje, aby se lidem žádné možné radosti nedostáwalo, a aby všecky možné ctnosti prowodili, a sice wděčně a dobrowolně, čistým, sličným úmyslem. Okres duchownjho žádných mezej nemá, a všecko bez rozdjlu, což gest i poněkud slušno a náležitó, w sebe pogj-má. Duchownj úřad prostředkem rozumu a zgewenj Božjho netoliko vlastnj swoge powinnosti stanowj, nýbrž i swětským úřednjkům a zpráwcům wyměruge a rozkládá všeliké ctnosti, gimižby ozdobeni býti měli. Swětšj panownjci, hledjce na nesmjrné pole mrawoučenj a přirozených práv, něco z toho objragj, a coť giž věčným právem a zákonem gest ustaweno, to i vlastnjmi zákony swými k obecnému ostřjhánj wyměrugj. Duchownj ale úřad na témž rozlehlém poli mrawoučenj a přirozeného práwa nic zwláštjho neobjrá, nobrž všecko napořád k bedliwému zachowánj lidem předkládá.

A však duchownj a swětský úřad i tjm se od

sebe rozeznáwagj, že gednkaždý k dosaženj konce swého obzwláštnjch prostředků užjwá.

Swětská moc činj rozkazy, nikoli ale newzbuzuge, neprosj a nenapomjná, by každý rozkazů těch pilně střehl, nobrž na každého přestupnjka zákonů swých hned přjsně sáhá, a což dobrowolně neučinil, k tomu ho mocj pudj a dohánj. Swětská wrchnost má pokuty, okowy, žaláře, meč a giné tresty i nutkagjcj prostředky, a gelikož slowo moc znamenáwá působenj, kterémuž se žádný ubrániti nemůže: swětskáť gedno wrchnost vlastně a práwě mocj se gmenuge.

K duchownjmu ale úřadu nižádné nutkánj a násilné puzenj giných nepřipadá. Před duchownjm práwem a saudem platj swědomj, a wšecoť se tu na swobodě a dobrowolenstwj lidj stanowj. Nechce-li se kdo samochtě poddati knězi a poslušným býti řeči geho: kněz dále nižádného panstw nad njm provozowati nemůže. Kněz nemá nižádné giné moci, leč gedno té, kteráž w důwodech prawdy gest složena. Swětská wrchnost dj: Nekraď, a kradl-li kdo, toho tresce. Kněžský úřad dj toliko: Nekraď, ale také důwody předkládá, gimíž se bezpráwj a nenáležitost krádeže doličuge, a spolu učj, krade-li kdo, že vlastnjmu dobru swému čelj na odpor, anť ho božšťj trestowé mimauti nemohau, byť se i trestům swětského práwa vyhnuti uměl. Duchownj úřad wůbec ku vzdělánj, náprawě a oblaženj lidstwa nižádného giného prostředku neužjwá, leč gedno náboženstwj. Nábožen-

stwj we všech stránkách swých gest zákonná kniha geho, náboženstwjm všecko stanowj, saudj a wygednává. Tau přjčinau wučowanj, prosby, wzbu-
zowanj, utěsenj a předkládánj časné i wěčné odplaty božské vlastně k úřadu kněžskému přjsluszj. Dobře-
li kněz weřegně a saukromj wyučuge; koná-li wzdě-
lawatedlnau wraucnostj náboženské rady a poswátne obsluhy; vlastnjm-li poslěz žiwotem ukazuge, že se náboženstwj w duši geho ugalo a spasedlně účinky w nj prowozuge: tedy duchownjmu úřadu swému negen dobře rozumj, ale i slušně ho wykonává.

Tento dwogj ode mne wystawený rozdjl mezi duchownjm a swětským úřadem i od giných mau-
drych a učených lidj, abrž i od samého Ježjše Krista gest potvrzen. Ježjš, gehožto swatoswatý úřad na swěcené služebnjky cjrkwě geho přecházj, o všecky naprosto stránky lidského blaha pečowal; nicméně však učitelem toliko byl, nižádných nutj-
cjch prostředků neužjwagjcjm. Byltě owšem krá-
lem, ne ale takovým, gakýmž byl u přjkladu král Herodes, nobrž králem prawdy, králem duchow-
njm, we wnitřku dušj lidských mocně wládnaucjm. Zřetedlně powěděl, že nechce moci a násilj gakého užjwati, a že všecko wykládánjm prawdy wyge-
dnává, řka: „Králowstwj mé nenj z tohoto swěta, a kdybyť z tohoto swěta bylo, služebnjci mogi brá-
niliby mne, abych nebyl wydán židům; ale nenj králowstwj mé odsud. Gát gsem se k tomu naro-
dil, a proto gsem na swět přišel, abych swědectwj

wydal prawdě, a protož každý, kdož prawdu miluje, slyšj hlas můg.“ Jan 18, 36. 37. Dal tolikěž Ježš apostolům swým a gegich náměstkům moc, ale však duchownjho způsobu moc, kteráž na žádného násilně nesáhá, nobrž gen předloženjm swaté prawdy duše lidské gjmá.

Pan Josef Helfert w důkladném spisu swém : „Von den Rechten und Pflichten der Bischöfe und deren Gehülfen und Stellvertreter, Prag 1832“ w nižádné sice částce o rozdjlu duchownj a swětské moci obzvláštně negedná : nicméně aspoň zde onde na prawost toho, což gsem swrchu powěděl, swětle narážj. Tak u příkladu dj : „Gakož se cjrkewnj zákonowé toliko na to, což k wjře a ku mrawům náležj, wztahugj : tak i wšeliká moc biskupská toliko k duchownjm wěcem, gmenowitě k náboženstwj a k swědomj, k zewnitřnjmu cjrkewnjmu spolku a k cjrkewnjm wystupkům patrj.“ §. 66. Gindřich Scheidemantel podobně smýslj, řka : „Řjzenj cjrkewnj, potestas ecclesiastica, a majestátnj práwo k cjrkwí, jus circa sacra, gsau dvě zcela rozdjlné wěci. Cjrkewnj zpráva nezáležj w ničem giném, nežli w tom, aby průchod swůg mělo to, k čemuž cjrkew gest ustanowena, majestátnj práwo ale gest práwo, kteréž neywyššjmu mocnáři wůbec přjčinau gednékaždé společnosti w zemi gehu náležj. Ono nutj, toto ale důwodů a pohnútek myslí užjwá. Přenesla-li cjrkew na swětského wladaře práwa swého : tedy on obého práwa prowozowati může, a w této přjčině gako dwogj gest osoba, dwogj na

sobě powinnost magjcj. Nicméně cjrkew, jakožto cjrkew, žádného majestátnjho práwa sobě osobiti nesmj, poněwadž swětské panstwj gest naprosto něco giného, nežli duchownj úřad, kterýž skrzé důwody přjstupu k mysli vyhledáwá.“ (Das Staatsrecht nach der Vernunft und den Sitten der vornehmsten Völker betrachtet. Jena 1771. Zweiter Theil. §. 14.) Widj se mi zde i toto pěkné mjsto slawného filosofa Mendelssohna položití: „Swětská wrchnost, čili stát rozkazuge a nutj: náboženstwj poučuge a důwody předkládá; swětská wrchnost má zewnitrnj moc, a užjwá gj, an toho gest potřebj: moc ale, kterauž náboženstwj prowodj, láskau stogj a dobrotiwostj; swětská wrchnost zapuzuge nešlechetných: duchownj ale moc gich přigjmá, a až do poslednjho okamženj žiwota se s nimi objrá, aby ge s prospěchem wyučila, aneb aspoň potěšila. Swětské čili městské společenstwj wůbec má nutkagjcj práwo, náboženská ale společnost nutného práwa nikoli sobě neosobuge, a nižádnau pomyslenau smlauwau ho dosjci nemůže.“ (Uiber religiöse Macht und Judenthum. Berlin 1783. S. 28.)

Gižť pak z rozdjlj, mezi swětským a duchownjm úřadem mjsto magjcjho, přirozeným závěrkem mnohé předůležité prawdy vycházegj, z níchžto mi se ale, bych řeči nešjřil, některých toliko do-
tknauti zde widj.

Swětská i duchownj moc má weliké do sebe wáhy, a gedné i druhé tak gest potřebj, že bez nich nižádná společnost lidská w blaženém způsobu

státi nemůže. Kdyby všude swaté náboženstwj i poznáno i prowozowano bylo, a w každém srdci Kristus kdyby wéwodil a panował: nepochybněby nebylo přjsných zákonů a trestů swětské wrchnosti potřebj. A však lidé gsau lidé, a kde gsau lidé w pospolitosti, lidé obmezeného rozumu, rozličných smyslů, powah a obyčegů, tu se gistě drahně nacházj těch, genž dobrovolně málo dobrého působj, a genžby wšeligakým během byli na škodu a záhubu giným, kdyby gich swětská wrchnost od zločinů neodtrhowala, a zákony swými, práwy, saudy a tresty gako na uzdě nedržela. Byloiby u příkladu i w našj zemi negedno nezpráwné manželstwj, a mnozj manželé by se sobě tudjž znechutili, a od sebe laučili, kdyby manželstwj bez kněžského swázánj před swětským právem platilo, a úplné rozwozovánj manželů mělo průchod. Na důwod toho pěkné zde kladu mjsto zčeštěného Laktancia Firmiána z osmé kapitoly knihy šesté o prawé poctě Božj: „I gakýby to byl blahoslawený a zlatý lidského pokolenj staw, kdyby po všem světě byla tichost a milostiwość, pokog a newinnost, rownost a zdrželiwość, čistota a wjra, geštoby k spravovánj lidskému nebylo potřebj tak mnohých a rozličných práv nebo zákonů, poněwadž k dokonalé newinnosti gediný zákon Božj stačj. Nebyloby také potřebj meče, úřednjků, žalářů ani které hrůzy, muk a pomsty, kdyby spasitedlná prikázanj nebeská, w srdce lidská wlitá, dobrovolně lidi učila a wedla k skutkům sprawedlnosti. Ale lidé zlj gsau, anebo ne-

znagj, co gest prawého a dobrého.“ (W Praze 1786., dle wydánj Boleslawského od roku 1518, S. 46.)

Ale však na druhé straně všeliká moc wrchnosti světské k gednánj všemožného blaha lidského nikoli nepostačuje, a protož gako náboženstwj w každé zemi na neyvyššj gest potřebj, takj gest potřebj i mužů, gichžto weškeren úřad na přiwozovánj lidj k náboženstwj gest postawen. Světská moc tjm samým, že toliko na zewnitřnj skutky hledj, a toliko nutnosti užjwá, nepřikazuje všeho možného dobra, a protož člowěk i mrzké powahy a wšj šlechetnosti prázden, práw gest před saudem světským, gestliže se glnák ničeho proti zemským zákonům nedočinil, anebo opatrně všelikému obwinněnj před práwem wstřjc wygjti umj. Moc světská powahau swau i neywětšj neprawosti trpěti musj, gako u přjkladu tagnau bezbožnost, záwist, pýchu a lakomstwj: co ale ona zabrániti nemůže, to zapowjďá náboženstwj; čeho ona neporaučj, to chwálj, radj a přikazuje náboženstwj, gakož práwě dj náš Rechberger: „Quidquid est contra jus, id eo ipso contra legem moralem; non autem quidquid licet jure, licet idem et lege morali.“ (Enchiridion juris ecclesiastici austriaci. Lincii 1819. I. Pag. 4.) Člowěk chce-li býti zlým, a dobrowolně-li se náboženstwj nepodkládá, náramně mnoho zlého způsobiti, a horšjm ljté šelmy býti může. Z té přjčiny tu, kde kněžský úřad nic neplatj, a náboženstwj gest potupeno, anebo gen na oko, lecgaks a gako

giné ústawy swětské policie se držj a provozuge, wšeliké mrawné šeredstwj se zmáhá, abrž i swětštyj úřednjci gednák sami propůgčené sobě moci neprávě užjwagj, gednák wšemi přjkozy a tresty a wšj auřednj opatrnostj a horliwostj swau málo prospjwagj.

Z předloženého rozdjlů mezi duchownjm a swětským úřadem za druhé gde to, že geden úřad druhému nikoli nenj podržjen. Gelikož kněz gest měšťanem, musj se podrobiti wrchnosti swětské, musj dáwati cjsaři, což gest cjsařowo, musj wšech zákonů swětské moci tak gako každý giný wěrně ostrjhati. Gelikož ale swětský úřednj k něgakému náboženstwju se přiznává, dobrowolně se poddati musj zřjzenjm a ústawům téhož náboženstwju, a přjčinau náboženstwju poslušným buď uředlnjkem duchownjch zprávčů swých. Že tomu tak gest, ne geden uslechtilý král přjkladem swým na zřetel ukazuge. Z té duše gsa katoljkem, negedno mši swaté obcuge, ale poslauchá též kázanj, zpowjdá se knězi, a wůbec s duchownjmi zprávci se radj, a wšeliké powinnosti od nich si wyswětlowati, od nich se těsiti, od nich se k působenj wšeho dobra wzbu- zowati nechává.

Non est ecclesia in civitate, nec civitas in ecclesia. Tjm samým ale, že každý úřad swau zwláštňj má cestu, geden druhému nikoli nepřekážj. Alespoň to w powaze obau úřadů neležj, by sobě odporowali, a geden druhému byl na ugmů. Gest- liže swětská wrchnost duchowenstwju zwláštňj někte-

ré věci za powinnost ukládá: děje se to tjm samým právem, kterýmž swětská moc i wogjaům, kupcům, řemeslnjkům a giným stawům zwlastnj zákony wystawuge. Gelikož duchownj zpráwce neb úřednjk spolu gest audem měšťanského společenstwj: swětská wrchnost ledacos od něho žádati může, u přjkladu psanj matrik, kostelnj aučty a podobné věci, pokudž gen wynutitedlny gsau, a k pōdstatě náboženstwj nepatřj. Rownýmť také způsobem duchownj obzwlastnjch práv dosjci mohau, u přjkladu práwa ku bránj desátku.

Kněžský toliko úrad skrze náboženské wyučovánj a poswátne řády náboženské giným ku blahu slaužj, a protož se tjm vlastně žádný swětský úřednjk zaměstknáwati nemá. Gestliže nicméně někoho wjře wyučuge, a k dobrým skutkům ponauká: nečinjť toho vlastně gakožto swětský úřednjk, nobrž gakožto každý giný ctný a dobrý člowěk, kterýž, byť i knězem nebyl, giných poučowati a k dobrému wzbuzowati gest powinen, an se k tomu dobrá přjležitost naskytuge. Přjsaha na přjklad gest wěc pauze náboženská; gestližeť ale swětský toliko úřednjk přjsahu něčj přigjmá, a před náboženským činem tjmto p wáze a swatosti přjsahy činj napomenutj: kněze vlastně gen zastupuge, a nic giného nekoná, než čemu se od kněze naučil. Swětský soudce potud gediné gest sprawedliw, pokudž roze, při něgakau saudj a rozeznává ne podle mrawnjch prawidel a hlasu swědomj swého, nobrž podle zemských práv a zákonů. Gestliže ale, prw než nález

činj, a saad wydává, odporných stran hledj smjřiti předkládánjm pravidel otnosti a náboženských důvodů: činj nad úradnj powinnoš swau, a gědná gako každý giný dobrý a šlechetný člověk.

Z toho, což gsem o rozdjlné powaze duchownjho a swětského úradu powěděl, se také spatřuge, že duchownj úrad vlastně žádného práwa, w tuhém smyslu slowa toho, přowozowati nemůže. Neb práwo gest toliko tu, kde mjsto magj nutjcy prostředkowé, duchownj úrad ale právě w tom záležj, že žádného nenutj, alebrž skrze učenj, napomjnanj a wzbuzowánj lidí wede k tomu, by dobrowolně a beze všeho nucenj dobré činili, zlého ale se vystřjhal. Gak medle kněz někoho nutiti může, aby w srdci wěřil, že w gediné podstatě božské trogj gest osobnost? Gak koho nutiti může, aby w skutku byl milosrdným, a vysoko o sobě nesmýšlel? Gak toho na lidech mocj může dosjci, by se zpowjdali z hřjchů swých, a aby zpověď gegich wěrná byla a upřjmná? Giž Laktancius powěděl: Religio, si non est libera, nulla est. Náboženstwj a ctnost opravdu gsau věci, kteréž se nikoli násiljm dosjci nedadj, a kdybyť se i poněkud násiljm dosahowati daly, alespoň duchownj úrad žádných k tomu prostředků nemá. Exkommunikacij gediným gest cjr-kěwnjm trestem k náprawě odbogných a neposlušných, ale trestu toho gědnák se přjhodně užjwati nemůže, zvláště za těchto našich časů, gědnák duchownj úrad ani geho nepotřebuge. Neb kdo nechce býti nábožným a dobrým, a proto kněžského

úřadu w srdci potupuge, tjm samým činem sám sebe ze společenstwj cjrkwě wylaučil; a kněz ho musj pokládati za čłowěka, kterýž tak gako žid a pohan pod zpráwau gého nenj.

Žádný mi tu nenamjtey, že i cjrkwě zákony wydáwá a práwa stanovj, a že zwláštnj gest uměnj, kteréž se duchownj práwo, čili jus canonicum nazýwá. Neb práwo to vlastnostj swau gest něco zcela giného, nežli gest to práwo, kteréž w každé zemi swětská wrchnost stanovuge. Nepotahugj-li se k uměnj tomu zákonowé, gež swětská wrchnost kněžskému řádu vydala (leges politico - ecclesiasticae), tedy k němu patřj toliko zákonowé duchownjch knjžat. Když ale knjžata cjrkwě něco ustanowugj, tedy to ustanowugj těm toliko lidem, kteréž k cjrkwě náležj, dobrowolně gj gsau poddání, a zákonů duchownjch zpráwců ne z něgake bázně časných trestů, leč pro swědomj a pro Boha wolně přigjmagj. Těch a takowých lidj k ostrjhanj cjrkwěnjch zákonů nenj třeba nutiti, a protož sebránj cjrkwěnjch zákonů, wyměřugjcjch, coby každý činiti měl, můž se sice gmenowati práwo, to ale nikoliwěk nenj gako práwo swětské, kteréž na dobrau wůli a na swědomj lidj nižádného zřenj nemá, a každého městěnjna, chtěg on neb nechtěg, wáže.

Pan Helfert we výborném swém spisu, nahoře oznámeném, zpráwu dáwá, že w prwotnjch stoletjch téměř wšecky rozepře, i swětské wěci, od křesťanského lida biskupům k rozsauzenj předkládány bý-

waly, a že swětšty páni to negen trpěli, ano i potwrzowali. Oznamuge ale spolu, že pozděgi z toho opět sešlo, a že duchownjmu úřadu toliko věci, wjce nebo méně cjrkewnj, zústaweny byly. §. 66. 67. Dále prawj, že w Rakauských zemjch swětské prawnj věci od duchownjch ostře rozděleny, a tamty na swětské, tyto ale na duchownj úřady wznešeny byly. Staloť se to, prý, „poznánjm a ustanowenjm toho prawidla, že cjrkew provozowánj moci w neduchownjch důležitostech toliko výslowným propůgčenjm anebo mlče pronešeným dopuštěnjm páni země účastna byla. Od toho času wyšetrowánj a rozeznáwánj věcj, kteréž negsau duchownj powahy, a k péči o duše a k duchownj kázni nepatrj, duchownjm úřadům bylo odňato. K biskupskému úřadu wůbec náležj vše to, což ne od lidj, nobrž od Boha gest zřjzeno, co k wjře náležj a k takowým věcem, genž se wnitřnosti toliko a duše (causae mere spirituales) dotýkaj. W tomto ohledu swětským úřadům všeliké wkročowánj w biskupská práwa výslowným zákonem gest zapowědjno. W swětských rozepřech kněžj biskupům toliko officium boni viri náležj, ljbj-li se stranám, raděgi d biskupského důstogenstwj pomoci hledati, nežli u některého swětského saudu žalowati.“ §. 71. 72.

Z těch a podobných mjst učeného a w kněžském uměnj welmi zběhlého pana Helferta každý snadno usauditi může, že učenj cjrkewnjho práwa, jus ecclesiasticum, samo sebau stogj, a neobsahuge w sobě rozkazy swětských páni, nobrž gen ty

zákony w sobě zawjrá, kteréž zborná cjrkew vydala, a kterýmž se každý prawý katoljk dobrowolně podrobuge. Obecné cjrkewnj prawoučenj se wzta-
hugé na katoljky celého swěta, a postaweno gest na zákonech obecných sněmů a na papežských wyřčenjch, wůbec přigatých; zwláštň ale cjrkewnj práwo wjže katoljky zwláštň některé země, a stogj zákony provinciálnjch zborů a ustanowenjmi zwláštňjch biskupů. A však, bohužel! takowého cjrkewnjho práwa za našich časů darmo hledáme. Neb pokud theologické literatury gsem powědom, žádný z učených theologů se nepokusil, sebrati všech anebo aspoň hlawnjch zákonů cjrkewnjch, genž až posawáde moci a platnosti magj. Nemohu též na tomto mjstě mlčenjm pominauti, že dle smyslu mého nuzně toho gest potřebj, aby biskupowé a konsistore gegich swětská nařizenj od duchownjch pilně různili, *) a gelikož beze všeho odporu magj moc, práwa a zákony stanoviti, moci té i w skutku užjwali, dokazugjce tjm, že w skutku duchownj gsau wrchnosti. Gakož potřebj gest, by každý měšťan wěděl, co král neb cjsař nařizuge: takby i katoljkům podána býti měla sbjрка cjrkewnjch rozkazů, aby každý wěděl, čehoby gakožto prawowěrný křesťan zachowáwati měl, a žádný w swědomj swém kormúcen nebyl. Mudrcowé a učitelowé čestných, blahoděgných mrawů toliko nawrhugj, coby se k obecnému dobrému swětskými a duchownjmi wrch-

*) W brněnském biskupstwě se to stává. (Red.)

nostmi rozkázati dalo, a toliko wůbec ućj, že každý duchownj swětských předložených poslušen býti má: coby ale obogj mocj w skutku nairzeno bylo, toho w mrawoučné spisy swoge táhnauti nemohau. Tjm wjce nám gest potřebj důkladné sbjrkj zákonů pauze duchownjch, od zákonů swětské wrchnosti podstatně rozdjlných.

Mohloby se ale řjci, že swětská moc cjrkewnjch zákonů potwrditi může, a že pak práwo cjrkewnj gest spolu i práwo swětské. Giřj Rechberger w knize swrchu gmenowané na stránce gedenmecjtmé prwnjho djlu, w skutku toho gest zdánj, řka: *Jura ecclesiastica, quæ conveniunt ecclesiæ, a civitate, in qua ipsa existit, approbatæ aut toleratæ, simul sunt jura, civiliter valida, in quorum defensionem coactio quoque civilis, si ab ecclesia imploretur, eatenus locum habere potest, quatenus et quamdiu res in externis duntaxat actionibus versatur. Quamvis etenim ecclesia sit societas, virtutis solum causa instituta, virtus autem in interioribus animi sensibus sita sit, coactioni nequaquam obnoxiiis: negari tamen nequit, opus esse eidem, tanquam societati externæ, externis quoque adjumentis institutisque ejus generis, quæ proxime et immediate non internum virtutis studium, sed exteriorem solum negotiorum ordinem concernunt, remote tamen et mediate simul ad promovendum internum virtutis studium cooperentur.*

Nechci tohoto mjsta Rechbergrowa častečným rozbjránjm gednák oswěcowati, gednák wywraceti,

připomjnage gediné to, že cjrkew nikoli toho nepotřebuge, by swětská moc zákonů gegjch potwzowala. Neb nařizuge-li cjrkew něco dobrého, což se i wynutiti dá: prozřetedlná wrchnost swětská sama sebau to w zákony a práwa swoge potahuge, a gestiť to pak z gedné strany zákonem mrawnjm, čili prawidlem ctnosti, z druhé strany zákonem cjrkewnjm, z třetj strany ale zákonem swětské wrchnosti. Kdyby duchownj úřad zákony swoge dal potwzowati swětským úřadem: tedyby sám s sebau byl w odporu, sám soběby wáhy ugjmal, sám sebe by rušil a zničemňował. Kdo prawým gest audem cjrkewe, dobrowolně gj poslauchá a nucenj nepotřebuge; kdo ale gen na oko k cjrkwí se priznáwá, a dobrowolně gj poslušen nenj: byť ho i swětská moc nutiti chtěla, předceť toho, což welj cjrkew, nečinj, anobrž tagnau a tjm samým přezáhubnau nenáwistj k nj pogat býwá. Kdo se u přjkladu w některé dni nechce dobrowolně od požjwánj masa zdržeti, gjsti bude maso, byť i swětský úřad toho zbraňował, a welmi se mrzeti bude, že cjrkew k wěcem, swědomj a dobré wůli gednoho-každého zůstaweným, mocj swětskau chce doháněti.

Náboženské a duchownj věci se skrze nutkánj w oškliwost uwozugj, a snadno tjm vzniknauti může to bludné a škodliwé domněnj, že duchownj úřad gediné proto nutkagjgcjch prostředků vyhledáwá, poněwadž prawost a dobrotu toho, což welj a přikazuge, podstatnými důwody prokázati nemůže. Nechce-li

marnotratný, ožralstwj oddaný sedlák, s hodnau manželkau swau ukrutně nakládajcjm, na zawolánj faráře dobrowolně pro spasitedlné napomenutj k němu přigjti: přigde-li donucený působenjm faráře, gistotně přigde s hořkým, rozhněwaným srdcem, a farářowým napomenutjm tjm spjše pohrdne. Židé, mocj-liby hnáni byli na kázanj naše, gistotně-by byli přešpatnj posluchatelé kázanj, a wjru křesťanskauby w náramnau wzali ošklivost. Dle smyslu mého úřednjk duchownj, by mu i možno bylo, někoho mocj hnáti do chrámu na kázanj a na pobožná cwičenj, nemá toho činiti, poněwadžby tjm netoliko nic dobrého nedosáhl, nobrž sebe gen a náboženstwj zošklivil, a we zlé podezřenj uwedl. Widj-li se swětskému úřadu, poddaných swých k něčemu, což i cjrkew učj a schwaluge, mocj doháněti: nechať si z strany toho gakkoliwěk počjná, gen když duchownj půwod nucenj toho nenj, nobrž tak učj, prosj, wzbuzuge a napomjná, gakoby ten, genž přinucenjm swětské moci předeň se postavil, dobrowolně k němu byl přišel.

Swat gest úřad kněžský, a wykonáwá-li se tedy práwě a náležitě, náramně mnoho dobrého působiti může, a sice beze wšj moci, swětským pánům přjležitě; gakž gsme také tuto dokázati se wynašňali. Pilně zachowáwage, což se mu swětskými zákony wyměřuge, hlediž přede wšjm gedenkaždý duchownj pastýř w učenj náboženstwj býti neunaweným, sancta sancte tractando při konánj liturgie býti wážně powzbuzugjcjm, a w powahách i w

obcowánj neauhonným a pŕjkladným : tu bude wá-
 žen a milowán gak od osadnjků, tak od swětských
 úradů, a gisté gméno geho napsáno bude i w ne-
 besjch. Luk, X, 20.

*IV. Krátká zpráva stranu rozbrogů o kalich,
 aneb o užjwánj wečeře Páně pod obogj způsobau
 w Čechách.*

Od

Jana Nep. Zimmermanna.

Skončiwše na ten čas pagednánj historické: O pr-
 wotínách náboženstwj křesťanského w Čechách,
 běreme se něco málo strany rozbrogů o kalich,
 aneb o užjwánj wečeře Páně pod obogj způsobau
 wůbec pronesti, a to gediné za tau přjčinau, an
 mnozj spisowatelé dowoditi náramně usilowali: že
 Čechowé hned na uswjtě náboženstwj křesťanského
 stolu Páně pod obogj způsobau byli užjwali.*)

*) Bjlegowského (Bohusl.) Kronika Cjrkewnj... Norimbergæ
 1536. 8. Wydánj nowé od Josefa Skalického... w Praze
 1826. 8. — Brunewjk (Zachar.) Kšafft wečeře Páně,
 Swatá Starožitnost... w Praze 1613. 8. — Lebeda Kla-
 tofský (J.) O welebné Swátosti oltárnj dewět otázek...
 (1609.) 8. — Knijžka o přigijmanij Tiela a Krwe Pána
 našeho Gežijše Krysta... (bez m. a r.) 8. — Lenfant Hi-
 stoire de la Guerre des Hussits... Amsterd. 1731. 4.

Wymyšlený klam tento důwody všelikerými twrdjce, dowoláwali se i mistra Jana z Husince, kterýž, prý, neyswětlegi o přigjmánj pod obogj způsobau léta 1412. kázal, wyznáwage a pjše po stěnách w Betlemě prawdu o užjwánj těla a krwe Božj, a to že činil netoliko gsa w Čechách, ale i když do Kostnice přigel.

Hodnowěrnj však swědkowé, kteřj u prostřed rozbrogů cjrkewnjch pauhau wynesli prawdu, za důwod stogj, že teprw léta 1414. mistr Jakaubek, rodič Strjbrský, kalichem posluhowati w Praze neyprwé počal.*) Rozepsal totiž téhož léta intimacj obyčegem mistrowským, a pozwal všech wůbec doktorůw, mistrůw, bakalářůw a studentůw i kněžj, aby odpowjdali tomu, coby on w swé posicj učinil o rozdáwánj krwe Božj obecnému lidu. To se w kollegi dalo na stolici mistrowské. A hned potom kněz u swatého Martina na přjkopě počal rozdáwati pod obogj způsobau.“

O tom, co se bylo w Praze dalo, když mistr Jan z Husince u wězenj těžkém w Kostnici náležitě zwěděl, teprw knjžku o přigjmánj pod obogj způsobau k Robertowi sepsal, w kteréžto položil tato slowa: „Ačkoliw celý Kristus pod dwogjm způsobem gest, však ne nadarmo dáwa se pod dwogjm

*) Laurencius Březina (Březowa) *Origo et Historia belli Hussitici*. Map. — *Reliquiae Manuscriptorum* . . . cum praefat. Petri de Ludewig. Francof. 1724. 8. Tom. VI. — Dobrowský (Jos.) *Beiträge zur Geschichte des Kelchs*. Prag 1817. 8. — Pokračowánj *Kroniky Beneše z Hořowic*. W Praze 1819. 8.

způsobem; nebo to gest prawé požjwánj té swátosti, aby obzwláštně dáwáno bylo wěrným tělo Kristowo w pokrm a krew w nápoj; neb tělo dáwá se pro spasenj těla, a krew pro spasenj duše Gestli dostatek k spasenj užjwati stolu Páně pod gednau způsobau, poněwadž řjmská cjrkew kalicha Páně laikům bránj: kdokoliwěk to znagj a wědj, a Pán Bůh skrz Syna swého nařjdl, aby stolu wečeře geho wsickni pod obogj užjwali, ten nemá nic dbáti na zápowěď.“ Takowýmto důwody potwrdil mistr Jan z Husince w nowém předsewzetj tomtom nemalý počet swých milownjků, kteřj se gemu přátelským během w službu přikázawše, den ode dne množili, zwlášťe když i vysoké školy pražské (1417) k gich gednotě se pogjti daly. A tak nasledownjci kalicha dle ponawrzenj mistra Jana z Husince poslušenstwj swaté cjrkewe se zbawiwše, ljbý mjr obecnjho lidu rozmetali, když totiž ani na kázeň králowskou, ani na pohrůžky arcibiskupské co dbagjce, toliko zbroke, co lačnj lwowé laupeže, se chápali, kněze pod gednau z far wystrkawše, násilně na gich mjsta se wetřeli, a tak za dvě léta w ecký téměř fary hlawnjho města pražského opanowali. Nema-gjce pak ani na tom dosti, i řeholnjky k posluhowánj kalichem nutili. Král Wáclaw neklidnostem zbrogně se rozmáhagjcjm w cestu wkročiw, přisluženstwj a práwa strany pod gednau přigjmagjcjh hágil, a z far, na něž kališnjci násilně dosedli, se wykliditi welel. Nicméně pilen dobré wůle, straně pod obogj některé kostely měst pražských ku požj-

wánj kalicha wykázal; totiž: na starém městě kostel swatého Mjchala, swatého Martina, swatého Štěpána, swatého Mikuláše a kapli Betlemskau; na nowém městě pak kostel swatého Gindřicha, sw. Wogtěcha mezi koželuhy a Božjho Těla na dobytčjm trhu.

Opogeni bywše kalichem *mocj kráľowskau*, ač mohli na tom přestati, nepřestali však; než po wolněgšj dychtiwše wolnosti, proti neywyššj hlavě swaté cjrkwě náramně wětrili, aby tauto cestau též k rozmetánj zpráwy a mocnosti swětské rychlegi a bezpečněgi se dostati mohli. Gjtrili se tedy proti oběma uhlům, na kterýchž mjr a rád swěta od Boha založen gest. Protož také u prostřed těch trawných rozbrogů i hlas proskakowal, že Mikuláše z Husince za krále woliti chtěgj; na kterýžto konec konšely z oken vyházeli, a wyhozené sudlicemi dobjgeli. To když se stalo, král Wáclaw zemřel, gehožto nenadálá smrt w ustech nagaté luzy byla heslem diwoké wolnosti, a cesta wj kázně prázdna k provozowánj všelikerých neprawostj. Od té doby pokautný záměr pod obogj přigjmagjcjch patrněgšjho došel swětla, když totiž, do běhu politického se sšikowawše, na gewo dali, že gim nebylo toliko činití o wečeři Páně, gak o wyhnánj krále Siğmunda, kteréhož pod gednau přigjmagjcj dle nápadnjho práwa uznali, a wůbec prowolali; onino ale proti němu se srotiwše, na wolenj giného úmysl zawěsili.

Siğmund nápadnjho práwa swého gak obyčeg a potřeba kázala, dobywage mečem, zdwihl wálky

křžowé, w kterýchžto, gestliže ho řjmský papež podporowal, tak giného nečinil ničehož, než co knjžata řjšská činili, za což ge swět welebji. Nicméně w krwawých uwálen gsa bitwách, — w nichžto Husité činy hrdinské ne tak pochwalau starořjmské statečnosti, gako hanau zuřiwé odwážliwosti provozowali, — nastaupil šlepěge mjrnosti a smjřenj, a to dle přjwětíwého hlasu papeže řjmského, kterýž bez ugmy swaté cjrkwě o wečeři Páně učenj, zarytau srdce twrdošjgnost strany pod obogj trpěliwě schowáwage, milownjky kalicha na sněm Basilegský pozwal, a s nimi smjřenj učiniti laskawě uzavřel.

Gestliže tedy cjrkw swatá u prostřed trawných rozbrogů laikům z kalicha pjti bránila: budiž wědomo, že se z toho dobře wyměřiti a z důwodné přjčiny okázati může, gako i když pozděgi gim pjti dopustila. Neb cjrkw swatá wždy držela, držj a držeti bude: že pod gednau i pod obogj způsobaou přigjmagjcj swátost tuto při swatém tagemstwj zachowáwagj; že pod gednau tak mnoho přigjmagj, gako ginj pod oběma, že nepřigjmá pod oběma wjce nad toho, který pod gednau přigjmá, a že gest to wyznánj obogjch, že tak mnoho gest pod gednau gako pod oběma, a pod oběma gako pod gednau. Kdo totiž pod gednau přigjmá, přigjmá Krista, když Krista gmenuge, gmenuge geho wlastnj tělo, wlastnj krew, kteréž Kristus má, a to tentýž, který w prawé wjře a w prawém wyznánj swátosti té pod gednau užjwá, přigjmá. Který pak pod oběma přigjmá, Krista též přigjmá, to gest,

prawé tělo a vlastnj krew gehu, a tak w bytnosti a w podstatě té swátosti gedni od druhých nic se nedělj. O způsoby gest toliko odpor, kteréž, gak wůbec wědomo, nic nepřidawagj ani neugjmagj moci a milosti, kterýmiž mysl wěřjcjch w hodném přigjmánj se posiluge.

Wedlé mjrného pod obogj přigjmagjcjch na sněm Basilegský pozwánj, wyslanci, listy průwodnjmi opatření, na cestu se vydali, a přišedše dne 6. ledna 1433. do Basilege, kterak knim wše přjwětiwě se mělo, sami spatřili. Na sněmu tomto, na němž o čtyřech artikuljch, wůbec wědomých, padesát dnj pořád hádáno bylo, mistr Jan z Rokycan užjwánj wečeře Páně pod obogj způsobau welmi strogenau řečj hágil a zastáwal, kterémuž Jan z Ražuzy, od sněmu proti němu zřjzen, náležitě odporowal. Než mistr Jan z Rokycan nedbage na odpůrce a důwody pronešené, gednomu Čechu k tomu nastrogenému, w Basilegi při službách Božjch wečeřj Páně pod obogj poslaužil. Teprw měsjece listopadu požjwánj kalicha průchod obdrželo; však s tau znamenitau wýmjnkau: aby při takowém rozdávánj kněžj lid obecnej tomu učili, a to gim předkládali, že pod způsobau chleba nenj toliko samé tělo Kristowo, ani pod způsobau wjna sama toliko krew gehu; ale že pod gednau každan způsobau gest wšecek a celý Kristus, též aby djtkám a lidem nesmyslným wečeře Páně nepodávali.

Toto snešenj, genž užjwánj kalicha a giných třech ohražených artikulů w sobě zawjrá, a kom-

paktát neb snlauwa Basilegská slowe, cjsar Sigmund, též geho zeř Albrecht knjže rakauské w Gihlawě na pomezj českém a morawském dne 2 — 5. čerwna 1436. podepsal, an sněm Basilegský mocj apoštol-skau dne 15. ledna 1437. potwrdil. To když se řádně stalo, teprw Sigmund s dworem swým do Prahy přigel a za krále uznán gest. Aby pak bu-daucně pod obogj přigjmagjcjm ani spolusausedé, ani okolnj a vzdálenj národowé wytykati nemohli, že prawj křesťané negsau, rozkázal cjsar Sigmund a Filibert ležát papežský na nowém městě pražském w kostele Božjho Těla, po kterémž na ten čas nenj ani památky, na den Swatostj dne 14. dubna 1437. čtyřmi gazyky, českým, latinským, uherským a ně-meckým wůbec prowolati: že Čechowé a Morawané, pod obogj wečeře Páně požjwagjcj, gsau wěrnj křesťané a prawj synowé swaté cjrkwě. Zbor pod obogj tohoto prowolánj pamětliw, dal ge na wěčnau památku we dwau kamenných dckách česky a latin-sky wytesati a wyzlatiti, a dcku s nápisem českým nad oknem téhož kostela na wychod slunce, s la-tinským pak nad dweřmi strany polednj zewnitř wezditi. Nápis český znj w tato slowa: „Leta MCCCCXXXVII z Rozkazanie Czięsarze, Sigmunda a Legatuow Basilegských w tomto kostele ohlášeno Czesky Latinie Vhersky a Niemecky že Czechowe a Morawane Tielo bozie a Krew pod dwogi zpuosobu przigimagic gsu wierni krzestiane a prawi synowe cierkwě.“ Latinský nápis w tato slowa: „Anno dni MCCCCXXXVII. f. VI. ante Tiburcii Cesaris

officio cum legatis Sigismundi Lingwis hic quatuor sincera fides sacramenti Bina sub specie mundo claruit sat aperte Et sunt katholici Christi calice potientes.“*)

Ani pak smlauwau a smjřenjm sněmu Basilegského pod obogj přigjmagjcj Čechowé ljbého nabyli pokoge, než mezi sebau neswornj w rozdwo-genj setrwawše, wjce rozsedin přičinili, zvláště když cjsař Sigmund (1437) zemřel, a král Albrecht brzo na to (1439) z neskromného užjwánj melaunů w Pánu usnul. Tuť opět zlořečenj nastali časowé, na kteréž ubohá vlast weškerá žalugjc nařjkala, ano i nařjká. Mezi tjm mistr Jan z Rokycan, genž dáwno z Prahy ušel a w Králowé Hradci se zdržowal, opět do Prahy se nawrátil, a wztěkage se swým obyčegem, haněl a tupil na kázanjch ejrkew řjmskau, a twrdě to, že toliko u samých Čechů pod obogj způsobau přigjmagjcjch, gest prawá wjra a neporušená prawda swátosti, předrahau krew Kristowau malým djtkám i lidem nesmyslným rozdával, kněžj sobě odporné z gegich far vyháněl, a lidem pod obogj přigjmati nechťegjcjm, při kosteljch pochowati se bránil, a w hrobech odpočinutj nepřál. Stawowé češtj chtjce králowstwj české w swornosti žádostiwé zdržeti (1440), obecnej pokog

*) Tyto dcky při rozmetánj kostela Božjho Těla wezděné gsau byly wedlé schodů, kteréž wedau do cjs. král. kněhowny, odtud pak se napotom dostaly do ajně učené společnosti české, nynj ale se nacházegj w národnjm českém museum.

nařdili a sepsali. Kněžj také čestj, aby tentýž pokog upewnili, na hradě pražském nové artikule zawřeli a wyhlásili, kdežto o přigjmánj pod obogj w tato slowa se snesli: „že přigjmánj pod obogj způsobau od lidu gest slušně požjwagjcjm a gednotu cjrkwě zachowáwagjcjm užitečné a spasitedlné, aniž od kohokoli gakkoli maudrého žádným obyčegem ka-ceřowáno a potupowáno býti nemá.“ S tjmto pokoge snešenjm když (1446) pan Jan Malowec z Malowce a ginj páni čestj do Řjma k papeži Eugeniowi wypraweni byli, nic newygednali; neb Eugenius na ten čas umřel. Pročež Mikuláš V. dosedna na stolici papežskau ležáta swého do Čech wyprawil. A tu mnohá hádánj mezi njm a mistry pražskými byla, ale nadarmo; neb kali-njci se proti tomu ležátowi welmi pohnuli, až k němu oškliwost a záwist měli, a tak k hanbě geho mezkům ocasy uřezali. Wida ležát, gak weliká sprostnost kali-njků úmysl a rozum gest posedla, řjdl se dle slow swatého Ewangelium,*) a na cestu do Řjma se chystal. Bera pak se s pánem Rožmberským z Prahy, smlauwu Basilegskau neb kompaktáta, k přehlédnutj gemu zapůgčenau s sebau wzal, ale w Benešowě dostižen gsa gi nawrátiti musel.

Po odgezdě tohoto ležáta (1448) všeco kněžstwo kalisnické do kollege pražské se shromáždilo, a tu opět artikule některé na potlačenj pod gednau přigjmagjcjch useděli, totiž: a) Že smlauwa Basilegská ode všech držána býti má. b) Wsickni dle

*) Sw. Matauš 7, 6.

smlauwy té držeti a wyznáwati magj, že přigj-
mánj od lidu pod obogj způsobau děge se, a gest
mocj Pána Ježjše Krista, a geho prawé choti cjr-
kwe, užitečné a spasitedlné. c) Aby žádný w tom-
to městě nesměl podáwati pod gednau způsobau,
netoliko zgewně ale také tagně. d) Aby žádný w
kázanjch neb zpověděch pod obogj přisluhowánj
neutrhal, neb od něho lid neodwozował.“ Wedle
trawného hádánj a smlauwy Basilegské nowými ná-
lezy rušenj Giřj Poděbradský z Kunstatu radau a
pomocj swých přátel, sebraw wogsko všecky Če-
chy k smlauwě Basilegské dohnal, a pak se dle
gich náboženstwj i Prahy zmocnil. Rowně Jan z
Rokycan w sobě ku papežowi nenáwist obnowiw,
cokoli gen mohl proti němu wymeyšlel, a oněm
potupně mluwil, „a my“ řekl, „gestliže od poslu-
šenstwj geho neodstaupjme, bjdným a potupným
lidem konečně zůstaneme. A že za pravidlo ná-
boženstwj ne kompaktát Basilegský, ale zákon
Kristůw mjti, a všecko z apoštolských ģruntů do-
cela obnowiti musjme, mluwil.“ Slowem tak na
papeže hřjmal, že lidé wětšjím djlem za druhého
Husa ho mjti a nové reformacj se nadjti začali.
W tomto a takowém zrostu rozbrogů, ģjm wjce
kališnjci o to usilowali, aby se všecko dle smlau-
wy Basilegské řjdilo, tjm wjce gi sami rušili, wždy
nowé a nesworné cjrkwičky sobě zakládagjce. Pro-
tož také sněm Florentinský kališnjky za odstěpen-
ce wyhlásil, neb wyznáwagjce: „wěřjím w swatau
cjrkew obecna,“ tolíko žertowali. To když wě-

domo, sněm od Kališnjkůw w Praze (1450) držán gest, a tu radau mistra Jana z Rokycan na tom zůstáno, aby prohlášenj k cjrkwí Fociowě, to gest, Řecké se stalo. Pročež wyslanci z Čech do Konstantinopole wyprawenj cjrkwí Řecké se připrošugjce o spogenj gednali. Wsak nižádné cjrkewnj gednoty a swornosti se nedoprosiwše, tau toliko naděgj, že Řekowé Čechům kněžj swětiti budau, se nawrátili. Když pak po dobytj Konstantinopole (1453) dwa z rozptýlených Řeků do Prahy se dostali, mistr Jan z Rokycan přjwětíwě ge přigal, a po mnohém s nimi o náboženstwí rozmlawánj, mši slaužití gim dopustil. Než brzo se kališnjkům widělo, gak rovně u Řeků náboženstwí mnohými powěrami gest obtjženo; protož tyto dwa přjchozj opěť z Prahy wybjdli. A tak neswornj kališnjci sem a tam se wrtěli, newědauce w náboženstwí koho nasledowati. W tomto přežalostném kolotánj a křesťanstwí na kusy potrhánj, vznikla na ten čas opěť nowá cjrkwíčka, totiž Českých bratrj, genž se z nesworného zboru Taboritů, Husitů, Kališnjků, Rokycanitů a t. d. byla wymjsila. Nasledownjky této nové cjrkewnj gednoty mistr Jan z Rokycan, koge se marnau arcibiskupské sláwy naděgj, náramně pronasledowal, po mnohém pak žalařowánj gim panstwí Litické na horách při hranicjch Slezských wyžádal, kdež krátký čas bezpečně bydleli.

Mezi tjm Giřj Poděbradský z Kunstatu na trůn kráľowský dosednuw, Čechy, Morawany, Slezáky,

Lužičany pod sebe podmanil, i s knížaty Německými, totiž: Ludwjkem Palatýnským, Fridrichem Saským a markhrabětem Braniborským skrze leno se spřjznil. Neyposléze i papeži Piowi II. poslušenstwý sljbiw, posly swé do Řjma (1462) wyprawil, a o potvrzenj smlauwy Basilegské neb kompaktatů též některých artikulůw žádal. Než w Řjmě nebylo tagno, kterak Giřj Poděbradský ginak mysle ginak čině slovo nedrží, a že kalíšnjci dle smlauwy Basilegské se neřjdj, s nj toliko žertugjce. Pročež poslům odpověď dána: že král Český poslušenstwý připowjda słowy, ale skutkem nic. Kompaktáta aby ztwrzena byla, to že gisté slušné gest, kdyby gediné tak byla držána, gak gsau vydána. O artikuljch od Čechů ustanowených nemůž býti ztwrzenj ani powolenj; neb gsau nepořádnj a proti zákonu Božjmu. A tak přigjmánj pod obogj způsobau, z rozkazu Krista Ježše gako k spasenj potřebné, zawrženo gest. Poslowé wyslyšewše swého poselstwý odpor, chtěli se o to tu hned w Řjmě hádati. Papež Pius II. znamenaw gich powahy prazdné ge od sebe propustil, a připogil k nim zprávce swého přigmjm Fantina, který králi Českému geho wěti oznámiti se bral. Když poslowé do Prahy se dostali, (1462) stalo se shromážděnj všech stawů, gak českých, a morawských, tak slezských a lužických. Tu sám král Giřj u přítomnosti manželky swé a djtek, wěda že poslowé nic newygednali, legátu Fantinowi, wůli papeže Řjmského oznamugjcjmu, odpověď dá-

wal: „že užjwánj swátosti pod obogj, gest z potreby spasenj, wyznał, toho dokládage, že wjce Boha než lidj poslauchati náležj.“ Přidal i to: „že gako w té wjře pod obogj gest zrozen a wychowán, tak že w nj s manželkau a djetkami swými setrwati a umřiti chce.“ Odtud dal se na papeže: „že slowa geho nazpět gjti nemagj, co sněm Basilegský z strany wečeře Páně nařjdl a ztwrdil, to zase že měniti nemá.“ Naposledy řeč k stawům přjtomným obrátil: „Pokudžby papež kompaktáta rusiti chtěl, že ge wedlé něho zastáwati bude.“ W tom když legát papežský důtkliwě howoriw králi odwrhl: že přjsahy královské nenasledowal skutek, a že gi toliko slowy lěj, král se welmi rozhněwal, a když mu práwě mistr Jan z Rokycan něco w ucho pošeptal, kázal hned toho legáta gjti, a wezti do wězenj na Poděbrady, kdežto mu dwořané králowštj diwné (a wymyšlené) posměchy činili, papeži se řauhagjce. Na to král Giřj z pokynutj mistra Jana z Rokycan na Teynském kostele dal kalich kameňný pozlacený i swůg obraz královský s mečem dobytým pod něj, postawiti, proto aby ukázal, že nechce meče swého do pošwy schowati, pokudž Čehům kompaktát Basilegských ztwrzenj, i kalicha krwe Kristowy swobodného užjwánj nedosáhne.

Když pak se patrně widělo, že Giřj z Poděbrad dobytým mečem, a wělikerau mocj zewnitřnj užjwánj kalicha zastáwati, i snad znouu žižkowati se strogil; papež Pius II. gemu w cestu wkro-

čiti neprodlel, a geg z swaté cirkwe wyobcowal. Nedlauho však na to papež Pius II. zemřel. Pawel II. na mjesto geho dosedna, wšecky téměř kraginy přiwtělené od králowstwů českého oddělil a českau zemi za kořist a dědictwů Matiašowi králi uherskému odewzdal. Král Giřj z Poděbrad wida w Čechách krwe wyléwánj nemilosrdné, s Matiašem sám a sám potýkánj žádal; však ale k tomu se nedostal.

Mezi tjm Giřj z Poděbrad umřel, po němž král Wladislaw, krále polského syn, pán tichý a dobrotiwý nastaupil. Za panowánj téhož krále sněm držán byl na Horách Kutných léta 1485., a zapsán gest we dckách pamětných Wáclawa z Chwogence, na kterémž stawowé o užjwánj wečeře Páně uzwřeli: „aby ti, kteří se přidržugj gednoty cirkwe swaté a řjmského kostela, a přigjmagj tělo Božj a krew Božj pod gednau způsobau, wedlé ustanowenj cirkwe swaté, těch, kteří přigjmagj z wjry tělo a krew Božj pod dwogjm způsobem z podstaty zákona, a giné řády křesťanské držj a zachowáwagj, nekacěřowali, nehaněli ani utiskali. Též ti, kteří přigjmagj pod dwogjm způsobem, těch, kteří přigjmagj pod gednjm, aby nehaněli ani utiskali. A kněžj obogi aby se tak zachowali. Pakliby se který wytrhl a nezachowal, aby byl gako buřič z země wyhnán, a nikdá aby zase nebyl nawrácen. A kněžj obogi, gakž na ten čas při farách neb kaplanstwých, tak aby zůstali: kde kněz pod gednau způsobau, aby tu potom, kdyby faráře nebylo, kněz pod obogj

dáwan nebyl, tolikéž kdo pod obogj farau na ten čas gest, tu potom pod gednau farář nebyl wpuštěn. A to wšecko dostatečně sobě utwrdili, a w kněhy památné zapsati kázali tak: gestližeby kdo z pánů, z rytířů neb z měšťanů zrušil, aby byl hned od krále Geho Milosti přjtomnjho i budaucjho, wedlé wůle krále Geho Milosti a rad gehu pokutowán.*) Ale i tato snažnost dobrého a mjrného krále Wladislawa na nic přišla; neb* gedna strana druhau utiskowati nepřestala, alebrž hruběji sobě wespolek zlořečiwše w nestydatosti ducha a ustawičném nepřátelstwj setrwaly. A když mnozj kalisnjci trwánjm cjrkewnjch rozbrogů unaweni, a porownánj žádostiwi gsauce, k cjrkwí swaté katolické (1493) se připrošowali; z čehož Bohuslaw Lobkowic z Hassensteyna náramně se těšiw, zlaté časy předpowjdał,**) byliť překřičeni od giných předněgšjch, tak že se w žádostech a hlasech nesrownali.

W takowémto důležitostj cjrkewnjch dawu nastaupil král Ludwjk, za gehož panowánj kalisnjci učenj Lutherowu se ozýwati počali. Neb mjwali častá psanj od něho skrze mistra Hawla Čaheru, genž

*) Totéž swědčj Hagek w listu 453.

**) „Fama constans apud nos est, primores Pragenses, et universum populum ad gremium Ecclesiae, quo, multis jam annis, nullis blanditiis, nullis terroribus perducj potuerunt, sponte venire. . . Videor mihi profecto jam quasi per nubem quandam intueri felicia illa tempora, et vere aurea, quae sub Carolo Caesare vigeabant.“ Epist. lib. IV. pag. 143.

často do Witemberka gezdil, a Luthera, na něžž z
mjry laskaw byl, wůbec gako znamenitý Božj ná-
strog wychwalował. Když pak nowotnjku tomuto
katoličtj kněžj odpor činili, wypowiedzeni gsau z měst
pražských, aby totiž do slunce západu z měst šli,
a třj mil od Prahy bljže nebyli. Mezi wypowěze-
nými byl Jakub, farář od swatého Gilgj, Wáclaw
Subule, farář od swatého Mikuláše a ginj. Když
pak náhlým rozbrogem tjnto obrance katolické
prawdy přeplašeni a rozplášeni byli, tuť kališnj,
půwodem Hawla Čahery (1523), se shromáždiwše,
opět nowé artikule, gako předchůdce budaucjho
cjrkwičky gich obnowenj useděli a sepsali, mezi
nimiž i tyto byly: „Gestliby kdo Ewangeliwm bez
lidských přjdawků učiti chtěl, že proto haněn a
kacěřován býti nemá. Mše nágemné a k zisku
patřicj, že opuštěny býti magj. Co pak se wysta-
wowánj gedné částky (welebné swátosti) dotýče,
w kterékoli společnosti zprawce cjrkwě a lid magj
od nj úpustiti, swatá wěc gest, aby wjce se nedálo
takowé wystawowánj, aniž pro gegj opauštěnj kterj
lidé tupeni a odsuzowani býti magj. Ceremonie
wšecky, gakýchkoli wěcj poswěcowánj opuštěné
býti magj.“ Gakož pak ale horliwý nasledownjci
Lutherowi sjmě nowého wyznánj roztrušugjce, lid
bauřili, tak že mnozj duchem hospodským opogeni
se poprali, a neyposléze i na radnj dům udeřiwsě
měšťanostu, též mnohé osoby do wězenj uwrhli; král
Ludwjck o tom zprawu obdržew welmi se rozhněwał,
a swau wůli bez prodlenj ku konci uwěsti chtěge,

gako giž Pikhardy byl wypowieděl, tak i všem nowěwěřcjm kališnjům wyhnánjm hrozil. Tuž Hawel Čahera, administrátor nowěwěřcjcch kališnjých, genž dvěma pánům slaužiti chtěl, znamenage, že giž neyweyš na kole štěstj sedj, o to nynj pečował, kterakby hněwu královskému se wyhnauti mohl. Za tau přjčinau k starým kališnjým obyčegům se rychle nawrátiw, na sněmu (1524) držaném, artikule, prwnjm odporné, wydal, na obnowenj smlauwy Basilegské nastupował, a pro zaljbenj se králi, horliwě se nowěwěřcjm Lutherowým protiwil. I byw saukromně otázán, gak se protiwiti může učenj, kteréhož tak zmužile před tjm zastáwal, odpověděl: že ne pro ginau přjčinu u Luthera byl, než aby geho a Pikhardskému úmyslu lépe wyrozuměl, a tjm snadněgšj k protiwenj se gim přjstup mjti mohl. A tjm se umyl, když hlas o hněwu královském w ušjch geho zazněl.

Wše léta 1525 opět o spogenj s cjrkwj katolickau gednáno, když totiž papež Klement VII., k čemu se w německé zemi a w Čechách schyluge, porozuměw, posla swého ku králi Ludwjkowi do Uher byl wyprawil. Posel tento Jan Antonjn Burgi na wše strany listy rozsjlage i Hawlowi Čaherowi list poslal, a aby se kališnj s cjrkwj katolickau sgednotili, namlauwal. Hawel Čahera gako před tjm králi, tak nynj i papeži se zaljbiti hleděl, a gménem weškeré konsistoře legátu papežskému w tato slowa odepsal: „My o nic wětšj a pilněgšj péče nemáme, gak wždycky tak i nynj, než abychom w těle cjr-

kwe swaté, skrze gednotu wjry a poslušenstwj stolice apoštolské stálými se nacházeli. Aníž Welebnost Waše mohla se kdy co potěšitědlnějšiho nadáti, než toho, čemu od poslů našich, kteréž brzo vyšleme, porozumj. Neboť w prawdě země naše česká na gruntu pewné skály všeobecně wjry zpo-depřená, všecka rozličných bludů wlnobitj, kterýmž bljzké německé kraginy se chvěgj, gak j nepohnutědlná vysoká skála, posawád snášela a přemáhala, a gako lucerna na břehuorském wystawená, všechněm po zbaureném moři se plawjcm, bezpečný proti utonutj přjstaw gasně ukazuge. A tak naděgi máme, Welebný Otče! že ta wěc, o které Waše Ctihodnost k nám poslala, tak půgde, že to stawenj Božj pewnými podporami utwrzené, před pádem zachowáno bude, gen toliko nechť Waše Ctihodnost těžce nenese tak malého prodlenj našeho, dokud naši poslowé nepřigdau. A tuť budau utwrzeny zdi Jerusalemské, a nohy naše stanau w sijnjch geho, i uzřjme Boha bohů na Sionu, a budeme prospjwati z ctnosti w ctnost.“

„Welebnému Otcowstwj Wašemu ponjženj služebnjci

W. Hawel Čahera, Administrátor
s celau konsistořj se poraučj.“

„Datum w. postě 1525.“

Netoliko Hawel Čahera odpovědj ljběžnými wyljčenau slowy, ale i skutečně o to pečowal, aby prwotiny wyznánj Lutherowa w Praze adušenj byly.

Neboť kněží i měšťany, aby se k geho nowým artikulům podepsali, nutil, a kteří pak nechtěli, ty wypowjdal a mučil, a tjm i městské wzbuzowal bauřky. Protož rozkazem královským (1526) z Prahy wyhnán, do Wjdně se wyklidil. A tak i toto snažné gednánj o spogenj s cjrkwj katolickau, kromě trawných bauřj a rozbrogů, žádných nemělo zdárných prospěchů a w niweč uwedeno gest.

(Pokračowánj budaucně.)

V. Wychowánj mládeže, zvláštnj pramen nenábožnosti nynějšjho wěku.

Od

J a r o l j m a Z e i d l e r a,
doktora a cjs. král. professora.

Ačkoliw náhledy a úsudky o příčinách všelikých smutných wýgewů našeho wěku rozličny býti mohou: nicméně předce wůbec se všickni na tom ustanowugj, že neyhlawnějšj kořen w nenábožnosti našich časů, a w nedostatku opravdowě zbožného smýšlenj hledán býti musj. „*Lidé nemagj žádného náboženstwj*,“ tak znj všeobecná žaloba: odtud se všecko zlé wálj; odtud ona chaulostiwost a přewrácená powaha lidj w gegich gednánj; odtud ona powrchnost w myšlenj a činěnj;

odtud všeco nezdárné počínánj, ona nespokogčnost s každým lidským i božským řízenj; odtud každá prostopášná newázanost, která co ljtá zwěr hrozj smrtj a zahynutj.

Že tomu skutečně tak gest, netřeba zvláštnj dŭwodem hágit; zkušenost každodennj až přjliš přeswědčuje nás, že se lidé sice u prostřed cjrkw Kristowy nacházegj, nicméně však nižádného náboženstw do sebe nemagj; že se owšem znagj usty ku křesťanstwj, gsauce však wesměs zbaweni onoho ducha a téhož nábožného smýšlenj, gakězby mysl učedlnjkůw Kristowých prawdě a lásce zasnaubitl mělo. Tážeme-li se dále, odkud ale ten nedostatek náboženstw a nábožnosti? brzy to, brzy giné se předstjrá, zhusta ale též na duchownj se poukazuje, gakoby oni sami winu nesli nynějšho mrawnjho zpuštění. Oni — duchownj — prawj se, gsau k tomu, aby náboženstw zastáwagjce, gemu slowem i přjkladem wyučowali. Chyb-j-li co w náboženstw, kdož giný leč oni, a oni sami, musj tjm winen býti, neboť negsau, co a gacj býti magj. Medle, ačkoli se upřjti nedá, že duchownj všickni bez wady negsau, a že se semotam ledacos vyskytá, coby něgaké zpráwy potřebowalo: gestiť to předce tak nelaskawé, gakož i nesprawedliwé nařknutj, má-li se samotným toliko zžragjcj neduh nynějšho wěku přičjti. Neměli bychom spjše mysliti, že se w takowém obwiněnj gakási zlowolnost skrywá, a že se tjm nic giného neobmýšlj, leč náboženstw samo podwratiti? Mjwagjt právě neyméně náboženstw

ti, z gegichžto ust takowé úsudky vycházegj. Wi-
dauce však zřegmě, že se bez trestu upřjmo nábo-
ženstwj neyswětěgšjho dotýkati nemohau, giž slúhy
geho w podezřenj přiwoditi usilugj, aby tjmto způ-
sobem wšelike účinky překazili, aneb aspoň zten-
čili, které duchownj geště w nábožněgšj mysli způ-
sobiti mohau. Domnjwagj se mnozj, a to sice po-
hřjchu ne bez přjčiny, připrawj-li gen duchownj
učitele o gegich wážnost, že bez toho s nábožen-
stwjm samým snadněgi ku konci přigdau. Než ale
wlastnj kořen zlého, gjmžto nyněgšj wěk gako ne-
mocj skljčen gest, nenalezá se naprosto, aspoň ne
gediné u duchownjch, nobrž kdesi ginde; nalezát
se w čase samém, z něhož vycházj owšem i ducho-
wenstwo se swými buď opravdowými, buď zdánli-
wými nedostatky a pokléskami. Takowé auhlawnj
zlé měloby neyprwé napraweno býti, magj-li wšecky
ty wady pominauti, gakež se také na kněžjch, ni-
koliw. ale na nich samotných bez wýmjnky spatřugj.
Owšem potřebj bude napotom, aby každý sebe sám
zkusil, a do wnitřnostj swých wegda takowau ránu
odhalil, která ho s weškerenstwem saužj, a tjm smr-
tedlněgšj se stává, čjm méně se giž za drahný čas
upřjmného uwáženj hodna býti widěla, a čjm gi
kdo méně až po tu dobu pozorowati žádá. Nelze
také upřjti, že dotýkánj se takowéto rány, gakož i
gegj uléčenj nemůž než welmi bolestno býti, gelikož
do neyhlubšj propasti lidského srdce sáhá, a nedu-
žiwá mjsta zastaralé a přjliš zamilowané smyslnosti
rozžjrá, kterážto bez ohledu wypálena a wyčištěna

býti musegj, nemá-li gedowatost gegj gěště dále se rozmáhati a konečně celého člověka nakaziti. Budiž tomu, co w naledugjcjm listu powědjno bude, sebe wjc odpjráno, prawda gestiť, že se gen ulěčenjm téhož neduhu zpanilegšj budaucnosti nadjti můžeme, kdež zmizj ony přjšery, gěsto přjtomnost naši děsj, kde opět stará wjrá we swé welebné wážnosti wystaupj, a nábožnost též swého prwotnjho práwa dosáhne. Medle, které zlé gest to, gěsto tak ostrého léku potřebuge, a za zwláštnj pramen nenábožnosti wěku našeho považowati se musj? Gestiť snadno uwoditi několikero důležitých přjčin wždy wjc a wjce rozmáhagjcj se lhostegnosti u wěcech náboženských, a oné odtud newyhnutedlně vyplýwagjcj nenábožnosti, na které giž od slowútých mužů pjsemně i ústně poukázáno bylo na mnoha mjstech.

Prwnj však a neyhlawněgšj, a snad gedinka přjčina téhož žalostného úkazu záležjť dle gednomyslného saudu všech maudřegšjch wěku našeho zagisté *w přewráceném wychowánj, a w nedostatku přiměřeného náboženského vzdělánj mládeže hned w otcowském domě.*

Giž w prwnjm okamženj djtěte, gak mile gehu duchownj mocnosti procjtnau, w křiwau stranu se ohýbagj, na kteréto srdce gehu Bohu a powinnostem, nábožnosti a ctnosti zjškati nelze. Gakož se o zewnitřnj způsobnost djtěte bázliwě, a skoro s přepiatau starostj pečuge, tak též w gehu náboženském cwičenj wšeco se zanedbáwá. Gak prawdi-

wé by toło nawrženj bylo, potwruzuj swědectwj neyważněgšjch a neyzkušěněgšjch mužů, které dáwno swoge zdánj o tom mnohostranně gsau pronesli. Gest sice wychowatelstwj práwě gako wřeteno, ko-lem něhož se otáčeti zdá za dnů našich wšěcka pozornost a starost. O žádném předmětu se tak horliwě nepjše a nerokuge, gako o wychowánj a potřebě něgaké záhy giž nastati magjcj mrawnj a náboženské wzdělanosti mládeže. K tomu cjlj wsudy se na weliké útraty stawj. školy a ústawy zakládaj, aby i neyprostěgšj djtě wesnické uslechtilěgšjho wzdělánj duchownjho snadno dogjtj mohlo; — a předce proti wšj pochybnosti gisto gest, že práwě zde za našich dnů základ položen gest wšeho zlého, které se tjm wjce se swau gedowatinau rozgitřiti musj, čjm méně se platných prostředků užjwá proti němu. Snad nebude, coby kromě wychowánj mládeže tak úplné zpráwy potřebj mělo. Ačkoliw připauštjm, že wychowánj wůbec od každé gednostrannosti, gakož i od onoho přewrácěného prawidla gednu dušewnj moc s ugmau ostatnjch mocj wzdělawati, wzďáleno býti musj: nicméně prawda gest nade wšěcku pochybnost powýšěná, že každý wychowatel prwnj swůg zřetel obraceti má na mrawnj a náboženskau schopnost djtěte. Tato část náboženská předěj wšeliké ostatnj důležitosti člowěka; náboženstwj budiž prwnj a nikoli poslednj předmět, genž u wychowánj wysoce uwážěn býti musj. Giž záhy budiž wštjpeno náboženstwj člowěku; giž autlé djtě ať Boha swého znáti

a milowati se učj, a w mladistwém wěku k ctnosti a mravnosti se nawádj. Oprawdowé wychowánj, by nebylo přewrácené, nesmj a nemůž býti giné, leč náboženské; neboť *wychowáwati* neznamená vlastně nic giného, než člověka *odchowáwati* Bohu, stwořiteli swému, který také gest cjl a konec geho. Pamatowati zde slušj na to, že prwnj powzbuzenj k náboženstwju w djtěti ze strany rodičů samých vycházeti musj; neboť nikdo tak mocně na dětskau mysl působiti nemůže, gako právě rodičowé. Gakož ale otcowské pěstowánj newyhnutedlně každé weřegně cwičenj má předcházeti, tak též onono poslednjmu odporowati nesmj, nobrž gedno s druhým musj společně stegným krokem postupowati, nemá-li sice z gedné strany něco dobrého wystaweno, z druhé pak opět zrušeno býti. Bohužel! nenj na tom dosti, že se prwnj vzdělánj djtěte, gakéž se hned od rodičů státi má, buď naprosto zanedbáwá; že mysl dětská k budaucjmu, a to mocněgšjmu wyučowánj doma se nepřiprawuge, ba i gemu hned w autlém wěku všemožně se odporuge: též tak z druhé strany tagna býti nemůže gakási záhubná gednostrannost, která se i w smýslenj i činech wychowatelů zgewuge. Gako všudy, tak rovněž i sem wlaudila se oškliwá moda, která všechno nad mjru okrášliti usiluge; člověk zewnitřnj se ustawičně přestwořuge a přetwořuge; o wnitřnjho ale se nedbá; zewnitřnost se na oko stkwj, a bytedlněgšj část člověka hyne neybjdněgšj chudobau.

Wadj-li pak co hned w prwnjm zárodku, pakli djtě takor̃ka giž materským mlékem otráweno, a z ohledu náboženské důležitosti téměř zpuštěno býwá: gak možná nadjti se, aby na několik let obmezené nawštěwowánj školy, pakli djtě gen do nj přigde, všecko nahradilo, aneb co giž pokaženo, opět opravilo? Možná-li se nadjti, že cwičenj školnj zvláště k tomu postačj, aby djtěti hluboko do srdce wštj pilo zewrubnau známost náboženstw swatěho, kteréby po celý wěk geho wystačilo, a weškeré smýšlenj a gednánj geho účinniwě zanjmalo. Nebudiž zde obějrně wykládáno, gak se práwě w některých školách láska k náboženstw spjše udušuge než rozněcuge, an semotam mnohému až nazbyt se wyučuge, gedno však newyhnute dlné pomjgj; gak náboženstw za podlegšj toliko předmět platj, geho pak učitel nikoli za prwnjho, ale skoro za poslednjho, a to geště za zbytečného pomahače učitele někdy dosti zpyšnělého se držj, kterýby s duchownjm owšem rád gako s giným pomocnjkem nakládal, kdyby onen zemským zákonj proti každé takowé opowážliwosti obhágený nestál. Ale buď co buď; giž w gedenáctém aneb na neyweyš w dwanáctém roce synek, pakli se k wyššjm studijm neodhodlá, dcerka však geště drjwe, docela ze školy wystupuge, a w domácnosti semotam něčjm se zabýwá, kdežto ze strany rodičůw ani w neymensjm k tomu se nepřispjwá, aby ze školy přinešená naučenj náboženská w mladistwé mysli se udržela, a tjm méně rozšjřila aneb upewnila.

Gsauf sice nedělnj školy zřizeny, w kterých wedlé ostatnjho vyučowánj náboženstwj též státi má w stegné mjře, a zákonowé zawazugj obé pohlawj od třináctého až k patnáctému roku, a geště déle k pilnému nawštěwowánj opakowacjch hodin. *) Než ale, kdož newj, gak hluboko wkořeněný gest w mysli sprostého lidu ten předsudek, že po wystaupenj ze školy, bytby se to i před wyměřeným časem státi mělo, všeliké doučowánj wůbec, a s njm též náboženské skončeno gest; a nelze upřjti, gak takowýto blud dalsjmu zdokonalenj těžké činjwá překážky. —

Odrostlegšj mladjci sami giž za to magj, gakoby školy déle nawštěwowati powinni nebyli, což se owšem tjm spjše děge, pakli k neštěstj swému, buď k lehkowážnému a nenábožnému muži do učenj aneb do poručenstwj se dostanau. Wsecka snáha swětského i duchownjho učitele nemůž než na zmar přigjti. Swelikau tjžj uwedlo se, by geště učedlnjci chodili do škol; ale to wjce s přinucenjm odbýwagj, a gen z toho úmyslu, aby po

*) W dworském nařizenj dne 17. zářj 1816. č. 1. nečinj se sice wýslovně žádně zmjny o vyučowánj náboženském w opakowacjch hodinách, poněwadž se to w cwičenjch křesťanských stává. Nicméně žádost se gewj zákonodárce, aby pastýř duchownj, kdykoliw se uprázdniť může, sám w opakowánj přjtomen gsa, údalé příležitosti použíwal, a prawdy náboženstwj swatého na občanské powinnosti a zaměstknánj obracel; a tjm w srdcích dospělegšj mládeže prawau a horliwau nábožnost zakládá.

skončeném učenj bez překážky obdrželi wysvěd-
čenj pilného školy nawštěwowánj. Co může, co
má takowé vyučowánj školnj prospjwati, kteréž se
bez toho gen doléhánj swětské wrchnosti wynu-
titi musj ?

Dcerky, ku kterým se w městech i mezi ney-
sprostějšjmi náklonnost k marnosti obyčegně welmi
záhy wluzuge, domnjwagj se, wystaupiwše z tri-
viálnj aneb farnj školy, giž metlám odrostlými býti
tak, že ostýchagjce se déle geště na cwičenau
choditi, buď nikdy, buď welmi zřjodka do škol
přicházegj. I w odpolednjch tak nazwaných cwi-
čenjch křesťanských, gakéž dle předpisu každau
neděli we farnjm kostele, aneb excurrando w ob-
cích držány býwagj, spatřugj se obyčegně gen
školnj.djtky a někteřj rodičowé; prostřednj, škole
odrostlá mládež se zhusta pohřešuge, a pakli se
předce kdy někteřj ginoši buď dobrowolně, buď
nuceně nagjti dagj, gsau zase toho bludného mjně-
nj, žeby takowé cwičenj, gestli ne zcela, alespoň
z wětšj částky gen pro školáky zřjzeno bylo, a
mnozj nechťj tomu nikterak rozuměti, že ono prá-
wě ne tak malým, ale spjše dospělegj m k wůli
se držj, a přjhodným opakowánjm gest, w kte-
rémžby to, co we škole gsau druhdy slyšeli, a gim
se opět z hlavy wykaurilo, sobě na paměť při-
wodjce, weskerým článkům wjry se přiucili, a w
prawdách náboženstwj swatého se utwrdili. Za
tauto přjčinau mnozj také takowé cwičenj raděgi
cwičenjm djtek nazýwagjce, nechťj aby se duchow-

nj též dospělých dotýkal, aneb snad gim něgaké otázky prohoditi se osmělil, na kteréby owšem dewjtileté djtě mnohdykráte maudřegi odpovědětí umělo, než osmnáctiletá dcerka. *)

Giž i kázanj od synků a dcerušek zwláště městských se opomjtagj, a mládež při žádné příležitosti, kde se něgaké wyučowánj přednášj, kromě na mši swatau, kostely nawštěwowati newjdáme. Wenkowský lid sice semotam polowičnj wýmjnků činj, ale i tentýž se mnohdykráte zlým příkladem neswědomitých úřednjků, aneb kde se na bljzku wětšj město nacházj, lehkowážným heyřenjm městěnjnů swoditi dáwá.

Tak zpuštěno, aneb aspoň málo wšjmáno a wáženo gest náboženské zwedenj u neysprostěgšjho lidu, a gest se co báti, že poslaupnostj času gestě smutněgšj nastane doba, an nezřjzená oswjcečnost, která mysl člowěka Bohem a náboženstwjm geho nerozněcuge, ale spjše Bohu i nábožnosti se přjčj, až do neybjdněgšjch chatřj giž giž se prodjragjcj poklidnému občanu skrowný, až dosud uchowaný poklad zlaupiti se snažj. Sprostý lid giž wjce umj, nežby umětí měl. Owšem se tomu

*) W přípravě k swátosti bñmowánj, gakož i w tak nazwaném katechismu ženichůw a newěst welmi často smutnau zkušenosť shledáno, že osoby dwadecti i třidecti let wěku swěho, o kterýchby se cosi takowého pomyslití nedalo, ani w neyobecněgšjch a neypotřebněgšjch člancjch wjry wycwičeny negsau, anobř ani dokonale modlití se neuměj. (!)

wšickni těšj hlasitě a weřegně, *) že i wesničané z ohledu nauk na prostrannějšj pole wystaupili, a že wjra s rozkazy swými účinků předešlých zhoštěna gest; že též i neynižšj stawowé práwo vlastnjho a wolnějšjho skaumánj požadugj, a každý člowěk bez wýmjnky a rozdjlnosti po swé samostatnosti se shánj. Medle, což gest to skutečně tak weliký prospěch, že to, co gindy samým starcům nepřjstupnau temnostj obestrjno bylo, nynj giž děti wědj? a že o tom, čjm se toliko vzdělanějšj zaměstknawali, po osmi dnech i naši nepatrny sprostáci howořj? Prawda sice, že se nynj rychlegi než kdykoliw gindy známost mnohých idej weškerenstwu zdjly, vzdělanost pak duchů newyměrenými kročegi gako bauře se walj. Ale právě proto, že ti kročegowé wyměreni negsau, newedau wždycky k žádaucjmu cjli, gakož každé bauřenj wždy opowážliwé a nebezpečné býwá počjnanj, kteréž, ať se tak neb ginak skončj, předce gen hrůzu a strast wodj za sebau. Pročež wšeobecnému nedostatku opravdiwě nábožného smýšlenj u prostřed sprostějšjho lidu diwiti se nenj proč, gelikož gisto gest, že toliko náboženstwj wznikagjcj mohútnosti a sjle, gakož i gistému práwu lidstwa rownau wáhu držj, an gemu náležitě powinnosti

*) Wiz w německém: Worte bey Eröffnung des Prediger-vereines in der Frohburger Gegend in Sachsen, gesprochen von M. Fischer. Zimmermanns Kirchenzeitung Nro. 156. 1831. pag. 1290.

na paměť uwozugjc, geg od zlého užjwánj gehomoci a práwa, i od oněch wýstupků a nezdárností chránj, ku kterým dle přirozené powahy gest nakloněn. Nenastáwát giž wyššj potřeby, gakož se wšj bedliwostj směřowati k tomu, aby w srdcích sprostého lidu dautnagjcj geště giskra náboženská se obhágila, ale spolu záhubným duchem času učiněná škoda opět napravila.

Nicméně mnohem hůře wyhljžj wychowánj náboženské we wyššjch stawech a w střednj vzdělanost sobě osobugjcj třjdě, která se prwnjm po boku stawjc za nimi též w žádné wěci, tjm tedy ani w gegich nezdárném počjnanj nazpět zůstati nechce. Zde opět wšecko domácjm wychowánjm obmezeno, a tuť i náboženstwj zcela zanedbáno, aneb aspoň málo wáženo býwá. Otcowé howjnazwjce lhostegnosti; gim gest náboženstwj gedno gako druhé, ale každé snad w nenávisti. Matka též z ohledu nábožnosti giž tak swědomitá nenj, an gj ani nowěgšj vzdělanost, ani okoličnosti a známosti gegj nedowolugj, aby býwalé a giž zastaralé obyčge náboženské na wlas zachowati mohla. A předce neywjce záležj na matce, w gegjžto rukau budaucj osud, blahost i strast djtek se nacházj, nebť ona sama gest, která prwnjm nabádánjm ono zwedenj djtěti dáwá, aneb aspoň dáti může, gakěž časem na sobě gewj. Ale, pohřjchu, ledwa se pomyslj na to, žeby djtěti předce něco, gak se řjká, o náboženstwj muselo powědjno býti. Což gindy, an geště wjra a bázeň Božj wjce wšjmány

býwaly, co gindy, prawjm, bylo prwnjm a neyhlawněgšjm, to býwá za dnů našich poslednjm, naž se někdy i dočista ani newzpomene; neboť druhdy býwaly giž záhy se wšj snažnostj djtěti nábožnost a bázeň Božj w autlé srdce wštjpeny; djtě slýchajc o Bohu a swaté wůli gehu rozmlauwati, welmi brzo učilo se swé myšlénky a skutky k Bohu obraceti, gehu milowati, wzywati a báti se; wjra pak we všudy přjtomnau, všemocnau a dobrotiwau, a spolu též w neyswětěgšj a sprawedliwau bytnost w mladistwé mysli tjm hlaub se ugjmala, kdežto rodičowé sami dobrým přjkladem domácjm předcházeti se neostýchali; wznešenj i sprostj pak w chwalitebném mjwali obyčegi ráno a wečjr spoledčnau modlitbau k twůrci swému se obraceti, a buď že pokrmů požíwali, aneb cokoliw před sebe brali, gemu gakožto dárci všelikého dobra za obdržené dary powinné djky wzdávati. Tudyť nemohlo djtě než Boha swého poznáwati, a swatý dogem, genž myslj geště dosti gemnau pohnul, musel napotom tjm spasitedlněgi působiti, poněwadž byl prwnj a protož welice mocný, který gak zkušenost učj, obyčegně gest neytrwanliwěgšj a skoro newypuditedlný. Ale ginak za časů našich. Owšem se nynj s wychowánjm záhy počjnná, a to dřjwe než druhdy; ale práwě s takowým, gakěž nábožnosti a dobrým mrawům negen nepřjhodné, nobrž spjše welmi záhubné gest. Rodiče ani neuwážjce, gakby škodliwé bylo dřjwe než potřeba káže, duchownj mocnosti w djtkách buditi a pak

namáhati, nemohau ani času dočkati, kdeby djetám určité hodiny wykázali, a k nim tak řjkage ukowali. To se s nimi hned we čtwrtém, a na neyweyš po čtwrtém roce začjná; tuť přicházj množstwj učitelů, gedem podává djetě druhému, a od rána střdagj se hodiny až k samému wečer. Tu gen őtagj, pjšj, počjtagj, tančj, hragj, zpjwagj, šermugj, reysugj a malugj, a giné mnohé, gakož se potřebj býti widj, provozugj, aby se djetě co možná za krátký čas gen hodně mnoho naučilo. A w skutku welmi se to dařj, neboť až k užasnutj w této literárnj štěpnici autlá bylinka na krátce sličný kwět pučj. Pakli tentó kwět gen na prautku bez tuku a mjzy wisj, a geg žádný wnitř ukrytý čerwjšek neprožjrá, o to péče nenj. Mnohdykráté hned w pátém roce takowé malicherné stwořenj se o romány pokaušj, takowé beze všeho ostýchánj a dosti zmužile čjtá, a z nich konečně welmi subtilně ustrogeného gedu do sebe sse; onoť na klawjr až ku podiwu hrage, gako anděl zpjwá, w kole gako wjtr se točj, gako malý Apollo krasořečj, a giž také několikráté na diwadle s obljbem wystaupilo; wůbec, ze všech stran zgewuge na sobě nemalau wtipnost, tak že nakrátce patrné diwy tworiti slibuge. Ano někdy gak se zdá dosti vážně o neydůležitějšjch předmětech žiwobytu lidského aneb nauk štěbetá, kterých ani nezná, ani nechápá; ba někdy se také do politických rozkladů pauštj, které owšem gen za způsobem papauška po giných odřjkává, ale tjm wětšj diwy gimi

činj, anby snad nikomu na mysl nepřišlo, žeby dítě na ty věci pozorně býti mohlo; a to prý vše, gakož se wůbec pošetilci domnjwagj, důkazem gest rozumnosti dítěte! Gestě wjce, malé pauzdro zná se také do karet, a výborně i wýtečnějšj hry umj; necháme-li malého hráče za sebe pohrati, nemáme se co báti, aby něco zmeškal aneb pokazil. *) Zkrátka, dítě wj a zná, nač pomysljš, gen *gedno newj*, ale to gest nepatrná věc, která se, gakož prawj, časem dá wynahraditi, to gest: dítě newj o Bohu; ani modliti se, ba někdy ani křž dobře udělati neumj. Wj tedy všecko, gen z toho nic, čeho neyweyš potřebj, a co uměti věc gest člověka neydůstognějšj, co weškerý swět přede wšjm neydrjwe uměti, což samo neypřednějšj, neyswětějšj a neywzácnějšj býti má; newj tedy o Bohu a swém Wykupiteli, newj o duši a blahosti gegj, gednjm slowem, o *náboženstw* newj. Gindy se řjkáwalo: *Začátek wšj maudrosti gest bázeň Božj*; nynj se zpjwá naopak: *Bázeň Božj gestit poslednj*. Wůbec duch nynějšjho wěku gest odpowědný nepřitel wšj bázně, a tjm též bázně Božj. W patnáctém roce, a někdy také pozděgi přiwoďj

*) Co zde prawjm, nejj věc toliko wymyšlená. Byloť mi přjleži to seznati hocha ledwa osmi let, který tak obratně a wtipně w šachy hráti uměl, že mnohemu zkušenému a obratnému hráči strachy naháněl. Tak též seznal gsem dvě dítek obého pohlawj a téhož wěku, gešto neobyčegnau umělost we whistu gewily, a na žádost mjesto giných hráčů řádně zastaupily.

se djtky k zpovědi; nasledowně biřmowánj teprw na to přigjmá se, tak že giž ginoch aneb djwka, giž giž k dospělosti dozráwagjcj, nemálo ostýchagj se k přigetj takowé swátosti přistaupiti, která podlé domněnj gegich gen pro djtky ustanowena gest.

Nemjnjm sice tjm zde dokazowati, žeby ti, gešto takowý způsob wychowánj schwalugj, snad úmyslně aneb z nenávisti náboženstwjm swatým pohrdali, — nikoliw, ale tato lhostegnost k neyzpanilegšjmu daru nebes předce nigak prominauti se nemůže, aniž gest tato zhaubná moda k wymluwenj, která sobě všecko podmaniti usiluge, tak že ani nábožněgšj za neslechetnými zpátký zůstati nechtj. Tagno též nenj, gak mnozj obyčegně gen pod plášť se skrywagj s tjm ugišťowánjm, že opravdowě důležitost náboženstwj cjtj, a ge zcela sobě wážj. Ale práwě tuto geho důležitost, welikost a důstognost mnohdykrátě za wýmluwu předstjragj, proč takowé giž z prwnjho mládeže wychowánj wylučugj. Náboženstwj, řjkáwagj, gest přjliš wážné, než abychom od nyněgška djtě gjm obtjžili; nelzeť mu geště wšecky prawdy geho náležitě pochopiti; čekeyme raděgi, až djtě k rozumu přigde, aby důstognost a swrchowanost prawd náboženských úplně seznati mohlo. *)

*) Řeči, gakéž gsem sám někdy, zvláště pak gednau z ust dosti wáženého muže slyšetí musel, který se swau dewjti aneb desjtiletau dceruškau kmotřowstwjm stál. — Uměla podlé ugištěnj otcowa tato panenka welmi řádně po francouzsku howořiti, uměla reysowati, na klawjr hráti, a — také giž roztomilá psanjčka psáti; byla

Časopis pro katol. duchow. VII. 1. 7

O zpozdilosti ! která djetěti právě toho odpjrá, co mu ani dosti záhy dáno býti nemůže ! Což může, i co musj odtud pogjti ? zřegmě nic giného, leč co přirozeným během wždycky pocházej, totiž bezbožnost, newšjmawost wšj nábožnosti, swéwolnost, newěra i powěra, smyslnost i nemrawnost. W skutku gestiť nemotornost wěřiti, gako-by náboženstwj pro djtky se nehodilo, a takowé domněnj nemůže než z neumělosti aneb nerozumnosti vycházeti. Prawdať sice, že djtkám w autlém giž wěku učeně nastrogené saustawy náboženské podáwati nesmjme, gaké se w posluhárnách libomudrckých aneb bohoslownjch přednášegj; prawdať owšem, že djtěcj rozum k pochopenj hlubokých učenj o tagemstwjch geště nepostačuje : nicméně, což gest náboženstwj toliko předmět rozumu, nepak wjce potřeba srdce ? Gsau-liž pak w náboženstwj toliko hluboká tagemstwj obsažena ? Negsau w něm spjše mnohé lehké, dosti pocho-pitedlné prawdy, a welmi k tomu přjhodné, aby djtěcj myslj bez obtjže pogaty, a tudjž gj též bez rozpaku podány býti mohly ? Giž od přirozenj srdce lidské nemalau způsobnost k nábožnosti s sebau přinášj, a bez pobjdnutj táže se djtě po twůr-

giž také w diwadle : ale do kostela geště nikdy nepřila ; newěděla tedy ani gakby kostel wnitř wyhljžel ; neboť nebyla geště dospělá dosti, aby něco božského uwážiti aneb cosi swatého chápati mohla. Až k tomu gen schopna bude, mjnił otec, bude teprw čas, aby se též do kostela podjwala. Pozn. Spisow.

ci swěta; ptá se: kdož z zelené lauky, kdo modrau oblohu nebes, kdo stromy, kdo slunce, a kdo člověka učinil? Nemůže-li zde dítěti něco o Bohu, gakožto Pánu a Stwořiteli swěta, o geho všemocnosti a maudrosti, o geho wsudybytnosti a vševědaucnosti, o geho neobsáhlé lásce a dobrotě, gakož i o geho swatosti a sprawedliwosti powědjno býti? K tomu, gsau-li pak naučenj o Ježjsi, Wykupiteli, o věčnosti a budaucj odplatě tak nepostihlá, aby se pro dítěcj mysl nehodila? Djtě tyto prawdy welmi snadně chápe, chceme-li mu gegen podati, a bez pobjzenj giž autlé rúčinky spj-ná, widauc matku modliti se.

Ale zdá se, gakoby lidé úmyslně tomu rozuměti nechťeli, že prwnj dogem gest též neytrwanliwějšj, a proto samé žeby giž od prwnjho wěku mělo wstjpeno býti, což gest člověka swrchowané dobré, nechćeme-li autlé srdce w nebezpečenstwj zawesti, a ke všemu, co Bůh a náboženstwj požaduge, učiniti docela tupé a neschopné. Mysl dětská gest měkká a ohebná gako wosk, do něhož každý obraz snadno wtisknutí můžeme, který wsak také čím staršj, tím twrdšj se děge. Gakož tento prwnj dogem gest neyhlubšj a neystálejšj, tak též wsecken následugcj musj slabšj a čím pozděgi, tím méně zřetedlný býti. Pamatowati zde třeba, že ačkoliw účinnost djtěcj wšelikau pozdějšj předčj, nicméně předce okres gegj úzký gest a obmezený, a tudž mnozj předmětowé na djtě tak nepůsobj, gako w pozdějšjch lé-

tech, za kteraužto přjčínau duše každý obraz z mládi žiwěgi pogjmá, a dlauho udržuge. Gak mile však člowěk vlastnjm přemýšlenjm a zkušejm k wyššjmu wěku dospjwá, kdežto se gedno poněť s druhým střjdá a dogemowé den po dni se množj: nelze mu giž všecko s takowau žiwostj ducha pogjmati, gakož se za dnů mladosti dalo; ba i lehce wypadá z paměti, cožkoli sobě gen před okamženjm oswogil. Odtud ona podiwenj hodná proměna staršjho lidu, kterýž wšecky pozděgi udále přjhody brzce opět zapomjná, dobře magjc w paměti ty wěci a udalosti, které se gegich mladého wěku bljže týkagj. Dá se též snadno pocho-piti, že se k mnohému člowěku w stárj opět wšeka poněť wracj, která z mládi přigal, a gich w dospělegšjch létech sprostiti se snažil, a že takowé nawrácenj obyčegně nepřjgemný cit za sebau woddj, a to tjm u wyššjm stupni, čjm s wětšj swěwolnostj sobě w tom kdy počjnal. Owšem se tento úkaz oné s wěkem starým newyhnutedlně slaučené slabosti ducha přičjtá, an se řjká: Starci gsau djtky. Gakkoli to z gedné strany prawdiwé, rowněž tak gest to wohledu k předeslané tuto řeči křiwý usudek. Prawá přjčina, za kterau se wšelike idej z mládi opět wracugj, gest moc a žiwost dogemu, genž ničjm napotom wylaučen býti nemohl; trudnost pak duše, genž s takowýmto nawrácenj obyčegně spogena býwá, gde z wědomosti winy pošlé z nezřjzeného snaženj takowých idej se zho-stiti. Tudjž mnohý w stárj swém i rozličné přjše-

ry spatřuge, kdežto předce gindy při swé domnělé mocnosti ducha gsaucnost duchů, ba ani možnost gegj uznati nechtěl.

Pakli se tedy s vyučowánjm náboženským až k dospělegšjmu wěku odkládá, w kterémžto djtě giž w giných uměnjch nemalý pokrok učinilo, nebude lze, aby prawdy swatého náboženstw s takowau mocj opanowaly mysl, gakožby se zagisté bylo stalo z mládi, kdeby vyučowánj lehčegšj a kypřegšj nalezlo půdu, schowáwagjcj wolně w sobě wšelikau nebeskau prawdu, a pauštěgjcj hluboké kořenky. Tjm se spolu wyswětluğj ona paměti hodná slowa Spasitelowa: *Amen, prawjm wám: kdožkoli nepřigme králowstw Božjho gako djtě, newegde do něho.* (Luk. 18, 16. 17.) Nechtěl nic giného řjci, než: k wěřjcjmu a užitečnému přigetj učenj mého, aby požehnánj a zdařenj přineslo, potřebj! gest opravdowě djtěcj, newinné a ničjm nepodgaté mysli; kdož ge s takowau myslj přigjti nechce, nemůž býti mým učedlnjkem. Strašliwá sice, předc však prawdiwá pohrůžka Spasitelowa, gakáž se w nyněgšjm wychowáwánj mládeže každodenně znova ztwrzuge. A gakby to ginák býti mohlo? Gestliže mysl djtěcj toliko mnohotwárnými předměty naplněna gest, nenj giž pro základnj prawdy swatého náboženstw nižádného mjsta w duši, aniž ge djtě přigmauti schopno bude, gelikož w zřegmémodporu s oněmi city, náklonnostmi a náhledy stogj, gakéž si giž mladistwá mysl o sobě i o zewnitř-

njm swětě utwořila. U předešlém wychowánj gindy wůbec k žewnitřnjmu wzdělánj prohlédáno; zwolenjm mnohých předmětů, lahodných toliko smyslům a náklonnostem djetě, gakož i samým způsobem téhož wyučowánj ctižádost a rozmarilost w něm se rozněcowala, ku kterým se geště, gak zkušenost uěj, giné mnohé wady a poklésky přitowaryšily. Giž znenáhla začjni děcko samo sobě ljbiti se we swé pošetllosti, z njžto nikdy kárano, nobrž spjše chwáleno býwalo; an slepá láska rodičůw z gedné strany mnohé chyby miláčka swého promine, z giné pak strany některé neslušnosti djtek tak urážliwé negsau gako wady dospělých lidj. Tudjž ale nedosáhla duše gegich náležité zpráwnosti, smyslnost pak až přjliš přewahu obdržela, tak že prawdy náboženské, gešto požadugj krocenj všech žádostj, zapjránj hrjsných náklonnostj a sebe samého přemáhánj, průchodu wolného nalezti nemohau. Do duše wsatý kaukol welmi se giž zmohl, tak že láska k náboženstwju, k Bohu a powinnostem, kteréž těžké ghoj ukládati se zdagj, hluboké kořeny pustiti nemůže. Djetě se štjť cwičenj náboženského, které se ho tak nepřjgemně dotýká, a tjm wjce srdce swé před oblažugjcjmi prawdami křesťanstwj zawjrá, čjm ochotněgi k poznánj gich wedeno býwá. Byřby také některé drobnůstky z náboženstwju přigalo, nestáwáť se to giž z lásky k náboženstwju, nobrž obyčegně gen ze žádosti marné pochwaly, aneb gest takowé učenj toliko následkem nutného „musjś“, gešto se něco

takowého na dítěti žádá, a poněwadž se ono též z náboženského předmětu něgaké zkaušce podrobiť musj, aby okázalo, že w tomto druhu uměnj docela nezběhlé nenj. Ginak wšak učenj náboženské a náboženstwj samo w očjch dítěte nemá netoliko nižádné wáznosti a ceny, nobrž tjm spjše wnitř neywětšj nenáwist a odwráčenost takowé dítě cjtj, a buď si, že některým powinnostem zadost činj, a některých zewnitřnostj spolu též odbýwá, předce se to gen proto děge, že to tak býti musj. Přistupuge tedy dítě k zprávě Božj a k swatému přigjmánj beze všeho wnitřnjho pohnutj duše, bez něhož nikdý takowá swátost přigata býti nemá, nemá-li na mjstě milosti záhubu wěchnau na nás uwaliti. Odrostlý mladjk, dospjwagjcj panna přigde sice do chrámu Páně k slyšenj slowa Božjho aneb na služby Božj, ale gen proto, poněwadž w tom giž takowá moda panuge.*)

Nelze na tomto mjstě mlčenjm pominauti onen zlý staw, že při domácjm wychowánj cwičenj náboženské zřjdeka kdy gak zkušenostj tak osobnj powahau na slovo wzatému muži, a tjm raéně onomu, gemužto takowé wyučowánj předkem přislušj, duchownjmu totiž swěřeno býwá. Nemůžebýti lhostegno, komu pak koliw takowé wyučowánj se swěřuge. Muž ten, genž dítě k neywyššjmu dobrému člowěctwa odchowati a zjskati má, musj netoliko z ohledu swé wědecké wáznosti wytěčný,

*) A swau modau, krogem šatů swých okázati, neb dle umaluwenj s někým segiti se může. (Red.)

nobrž i k udělowánj takowého naučenj welmi způsobný a horliwý učitel býti, kterýžto náboženstw samo negen we všelikých prawdách a gich důwodech sám dokonale znáti, nobrž i sám takové mlowati a gemu ze wšj duše swé odlán býti má; tato pak wraucnost, uctiwost a láska k náboženstwj nesmj toliko na oko zřegmá aneb wyljčená, alebrž opravdiwá a upřjmná býti, onaì musj z dobré wědomosti vyplýwati, a na bezpečném i srdečném přeswědčenj spočjwati.

(Pokračowánj budaucně.)

*VI. O životu a powaze zesnulého w Pánu,
býwalého Litoměřického biskupa, Josefa
Františka Hurdálka.*

Od

Vincencia Zahradnjka,
faráře w Křesicjch.

Kslavným mužům wěku našeho, kterýchžto památku letopisowé české vlasti wděčně zachowagj, náležj i býwalý, wysoce důstogný Litoměřický biskup, *Josef František Hurdálek*. Syn chudobných rodičů w městě Náchodu, kdežto se léta Páně 1747. dne 6. listopadu narodil, ne bohatstwjm a urozenjm, nobrž wytečnými toliko ctnostmi ducha a srdce nad tisjce spoluwěkých se wznesl, a negeden příklad, hodný nasledowánj, po sobě zůstawil.

Otec geho, Jan Hurdálek, byl tkadlcem, obýwagjcjm w Náchodu na horském předměstj. Ney-

dřjwe studował w Kladsku, a wykročił tam ze syntaxi, roku 1764. přišel do Prahy, kdežto na Nowém městě u Jesuitů do poetiky byl přigat. Když léta 1765. učiliště Jesuitské z Nowého města přeneseno bylo, Hurdálek, gakožto dobrý humanista, tyto werše křjdau na tabuli napsal, a když w poslednjch létech žiwota swého okolo tohoto býwalého gymnasium na procházku gezdjwal, negednau si na ně zpomenul :

In te, Pinde vale, cessant habitare Camoenæ;

Elegere alium turba novena locum.

Roku 1767. theologii se oddal, a léta 1771. w Karoljně obyčegnau disputacj z nj učinil, ač se za doktora bohoslowj, teprw když byl rektorem generálnjho seminarium, powýšiti dal. Téhož léta dne 21. zářj na kněžstwj byw posvěcen, dne 29. zářj kněžské prwotiny swoge w Náchodu w kostele swatého Mjchala archanděla odslawil. Byw asi rok praefektem w biskupském seminarium w Králové Hradci, dostal se do Náchodu za zámeckého kaplana, giž ale roku 1775. do Wjdně za praefekta do Theresiánské rytjrské akademie byl powolán. Tu měl býti po slowutném Makó professorem matematiky, nechtě ale w nowě zwolenému biskupowi, hraběti de Arco, odepřti žádost gehu, přišel s njm léta 1777. do Králové Hradce, kdežto byl biskupský ceremoniář, sekretář a přjsedjcj radnj konsistornj, a spolu praeses klerikálnjho alumnátu. Roku 1780. učiněn byl děkanem w Nowém městě nad Metugj ; w tomto ale úradě kněžském gen několik let stál.

Neb ostromyslný a vzdělaných mužů na výsost milovný veliký císař Josef, žádostiv gsa kněžstva uměním, maudrostj, věrau a šlechetnostj srdce všecky giné stawy znamenitě přewyšugjcjho, Hurdálka dne 11. listopadu léta 1785. rektorem generálnjho kněžského seminarium Pražského učinil. Týž prozřetedlný, maudrý císař Josef, když učený a poctiwý Hurdálek od gakýchsi sprostáčků u něho byl osočen, přišed do Prahy, austně s njm rozpráwěl, všecko mu swobodnostj, práwě císařskau, wygewil, a ugistiw se newinau geho, marným stěžowatelům a reptákům mlčenjm odpověděl, obwiněného ale tjm wjce sobě obljbil.

Rownau milostj a důvěrau se k němu po weškeren čas nesl i nyněgšj náš bohabogný a křesťansky smýšlegjcj král a císař, František prwnj. Neb když léta 1790. generálnj seminarium wyzdwiženo bylo, a Hurdálek, zatjm pensie požjwage, giného důstogenstwj w Praze očekáwal: slawený náš císař roku 1794., w geho neykrásněgšjch létech kapitolnjm děkanem při biskupském chrámu Páně w Litoměřicjeh ho učinil, potom pak roku 1815. na biskupskau stolici Litoměřickau ho wyzdwihl. Dlauho byl kapitelnjm děkanem w Litoměřicjch; w tomť ale čase, krom úřadu generálnjho vikáře po smrti Litoměřického biskupa Ferdinanda, rytjře ze Šulsteinu, nižádného úřadu nezastáwal. Nepochybně sám konsistornjch pracj účasten býti nechtěl, poněwadž se mu, an geště neywyssj zpráwu diocesy držel, skrže něgakau, od něho zakázanau

neřest, takowá mrzutost způsobila, žeby toho byl bez mála životem zaplatiti musil. Proto ale nikoli dráhých dnů života marně netrávil, objrage se uměnjm, dobře čině swým poddaným, a wábě ku přátelstwj swému množstwj wzácných a vzdělaných mužů všech stawů a řádů. Málo který muž učenostj a ušlechtilau powahau swau tolik měl srdečných ctitelů a přátel i z vysokých stawů, gako měl on až do skonánj života swého. Měl sice za něgaký čas i tagných soků a odpůrců, těch ale prost býti nemohl, aby swět zřegmý měl důkaz, že byl opravdu oswjceným, maudrým mužem, křesťanské ctnosti celau dušj oddaným, ctnosti, kteráž nezapáchá přeneopatrnu opatrnostj synů tohoto swěta.

Když pobožný biskup Litoměřický, Wáclaw Leopold Chlumčanský, rytjř z Přestawlk a Chlumčan, na arcibiskupskau stolicí pražskau dosedl: newoliliť sice Hurdálka za generálnjho vikáře, náš ale milostiwy cjsař za biskupa w Litoměřicjch ho wywolil, swěři w mu wyššj onoho důstogenstwj k zahanbenj a k weliké mrzutosti nenáwistnjků geho. Na swatého Josefa roku 1816. gakožto biskup do kathedrálnjho chrámu Páně byl slawně uweden, a tudjž smyslem práwě apoštolským důstogný úřad swůg konati začal. Hned ze začátku wydal klassickau latinau weliký list pastýrský, daw tudy na ge wo, že wýborně tomu rozumj, coby úřad biskupský s sebau nesl, a gak opravdowýby měl úmysl, býti biskupem dle potřeby času, biskupem dle srdce Páně. Slowutný protestantský neywyššj kazatel při

dvoře krále Saského, doktor Ammon, dostav náhodau w Karlowých Wařch pastýrský list tento k přečtenj, nasledugjcjm psanjm biskupa Hurdálka poctil:

Reverendissimo et Illustrissimo Domino Hurdálek

D. Episcopo Litomericensi dignissimo salutem et summam observantiam Christianus Fridericus Ammon D. regis Saxoniae Concionator aulicus supremus.

Valetudinis ergo hic apud thermas commorans, incidi forte in litteras Tuas pastorales, anno superiori emissas. Quas cum legissem atque perlegissem, in tantam Tui, Vir illustrissime, admirationem raptus sum, ut non possim, quin summam pietatem, ignotus licet et protestantium sacris adscriptus, Tibi ea, qua debeo reverentia, testatam faciam. Gratulor ecclesiae catholicae, quam semper tanquam almam matrem colui, tam insigne decus; gratulor protestantibus per dioecesim Tuam dispersis patronum; gratulor ante omnia aëvo nostro theologorum non admodum fertili, religionis purioris et vere evangelicae statorem et vindicem, quovis elogio dignissimum. Deo autem gratias ago ardentissimas, quod Te, Vir reverendissime, tanquam alterum Bossuetum, in ecclesia sua suscitaverit, simulque preces ad eum fundo piissimas, ut Te per longam annorum seriem sartum tectumque præstare, et omnibus beneficiis ornare velit. Quod reliquum est, ut me ipsum Tibi commendatissimum habeas, enixe rogo. **D. in thermis Carolinis die 16. Julii 1819.**

Nowý biskup Hurdálek skutkem toho dokazoval, že přjčinau náboženstwj, theologického uměnj, kněžského žiwota a účiniwosti pastýrské nepřestáwá na lecgakés powrchnosti, alebrž že k gádru a k podstatě prohlédá. Tau přjčinau newšjmage si maličkostj, tjm pečliwěgi hleděl na věci, na kterýchž mnoho gest postaweno. Kdokoli ukázal wtip, uměnj a neljčenau ctnost, ten, buď on mladý nebo starý, biskupa swého ku podiwu sobě widěl nakloněna. Tjm způsobem P. Mjchala Fesla, doktora theologie, kteréhož giž předeslý hodný biskup, Wáclaw Leopold, sobě welice obljbil, a do Litoměřic za professora powolał, pro geho obzwláštnj wtip a kněžskau horliwost i praesesem w klerikálnjm alumnátě učinil. Poněwadž se mu ale zdál býti w některých věcech přjliš horkým a nedosti zkušným, powolał k ruce geho z Wjdně professora pastorálnjho uměnj, doktora Frantiska Faulhabra, učiniw ho gak kanownjkem w Litoměřicjch a hlawnjho konsistornjch pracj hotowitele, tak též i rektorem klerikálnjho seminarium a direktorem theologických studij. Ten w dospělém gsa věku, Feslowi, gehož w Praze i professorem byl, we všem raden býti měl. Aby pak prost byl domácjch starostj, den co den s biskupem swým několik let obědował; z prwopočátku u něho i wečeřjwal, aby mu vše, cožby se w seminarium dalo, přátelskau důwěrnostj wyprawowati, a o tom, cožby se mu i přjčinau diœcesj neypodobněgšj býti zdálo, pohodlně rozmlauwati s njm mohl.

Fesla biskup opravdu ctíl a wraucně milował, ukázaw tjm srdce na neyweyš čisté a ušlechtilé. Neb kdo se muže toho znáti naučil, welikau wážnostj a důwěrau k němu se čil puzena, a při geho wraucjm tauženj po všeliké dokonalosti některých wad geho tjm milegi mu odpauštěl, čjm wjce neobyčegných ctnostj při něm znamenal. Nicméně biskup Hurdálek při wznešenosti smyslu hlubokau mage prozřetedlnost, Faulhabrowi, gakožto předstawenému Feslowu, we všem dáwal předeck, tak že Fesl druhdy pln byl mrzutosti, a gednánj biskupowa pochopiti nemohl.

Tjm způsobem alumnát geho výborně byl zřizen, a všickni, kteříž za onoho času k žákům náleželi, i nynj wyznati musj, že se gim výborně wedlo, že duchowně i tělesně byli opatřeni, a že nad to, což se přjčinau gich dalo, od biskupa alespoň nic wjce s rozumém žádati se nemohlo. Gestliže se zákonowé, od biskupa Hurdálka pro seminarium geho wydanj, až posawáde někde nacházegj: tiskemby se w obecné wědomj uwěsti měli, poněwadž bez pochyby žádných nad ně výborněgých se nenalezá, a zřetedlným gsau důwodem, gakým biskupem byl Hurdálek. Bibliotheka Litoměřického seminarium, swatými otci, všemi latinskými klasiky bipontinského wydánj a přemnožstwjm giných spisů opatřená, památkau gest biskupa Hurdálka, kterýž co měl sám w hogné bibliothece své neylepšího, milowaným swým theologům darował. Wětšj djl dobrého, co se w Litoměřickém alumnátě

kněžském až posawáde nacházj, od něhož má počátek swůg. Nechtěl tomu, by se duchownj alumnové geho toliko z paměti odříkáwati učili, nobrž k tomu všemi obyčejí čelil, aby swětlych a důkladných známostí nabýwali, aby se mysliti a psáti učili, a aby všecky wůbec dušewné mocnosti gegich vzděláwány byly. Často ge nawštěwowal w bytu gegich, často ge i k stolu swému zwáwal, aby se ge znáti naučil, a z počátku každého školnjho roku u přítomnosti všech professorů a kanownjků gádrnau řeč latinskau ljbezným způsobem k nim činil. W gedné z nich, roku 1819. přednešené, právě řjci mohl o pořádku a kázni w seminarium swém: „Considerare debetis, disciplinam domus hujus, quamquam severiorem, non tamen ejusmodi esse, ut liberalia ingenia deprimat, ingenuos adolescentes affligat, et ad simulandum et dissimulandum alliciat, sed esse disciplinam omnino sapientem. Est enim excolendis moribus vestris plurimum conveniens, et ita temperata, ut majori ex parte in vestra sitis potestate, et proprio arbitratu, proprio consilio agere valeatis.“

Podobným způsobem biskup Hurdálek i o to pečowal, aby se konsistornj věci pořádně a zákonně wedly, ačkoliwěk známo gest, že zbytečnými pracemi nikoho nestěžowal. W každém zasednutí konsistornjm nebýwal přítomen, poněwadž toho nebylo potřebj, a on bez toho všeho, což se dalo, úplnau měl wědomost. Ačkoli prawým byl nevyšším zpráwcem a ředitelem welmi důmyslným:

když se nicméně něco důležitějšího gednalo, nikdy nepřestával na zdánj swém, nobrž kanownjkům, radám swým, k pilnému uwáženj toho podával, s očitau radostj každé dobré ponawrzenj přigjmage. Wsemi obyčegi dával na gewo, žeby welmi rád bhem, w cjrkwí katolické obwyklým, wšelikých zlých užjwánj stawil, a té i oné dobré a prospěšné věci zřjdlil a ustanowil. Welice mu přišel whod každý, kdož ho na něco připamatowal, cožby se k užitku duchowenstwa a ku prospěchu wěřjeho lidu učiniti mohlo. Každý rok konal kanonickau visitacj, a co kde mohl dobrého způsobiti, způsobil; we všem výborný alespoň úmysl na gewo dáwage. Učil, napomjnal, prosil a wzbuzowal, a což gen myslil, žeby na hodného biskupa slušelo, ochotně podnikal a konal, na žádné těžkosti zřenj nemage.

Bylť sice i přjsným biskupem, při tom ale tak sprawedliwým a wljdným, že i z káranj a trestů geho swjtila otcowská dobrota, pročez i když ney-důtkliwěgi někoho trestal a napomjnal, předce žádný se nemrzel; a cjtíl-li bolest, alespoň na žádnau sobě učiněnou křiwdu nenařkal. Gasný důkaz toho, že při wšj dobrotě srdce měl horliwého ducha Eliášowa, gest důtkliwý geho pastýrský list, roku 1819. wydaný, k gehožto slyšenj a powáženj dřjwe všech panů kanownjků powolal. Gak ostatně w listech, gež dle potřeby farářům a kaplanům posjláwal, wzbuzowati a napomjnati měl obyčeg, z těchto poněkud přjkladů usauiditi se může.

„Cum ipse vineam Domini egregie excolendo conserueris: supervacaneum esse iudico, multis te excitare, ut concredito tibi et populo et clero invigiles, ac in canonicis visitationibus, in quibus meas obis vices, junioribus præsertim curatis et capellanis litterarum amorem, vitæ sanctitatem, morum disciplinam ac peculiarem in informanda tenera juventute diligentiam commendes, et hunc ad finem non lenitatis solum et mansuetudinis, sed subinde etiam severitatis normam sequaris.“

Mladoboleslawskému děkanowi, P. Wáclawowi Károwi, nynějšmu wysoce důstojnému kapitoljšmu děkanowi w Litoměřicjch, Hurdálek léta 1816. psal toto: „In canonica visitatione mea ex illorum te numero esse perspexi, qui, sicut de propria mentis animique cultura magnopere sunt solliciti, ita illorum etiam, quorum spiritualem curam susceperere, saluti omnibus modis consultum eunt. Solatium, quod exinde percepi, sane maximum, licet equidem præsens abunde manifestavi, tamen illud etiam peculiaribus litteris declarandum duxi, quo magis intelligas, neminem omnino tanti a me æstimari, quam qui cum solido litterarum studio parem virtutis pastoralisque officii amorem conjungit. Perge itaque ad illum præclarum finem, tibi propositum, mentem animumque adjicere. Vide, quid ad ingenuam in concredito tibi populo pietatem religionemque promovendam commodè possit institui, ac tum illud eo alacrius amplectere, quo minor passim earum rerum, quæ ad meliorem po-

puli culturam quidquam faciunt, ætate nostra habetur ratio. Ceterum scias velim, me nulla in re, quæ tuam ad utilitatem dignitatemque pertineat, defuturum, qui sum ex animo tuus addictissimus Josephus Franciscus episcopus.“

„— capellanus P...., vir optimæ indolis, et in promovenda religione valde fervidus, nuper apud me questus est, se a parocho suo minus humane et amice tractari, quin inmo in adimplendis officiis suis vario modo impediri. Id quam ingratum mihi sit, facili conjectura assequi potes. Velim itaque, ut curatum — — graviter admoneas, illumque meo nomine roges, ut egregium suum in vinea Domini cooperatorem fraterno amore prosequatur, fervorem illius omnino probet, et ab omni actione abstineat, quæ injuriæ speciem præseferat. Quodsi existimat, capellanium sibi jura arrogare, quæ illi non competunt, aut aliud quid suscipere, quod legibus contrarium, et fideli populo minus necessarium aut utile sit: querelas suas consistorio meo proponat, quod remoto partium studio curati et capellani doctrinam et vitam severe examinabit, et quod justum fuerit, sanciet.“

„Haud profecto dubito, quin per longam annorum seriem curam animarum cum multa laude et tui commendatione gesseris. Modo autem ipse debes candide profiteri, te officiis egregii animarum curati adimplendis non esse, et nisi sponte præsentis statione tua cesseris, fideli populo detrimentum, tuo vero nomini maculam allaturum. Quamobrem

et tibi et parochianis tuis consulere cupiens, Vicario meo mandavi, ut de tuo beneficio, alii cedendo, tecum ageret. Sequere paternum consilium meum, et ætate confectus, laboribusque in vinea Domini exantlatis fessus, honorifico otio et quiete frui, cura valetudinem tuam, et posteaquam aliis abunde servisti, nunc tibi soli et Deo vive. Spero me proxime a vicario meo resciturum, qualis te inter et futurum administratorem pactio inita fuerit. Interim te bene valere cupio, et cum magno fraterni amoris studio sum, Tuus addictissimus Josephus Franciscus Episcopus.“

„Reverende, Dilecte. Salutem et paternam benedictionem. Tametsi ego de orthodoxa fide tua minime dubitem, et venerabilis Præpositus tuus in peculiaribus litteris tuum de religione catholica sensum quam maxime probet: nescio tamen, quo pacto acciderit, ut tua etiam fides atque religio suspecta redderetur. Etenim relatum mihi est, te superiori anno in concione quadam protulisse, nalle te beatam Mariam Virginem potius matrem Christi, quam Matrem Dei appellare. Fac igitur, ut omnes sermones sacros, quos elapso anno in festis beatæ Virginis habuisti, quantocyus mihi transmittas, atque ita Episcopum tuum illa expedias cura atque solitudine, quæ ultimo hoc tempore, afflictosane et lugubri, magnopere excitata est. Venerabilem Præpositum tuum, de cujus prudentia atque fervore pastorali nonnisi optima ad me perferuntur, in Domino a me saluta, et ipse totis adnitere viribus,

ita docere et vivere, ut ne quidem malevoli homines de religione ac probitate tua odiosas suspiciones movere valeant. Vale quam optime.“ 10. Martii 1820.

„Venerabilis, multum Dilecte ! Satisfactorius piis populi tui votis, tuæque in propecta ætate tua quieti consulturus, Rev. P. Čerwenka capellanum tibi adscribendum censui. Cui optimæ spei sacerdoti honestum te præbiturum victum, et a domesticis tuis omnem exhibitum iri reverentiam, plane confido, cum in visitatione canonica cum te reppererim, quem æstimare amareque jure valeam. Fervorem R. P. Grolmus in tuenda religione catholica promovendoque pietatis studio minime improbo, opto vero, ut fervor iste discretus sit, nullique malo rumori præbeat ansam. Cupio te quam optime valere, et cum egregiis cooperatoribus tuis in vinea Domini strenuo laborare. Tuus addictissimus Josephus Franciscus Episcopus.“

An ale biskup Hurdálek plněgi wykonáwati začal apoštolský úřad swůg: počátkem roku 1820 wšeliké odpornosti mu nastaly. Přede wjím giným nucena se widěl, P. Mjchala Fesla w obzwláštnjm konsistornjm zasednutj, w kterémž gednánj geho přjčinau seminariu přjsně skaumáno, ale bezwinno nalezeno bylo, wšech úřadů geho předběžně zbawiti, pokudby něco giného ustanoweno nebylo. Diwili se páni kanownjci prozřetedlné přjsnosti biskupa swého, a vlastnjm pohnutjm zprwopočátku Fesla hágiti ustanowili, kterýž w měsijci

Březnu 1820. do Wjdně byl odwezen. Netkla se sice Hurdálka ta theologická inquisicj, kterauž, gak wůbec známo gest, nyněgšj biskup u sw. Hypolita, neydůstogněgšj pan Jakub Frint, přišed z Wjdně do Litoměřic, u přjsezenj seminárnjho rektora, Františka Faulhabra, w Litoměřickém seminariu wedl: ale předce podiwným sběhem wšelikých wěcj w biskupském působenj swém negedné překážky nalezl. Frantisek Faulhaber, kterýž napotom i kapitolnjho děkanstwj w Litoměřicjch dosáhl, byl gehu generálnjm vikářem, bez gehožto srozuměnj a wůle ani neymenšjho přjčinau biskupské zpráwy nekonal. Poněwadž ale giž sedmdesátý rok žiwota swého přestaupil: úřad gehu tjm méně ho těsiti mohl, čjm gasněgi znal wznešené, swaté powinnosti gehu, a čjm wraucněgi žádal, prawým býti biskupem, biskupem uměnj, wjru, křesťanské mrawy podporugjcjm, a platně slaužjcjm cjrkwí Páně. Roku 1821., opět wydáwage duchowenstwu swému obšjrný list pastýrský, list plný maudrosti, wjry a ducha apoštolského, giž gako se laučil s drahau diocesj swau, řka: „Cum pro communi hominum conditione metæ hujus vitæ sim propior, immineatque dies illius rationis, a qua sors pendet, æternum duratura: occasionem, semel adhuc vos, venerabiles et charissimi fratres, in nomine Domini alloquendi, singulari cum alacritate arripio. Audite vocem episcopi vestri, fortasse ultimo communi epistola vos alloquentis.“

W témtž roku 1821. slawil na Stolinském panstwj k weliké radosti zde všecněch swých poddaných památku konaných před padesáti léty kněžských prwotín. Prwé než weden byl do Stolinského farnjho chrámu Páně, w zámecké kapli pokorně se zpowjdal, pak ale u přítomnosti dwanácti posluhujících kněží swatoswatau obět s srdečnou wraucností odslaužil. Před utěšenau tauto památkau kněžských prwotín, při kteréž přes tisíc zlatých chudým lidem rozdal, wysoce důstogné konsistoři swé tento list ze Stolinského zámku odeslal: „Venerabile ac Eximium Consistorium meum! Inter multa magnaue beneficia, quæ benignissimus Pater cœlestis mihi, indigno famulo suo, tribuere voluit, illud me singulari afficit voluptate, quod exeunte mense septembri, videlicet die 29. sancto Michaeli Archangelo dicata, meum sacerdoti jubilæum celebrare mihi liceat. Cupio itaque, ut venerabile ac eximium consistorium meum de hacce gratia, divinitus mihi collata, concreditum mihi universum clerum certiozem faciat, piumque pandat desiderium, ut illo die religiosi sacerdotes cum episcopo suo in Domino gaudeant, et cum gratiarum actione devotas pro salute illius et Deo placenti diœcesis gubernatione fundant preces, præsertim dum cœlestem offerent hostiam. — Memor sacerrimi officii, a Deo mihi impositi, denuo statui, animi mei sensa peculiari epistola pastorali Venerabili Clero aperire, illumque in orthodoxa fide, prædicatione cœlestis verbi, sanctæquæ ac vere clericalis

vitæ instituto confirmare. Exemplaria epistolæ hujus, quæ typographus Litomericensis mox traditurus est, Venerabile ac eximium Consistorium meum ante sacram illam diem, qua primitiarum sacerdotii mei lætifera recurrit memoria, universo Clero non sine efficaci admonitione distribuenda curabit, ut omnes et singuli, quid illis contineatur, serio expendant, clareque cognoscant, nil ab ipsis fieri posse sapientius, quam episcopo suo ex animo adhærere, eique promptissime obedire. De cætero plane confido, Venerabile ac eximium Consistorium meum ita esse animatum, ut res omnes in curia mea accuratissime geri, et labefactatam ævo nostro disciplinam ecclesiasticam pristino vigori restitui ardentissime cupiat. Ego sane pro Deo et propter Deum ad extremum usque vitæ halitum, nullis territis difficultatibus, in provehenda religione catholica et sanctæ ac religiosæ vitæ ratione laborabo, ut, sive multum sive parum effecturus sim, saltem optima quæque pro Dei gloria sanctæque ecclesiæ ejus utilitate sincere mihi proposita fuisse, gaudere valeam, et non mundi hujus, sed Dei, mei aliquando judicis, sanctorumque ejus favorem promerear.“

Potom léta 1822. geho papežské swatosti, Pia sedmého, listem čtenj hodným požádal, aby z biskupského úřadu swého wystaupiti, a poslednj léta žiwobyť swého wswatém pokogi tráwiti mohl. Wsickni téměr toho byli domněnj, žeby se neměl odrjkatí biskupstwj swého, a sám náš neymilostiwěgřj cjsař pán w důwěrném s njm rozmlauwánj na

zámku Pražském týž čestný smysl pozděgi mu pro-
 gewil; on ale tento důležitý krok swůg dokonale
 na swé mysli rozvážíw, plného měl přesvědčenj,
 že s dobrým swědomjm biskupského úřadu swého
 ginému postaupiti může. Swatý otec, Pius sedmý,
 kratinkým listem, kterýž psán byl 18. Prosince
 1822., a napotom i w Tubinském theologickém
 časopisu 1823. byl wytištěn, resignacj geho ochot-
 ně přigal, welebný ale Hurdálek též ochotně wy-
 plnil. Nebo giž w měsíci Unoru 1823. panům ka-
 nownjkům, powolaw ge k sobě, úmysl swůg po-
 hnutliwau řeč oznámil. Napsal též třetjho Unora
 téhož roku krátký sice ale mnohowázný a srdečný
 list milému duchowenstwu swému, kterýžto list, že
 tisku dogjti nemohl, obyčegným řádem rozeslán
 sice nebyl, proto ale předce od negedné ruky byl
 přepsán, a po diocesj se rozešel. W listu tomto
 dj: „Deus, qui me brevi ad tribunal suum vocaturus
 est, et vos quoque, laborum meorum socii ac tes-
 tes, probe novistis, me semper animo et mente in
 grege servando tuendaque communi salute defixum
 fuisse. Amavi populum, amavi fratres, amavi ex in-
 timo sensu. — Si pro virium humanarum inbecil-
 litate non semper pari studio omnia omnibus factus
 sum, veniam dabit, fratres dilectissimi. Dominus,
 qui non pensat fructum operum, sed voluntatem pu-
 ramque intentionem commune bonum promovendi a
 nobis postulat, veniam sane concedat mihi famulo
 suo, et ob noctes, quas pervigilavi, ob labores do-
 loresque, quos pertuli, illius et vestri causa, dignum

me habebit misericordia sua. — Non vos seducant fallacia mundi gaudia, non delectet fumus gloriæ, non corrumpant honores et dignitates, non destruant divitiæ; non vos honestæ famæ jactura, non injuriæ, non vexationes, non vitæ periculum, nihil vos a semita Dei et a vera sinceraque probitate dimoveat. — Dum hæc scribo, dilectissimi fratres, quemlibet vestrum paterno amplexu arcte teneo, gratias vobis agens pro ea, qua mihi adhæsistis fide, integritate fraternaue charitate, et obsecrans vos in Domino, ne unquam mei obliviscamini tenerique illius amoris, quo septem annis conjunctus vobiscum vixeram. Denique estote mei in piis vestris ad Deum precibus memores, dum me a supremo vitæ arbitro e mortali hac vita ad æternam evocatum fuisse intellexeritis. Et nunc commendans vos Deo, cum sancto osculo valere vos cupio.“

Téhož roku letnjm časem z Litoměřic do Prahy se odebral, by se tam nikdy wjce nenawrátil. Nečinilo mu se při odchodu geho žádné sláwy, on gj ale nikoli nebyl žádostiw, gakož i nikoli galowých kondolencj nepotřebowal, mage w sobě útěchu nad útěchu lidskau, neporušené, dobré swědomj, kterýmž se srdce nad marné saudy a řeči lidské a nad všeliké nehody žiwota wznáseti umj. W Praze zůstáwal we vlastnjm swém domě na dobytčjm trhu w čjsle 285, kdežto i wezdegšj swůg žiwot blaze w Pánu dokonat.

Gakož w Litoměřicjch všickni wzdělanj a šlechetnj lidé u weliké wáznosti ho měli: tak i w Pra-

ze ode všech, kteříž se ho znáti naučili, bez rozdjlu stawu, powolánj a řádu, srdečně byl ctěn a milován. Slawený náš cjsař pán gemu giž před léty udělil střjbrný, čestný kříž, nábožný ale král Saský kommandérem Saského řádu zásluh ho učinil. To slaužj za důwod, že i křesťanštj mocnářowé zwláštj přjznj a milostj k němu byli naklonění. Gak ostatně poslednj léta překrásného žiwota swého w Praze gest ztráwil, o tom se i w Německých Pražských nowinách, 1834. Nro. 2. tato prawdiwá zpráwa poskytla: „Žádný den neminul, by po wykonaných cwičenjch pobožnosti gedné kapitoly pjsma swatého potom pak něco ze starých klassiků byl nečetl. Co se koli důležitého w politickém neb učeném swětě udalo, nezůstalot mu neznámo, nobrž welice zagjmalo srdce geho. Welmi rád o všem, na čemž ustaweno gest blaho lidstwa, přemýšlel a rozprávěl.“

Rozstonaw se, netoliko žádných bolestj těla nezakusil, nobrž ani dlauho neležel, an giž šestý den, opatřen byw všemi swátostmi umjragjcjch, dne 27. prosince 1833., w sedmáu hodinu wečernj, w stárj mage osmdesát a sedm let, tak mjrně a pokogně, gako wždy byl žiw, na onen lepšj swět odsud vykročil. Maria — bylo poslednj slowo umjragjcjho křesťanského biskupa. Pohřeb geho byl proto znamenitý, poněwadž byl poslednjm, zřetedlným důkazem, gak weliké, neobyčegné cti a wáznosti u všech stawů a řádů w městech pražských nalezl. Ku pohřbu geho dne 30. prosince

tolik duchownjho i swětského důstogenstwa bez zvláštnjho pozwánj, a vlastnjm toliko wzbuzenjm se shromáždilo, že ani při slawném pohřbenj zesnulých w Pánu arcibiskupů pražských cosi podobného w Praze wjdáno nebylo. Každý zagisté cjtíl, že prokázánjm poslednj cti a lásky biskupowi Hurdálkowi i vlastnjmu srdci swému znamenj poctiwości wystawj. Geho biskupská Milost, neydůstognějšj pan František Tippinann, suffragán a generálnj vikarius pražský tělo zesnulého w Pánu Hurdálka, wykonaw při rakwi gehu w třetj hodinu odpolednj poswátne rady cjrkewnj, w dlahém, nepřehledném, wážném tahu dobrowolně shromážděných ctitelů až na malostranské swaté pole doprovodil, kdežto noěnjm giž temnem, při planaucjch pochodnjch, pod welikým křížem w hrob bylo wloženo, an mnohým slzy wděčnosti a upřímné lásky z očí kapaly. Když i w Litoměřicjch od wysoce důstogného pana Wáclawa Káry, kapitolnjho děkana, zádušnj slawná mše za zemřelého Hurdálka konána byla: kathedrálnj chrám Páně všecck lidmi byl naplněn, a mnohý, Hurdálka w biskupské welebnosti gehu sobě na mysli předstawiw, slzy sobě z očí wytjral.

Pamatowal na to Hurdálek, že gest smrtedlným, a protož sám ustanowil, aby tento nápis na hrobowém kamenu gehu byl postawen: „Conditur hoc tumulo Iosephus Franciscus Hurdálek, olim Rector C. R. Seminarii generalis, Decanus Ecclesiae Cathedralis, Episcopus dioeceseos Litomericensis. Natus

Nachodil VI. Novembris Ao MDCCXXXVI. Obiit Pragæ resignato episcopatu die XXVII. Decembris Ao MDCCCXXXIII.“ Prostý gest hrobový nápis tento, ale všecko chwalitebné prawj, an oznamuge, že tam biskup Hurdálek gest pochován.

Hurdálek byl w každém ohledu wýtečný muž, dary těla i duše bohatě nadaný. Tělo gehu bylo vysoké a táhlé, a starý wěk mu nikoli dřewnj, wznešené přjmosti neodgal. Zrak gehu byl tak bystrý, že nikdý pomocného skla nepotřehowal, a i w poslednjch létech žiwota swého až ku podiwu krásně a ozdobně psal. Twář gehu zvláštnj měla ušlechtilost a krásu, a při wšj welebnosti starého wěku mládeneckau barwu a žiwost. I zubů swých až do skonánj zachowal. Hlas gehu byl mjrný, tichost a mjrnost duše progewugjcj. Ač pak tělo gehu bylo welmi autlé, a spjše ke slabým náleželo: nicméně krom mjrné bolesti nohau, kteráž ho čjm dél tjm wjce opauštěla, nikdý téměř nestonal. Že wýborného ždrawj požjwal, osmdesátého sedmého léta wěku dosáhl, a w těle swém nalezl přjhodný nástrog duše ne ale břemeno, přičteno buď hlawně welmi pořádnému žiwobytyj gehu. Rád se procházel w čerstwém powětřj, a i w Praze den co den polednjm časem z města wygjžděti měl obyčeg. Zachowáwal neywětšj možné čistoty těla, a w požjwánj gjdla a pitj nikdý newykrošil z mezj středmosti. Při wjně gehu wždy státi musela láhew čerstwé wody, piwa ale, kteréž ku ždrawj těla a k obžiwenj ducha nikoli tak neslaužj, gako hogněg-

ij pitj čerstwé wody, drijwe pjwal welmí málo, na-
posledy ale, w Praze obýwage, nikoli ho neužjwal.

Gelikož obljećeg člowěka zrcadlem gest duše:
Hurdálkewa twár ducha nad obyčeg wzdělaného
hlásala. Ačkoli pak moci ducha geho byly na wy-
sokém stupni: nicméně w stegné stály rownosti a
mjře, tak že žádná nad ostatnj newynikala. Wý-
bornau měl paměť, žiwau obraznost a rozum, práwě
a ostře saudjcy. Tau přjčinau nebyl ani chladný
umělec, aniž také horké mysli bez zřetedlných, dů-
kladných známostí, nobrž to, což rozumem pozná-
wal, i také pěkně a pohnutliwě přednáseti uměl.
Paměť měl tak držemnau, že se w nj i řeči, gimž
se w mladosti swé naučil, a sice negen řecká, nobrž
poněkud i hebrejská udržely. Čěštinu si welmi
libowal, a wážil si materské swé řeči, ačkoli se ni-
kdý českau literaturau obzwláště neobjral. Latin-
sky ale psal tak čistě a ozdobně, že ani mnohý
professor latinské řeči tak nezná. Byl w tomto ga-
zyku, gehožto známost se u nás den po dni wjce
tratj, tak zběhlý, že w něm i werše skládati uměl,
a i w osmdesátém roce wěku swého tato dysticha
napsati byl wstawu do brewiáře swého :

Cum decies octo vix non compleveris annos :

Desine, quidquid amas, discere, disce mori.

Nosse profana et sacra fuit mihi summa voluptas ;

Et discens cupio vivere, spero mori.

Tum veri studium pulchrique bonique peribit,

Cum pia mens summum spectat, habetque bonum.

Mluwíl tolikéž a psal francauzskau a wlaskau řeč, anobrž w bibliotece geho i anglické knihy se nacházely. Nicméně známost wšelikých řečj pokládal toliko za prostředek k nabýwánj giných wědomostj, a sice zvláště těch, kteréž ke ctnému a přjgemnému žiwotu neywjce napomáhajj. Tau přjčinau byla theologie, mudrcwtj a historie neymilegšj uměnj geho. Z theologů sobě libowal ty, kterjž negsau přjliš teskliwj, chladnj a sušj, a od nechutného obyčege školastického neywjce se wzdalugj. W tom čase, w kterémž četl a skaumal Kantickau filosofii, četl také některé slaweněgšj básnjky německé, a z Gellerta některá mjsta i wen z paměti řjkati uměl.

Poněwadž ale to, což člowěk cjtj, žádá, wolj a koná, vlastně gen owocem gest toho, což zamýšlj, hlawa geho, a což se gakožto prawé, krásné a dobré znáti naučil: srdce Hurdálkowo nemohlo než srdce býti plno mrawné dobroty, plno útěchy a radosti. Kdož se ho koli znáti naučili, wědjť owšem, že byl prost každé zlé náružiwosti, a že se ani na neywětšj protiwnjky swé hněwati nemohl. Geho mysl nikdý těžká a zkormúčena nebyla, nobrž wždy na neyweyš gasná a mjrně weselá. Kterjž ho pozorowati mohli, widěli zagisté, že i roku 1820. a tudjž potom, když gedna rána za druhau na něg přicházela, když odewzdal biskupstwj swoge, když odcházel z Litoměřic, nižádného zámutku negewil, a že zvláště ani neymenšj známka swjragjcjho svědomj při něm nalezena nebyla. Tichost, mjrnost

a pokognost myšl k stežegným stránkám přemilostné powahy geho náležela.

Weškeren žiwot geho dle úmyslu geho na neyweyš přikladný býti měl, a poněwadž přjčinau gednánj swého wždy sobě byl dobře swědom, nepotřebowal býti pokrytce a něčjm se tagiti. Gednal wždy s obzwláštnj rozwahau, a což poznal býti slušno a dobro, to gistě také i činil, nedbage na to, co by tomu hlaupost neb zloba lidská řjkala. Při ol-tári zřjti na něm bylo wjru a pobožnau wraucnost srdce; gakož i to wúbec gest známo, že poswátne služby welmi wážně a práwě s biskupskau důstog-nostj wykonáwal. Prawau, neljčenau, synowskau měl bázeň Božj, a protož weškeren smysl geho k šlechtnosti byl obrácen, a všickni mrawowé geho něco zpanilého a ljbezného do sebe měli. Málo měl nepřátel a protiwnjků, a kterjž ho pro geho krásné uměnj, geho maudrost a opravdowau šlechtnost tagně nenáwiděli, a na něho sočiti mohli, před saud-ným a rozumným swětem špatné chwály sobě zj-skali. Wyšel sice w časopisu Hesperus něgaký ob-šjrný list P. Mjchala Fesla, do Litoměřic poslaný, w krerémžto dvě z gakéhosi spisu geho wytržená slůwka přjčinau powahy Hurdálkowy snadno nesroz-uměna, a na zlau stranu wyložena býti mohau. Pročež wyznáno buď přede wšjm swětem, že Pan Fesl o biskupowi swém wždy na neyweyš poctiwě smeyslel, mluwil a psal, a že i to mjsto, na kteréž ona dwogsmyslná slowa ukazugj, w celosti swémaudře powáženo, Hurdálkowi ke cti slaužj. P. Fesl

biskupa swého w tom geđíném urazil, že se mu geđné swé chyby, roku 1817. w seminarium učiněné ale dáwno litované a naprawené, z počátku léta 1820. wygewiti obával.

Kdo má mnoho wtipu, uměňj a ctnosti, snadno k pyšnému o sobě smeyslenj pokaušjn býwá. Nicméně Hurdálek prawau měl pokoru, njžil se w myslí swé, nedal si od kněžj ljbati ruku, a i k neymenšmu srdečně se skloniti uměl. Z prawé pokory nikdy sobě pánowitě a despotickau hrdostj nepočjnal, anobřž očitě se mrzel na toho, kdož se mu pochlebenstwjm a zahazowánjm sebe samého zaljbiti chtěl, anebo marných titulů a galových wyznamenánj u něhowyhledáwal. Zdwořilým byl ku všechněm, k těm ale, při nichž znamenal hlavu a srdce, obzwláštnj vážnost a poctu dokazowal, a rád s nimi swobodně a otewřeně rozprávěl. Gakož pak byl sám srdečným a upřjmným, od farisegských způsobů daleko vzdáleným: tak také při giných hleděl na upřjmost a wjru, a kdo se mu zprnewěřil, a faleš něgakau dal na gewo, ten mu welmi byl odporen. I ten také měl obyčeg, že koho si wážiti nemohl, s tjm docela ginák mluwil a nakládal, nežli s ginými lidmi, tak že to pozorowati a cjtiti musel. Tjm způsobem snad mnohý, kterýž nebyl dosti hodným a ušlechtilým mužem, srdce swé poněkud od něho odwrátil.

Wljdnost a laskawost byla geđna z přednjch ctnostj geho. Milo bylo snjm mluwiti, a z domáčjch a služebnjků geho gistotně každý takowého

pána w něm nalezl, že si lepšjho žádati nemohl. I když komu něco protimyslného powědjti musel, předceť ho milostiwě ušetřil, a může se o něm bezpečně říci, že wědomě a chtě žádnému člowěku neublížil. Měl-li něco proti komu, nikoliw tagné žluči na něho w srdci swém nechował; raděgi mu to šetrnau swobodnostj w oči powěděl, ginak ale na všecko rád zapomenul, a na žádnau mstu nemyslíl. Rozhněwána ho gistotně nikdo newiděl, a musel-li kdy něco těžce nésti, newole geho alespoň zmezj slušnostj newystaupila. Četl sice w časopisu Isis tiskem wysławu onu zlopowěstnau denunciacj, w kteréž gakýs nesmyslnjk na celé české králowstwj; zwlastě pak na P. Fesla, Swatosti papežské, Piowi sedmému, žalował, doložiw o Litoměřickém biskupowi urážliwá slowa: „Episcopus totum comprobare videtur;“ nicméně o tomto hlaupém a spolu hříšném činu nikdy nerozprávěl, aniž byl žádostiw, zwěděti, kdoby tu sprostáckau denunciacj do Řjma byl poslal. Rowně tak k lidem, kteréž ku vlastnj potupě a hanbě swé tagným záštjm mu úklady činili, žádné nenáwisti neměl, a protož gednák nikdy o nich nemluwil, gednák ani gich neměl na mysli.

Welikého bohatstwj biskup Hurdálek zůstawiti nemohl. Za to, což byl w dřewnjch létech uschránil, kaupil sobě w Praze k obydlj swému dům, ginak ale na rok gen čtyry tisjce zlatých stříbrné mince z náboženského fondu přigjmal. Wždy byl welmi dobročinným a štedrým, ačkoli málo kdo zwěděl, gakých dobrodinj potřebným a chudým gest

prokazowal, abrž dle ewangelium i lewice gehu ne-
wěděla, co prawice činila. Srdce gehu nebylo auz-
ko a haužewno, a znalo zpanilegšjch radostj, nežli
gest ta, kterauž bohatstwj poskytuje.

Gakož wšelikým bezděčnostem a protiwenstwjm
žádný člowěk zde ugjtí nemůže: tak i biskup Hur-
dáleek s negednau útrpnostj w žiwotu swém se potkal.
Nicméně ho, co křesťanského mudrce, žádné proti-
wenstwj poraziti nemohlo, a srdce gehu i w neyhor-
šjch přjhodách pramen útěchy samo wsobě nalez-
lo. Wůbec se o gehu žiwotu to řjci může, že byl
přewelmi šťastný, blahý a od Boha požehnaný. Mo-
hlť owšem Hurdáleek před swým odsud odchodem
právě wzwolati: Vixi. Amici plaudite!

II. Oznamowatel.

A) Literatura.

1. **P**jsně a Průpowědi na celé učenj křesťansko-katolického náboženstwj dlepořádku katechismu pro školnj mládež i dospělé. Od Kristiana Frýčka, faráře Dublowského a arcibiskupského Wotického vikárstwj tagemnjka. W Praze 1834. wytištěné u Jana Nep. Geřábka. 8. St. VI. 265. K dostánj w arcibiskupské konsistoři, za 40 kr. na střjb.

W této čistě tištěné knize wtipný P. Frýček nemalau zásobu swých školnjch pjsnj nám podává, z nichžto negedna i dwa listy zagjmá. Směruje gi-mi k tomu, aby při wykládánj katechismu we škole a w chrámu Páně zpjwány byly, a tudy hlawnj ná-boženské prawdy silněgi do duše se tiskly. Mo-hloŕby se sice řci, že negedna z nich ke zpjwánj we škole gest přjliš dlauhá, žehy každé djtě knihy této mjtí muselo, že melodie negsau přiloženy, a žeby se přjliš mnoho času ztráwilo, kdyby se škol-nj mládež w zpjwánj gedné každé cwičiti měla: proto ale předce tato zbjrka půwodnjch pjsnj ne-

malé má ceny, a od katechetů s velikým prospěchem užíwati se může. Neb katecheta při konci vyučování svého pjeň, genž k vyložené stránce katechismu připadá, k plnějšmu sebe a dítek svých rozjicení alespoň přejíti může. W negedné katecheta nastjňnj, základ a pořádek celé své katechisacj nalezne, wůbec pak prostředkem těch pjsnj snáze se na křesťanské vyučování mládeže a lidu připrawj, a coby předkládati chtěl, lépe si pamatowati bude. Na příklad gádrnosti a moci těch welmi užitečných pjsnj toliko tato mjsta se zde kladau :

Z pjsně o z mrtvých wstání Páně. S. 76.

„Ježjś Kristus z mrtvých wstalý
 Důkaz nám gest dokonalý,
 W poslednj že dobu
 Wstaneme též z hrobu.
 Ježjśi! Twé z mrtvých wstání
 Uděluje gistotu
 Těl též našich powolání
 Ku wěčnému žiwotu.“

Z pjsně o páté prosbě. St. 120.

„Pane! Kdož ta dobrodinj
 Wšecka spočjtá,
 Která swětům denně činj
 Božská ruka twá?
 Tyť nám w štědré mjře strogjš
 Mnohé sladkosti,
 K podanému štěstj pogjš
 Nowé blahosti.
 Kterak my se na odměnu
 K tobě chowáme?

Zdali takých darů cenu
 Wždy uznáwáme ?
 Ač twá wůle snadná sice
 Nam k poznánj gest,
 Předc se, žádostem howjce,
 K hřjchu dáme swést.“

Zpjsně o mocnosti cjrkwie swaté. St. 177.

„Měgmež tedy k cjrkwí, k zdrogi
 Božských učenj,
 W pokogi i při rozbrogi
 Stále wzezřenj.
 Plůme to, co káže, wždycky,
 Žigjce tak katolicky,
 Budem w gegj společnost
 Náležeti po wěčnost.“

Zpjsně o křesťanské sprawedlnosti. St. 200.

„Tagno-li můž býti koho,
 Gak gest záleženo mnoho
 Na tom, kterak gednáno ?
 Že to nenj gednostegně,
 Čjm se k činům obyčegně
 Nakloniti necháme;
 Z wnitřnjho giž citu zwjme,
 Že ne wšecko činit smjme,
 K čemu nám chuť napadne;
 A že nám těch činů znánj,
 Které máme k wykonánj,
 Sotwa kdy gest nesnadné.“

Slibuge pan spisowatel, časem swým druhý
 djl podobných pjsnj wydati, a rádby zatjm zwě-
 děl, gak prwnj djl vlastencům se ljbil, a gaký sand
 o něm wynášegj. Mé zdánj gest, že bezpečně dru-

hau tu zbírku wypracowati může, a že mu nikoli
 penj třeba, přisných usudků se obáwati, poněwadž
 Čechowé přjčinau katechetického vyučowánj neto-
 liko nic lepšjho, ale ani nic podobného nemagj. To
 gedno však mlčenjm pominauti nemohu, aby ctě-
 ný pau spisowatel ne gen na věci, nobrž i na řeč
 pilný měl pozor. Gest sice z práce gehu widěti,
 že gehu způsob psanj, bych tak řekl, češtěgšj gest,
 nežli některých giných spisowatelů: nicméně i w
 gehu práci se zde onde omylowé wlaudili, u pří-
 kladu: „Nesmjm opominauti, bych nenawrhl k po-
 wáženj, (k powáženj nawrci) snažněgšj gsem zřenj
 na pochopitedlnost obraceti za prospěšné uznal;
 vyššj musj býti maudrost ta, o nž mohu přigmaut
 gegj wyřčenj; ač Boha swatj zřjt gen mohau, tak
 gewj přede se všudy; (tak) neb se za hřešenj w leh-
 ké odpuštěnj opowážně spoléháš; kde dá ti srdce
 zpráwu, že množjš Božj sláwu, to čiň i w nedě-
 li; Bůh wydal určenj, aby lidé i s těly nesmrtdl-
 nj zůstat měli.“ — Za dnů našich se poněmčilost
 den po dni wjce rozínáhá, a duše i negednoho spi-
 sowatele němčinau gest opogena tak, že ooby české-
 ho bylo a co německého, rozeznati neumj. Blaze
 pilným staročeských spisů čjtatelům! Blaze těm,
 genž pjšjce na němčinu nemysljl!

V. Z.

2. Krátká kázanj a homilie na nedělnj a swátečnj epištoly celého cirkewnjho roku. Sepsal Michael František Schönbeck, doktor pjsem swatých na vysokých školách pražských, professor bohoslowj pastýrského na theologickém ústawu w českých Buděgowicjch, examinátor synodálnj a t. d. Djl prwnj str. 308 — djl druhý str. 414. W Praze u Martina Neureutra.

Aby nikdo nápisem této knihy sklamán, věcj w nj nehledal, kterých skutečně neobsahuge, pokládá referent za potřebné přede všjm připomenauti, že se tuto nenalezagj, gakož titul té knihy oznamuge, kázanj a homilie, totiž auplně wypracowané duchownj řeči, nobrž toliko krátké rozwrhy ku kázanjm a homilijm. Rozwrhy ku kázanjm gsau zagisté wážná práce, a gsau-li sic zpráwně zřjzeny, mohau welikého užitku wydati, ano začasté mnohem prospěšněgi poslaužiti mohau duchownjmu řečnjku, nežli auplně wypracované řeči. Tyto ne pořjdu toliko k lenosti napomáhagj, býwagj obyčegně gen k gistým a určitym obcjm přiměreny, což také ginák býti nemůže, gsau-li wůbec dobře wypracowány, a ne gen z pauhých obecných průpowědj složený. Náš p. spis. gest ostatně sám o užitečnosti rozwrhů ku kázanjm dostatečně přesvědčen; a pronášj se o tom w předmluwě str. 5. takto: „Proč spisowatel ne celá wypracovaná kázanj a homilie wydáwati nemjnj, přjčina gest, že ze swé vlastnj zkušenosti wj, že se každé wypracované kázanj gen pro gistau křesťanskau obec hodj, a gen na ni spasitedlně působj, kdežto na giném mjstě pro rozdjlnau vzdělanost a mrawnost poslauchačů gináče zřjzeno býti musj. Přitom nechoe spis. swým du-

chownjm spolubratřm a kazatelřm wšecku samostatnau aučinliwost wzjti a zameziti; pročež gim gen rozwrhy podává, které oni dle potřeby neb wzdělanosti swých osadnjků obšjrněgi wyswětliti, rozšjřiti, a přjměřená mrawná naučenj přidati mohou.“

W tomto mjněnj gsme s p. spis. docela srozuměni, magjce za to, že spis tento pastýřm duchownjm w hod přigde, a přehognau látku ku kázanjm gim poskytne. Mohauť ze zásoby zde uvedených textů mjsta klassická sobě obrati, gakož i mnohé zde nastjněné pomysly welmi pohodlně rozwěsti. Sloh gest gasný a wůbec srozumitedlný. Netřeba nám zde mjsta na příklad uwoditi, neboť některá z nich — totiž na neděle adwentnj — wytištěna gsau w našem theologickém časopisu, w prwnjm ročnjm běhu. Téhož rázu gsau téměř wšecky tyto rozwrhy. Zaslugeť i toto snaženj také z té strany našj pochwaly, poněwadž sobě epištoly za předmět výkladů swých zwolil; gešto až posud této důležité částce pjma swatého welmi málo pozornosti se wěnowalo, gešto předce nad mjru hogný sklad kwzdělanj a poučenj w sobě zawjrá. Ostatně widěl by byl referent raděgi, kdyby byl p. spis. tyto rozwrhy způsobem synoptickým byl wystawil; owšem žeby ho to bylo wjce práce stálo; ale spis ten bylby na swé užitečnosti welmi mnoho zjskal. Zběhlegšj duchownj řečnjk mohlby předloženau látku při lepšjm a patrnějšjm uspořádánj prospěšněgi použití a méně cwičený mohlby takowau dobře založenau osnovu mnohem snadněgi vyplniti; studugjcj pak bohoslowec mělby před sebau nasledowanj hodný wzor, podawagjcj mu praktické nawedenj, kterakby při rozwrhowánj řečj měl pokračowati, by prawidlům homiletickým dostál.

Přjhonský.

3. Wanderungen eines irländischen Edelmannes zur Entdeckung einer Religion. Mit Noten und Erläuterungen. Aus dem Englischen des Thomas Moore. 1 Band, 2. Aufl. Cöln am Rhein, bei M. du Mont-Schauberg. 1834.

Spisowatel této knihy gest dle zprávy, kterauž překladatel o něm dává, geden z neyslowutnějšich anglických spisowatelů, wychowanec Samuele Whyte, přítel a žiwotopisec znamenitého Lorda Byrona. Narozen w Dublěně 1780. z katolických rodičů, gewil welmi wýtečné dary ducha, kteréž se také wedenjm wýborného wychowatele tak rychle a zpanile rozwinuly, že giž we swém 14. roce na vysoké školy — w kollegi swaté Trogice w Dublěně wydati se mohl. Zde oddal se učenj práwnickému, přitom ale welmi pilně řeckými a latinskými klassiky se objral, a tudy gegich bedliwým pěstowanjm tak welikého krasowědného vzdělánj došel. Roku 1803. přigal Moore úřad tagemnjka u admiralitátnjho saudu na ostrowech Bermudických, byl ale brzy úředlnjho žiwota mrzut, tak že giž nasledugjcjho roku powinnosti i platu se odřeknuw, do Angličan nazpět se odebral. Zasnaben s Miss Dykowau, panj znamenitých darů ducha i těla, tráwj nynj weselé a blažené dny w okresu rodiny swé. Zdež také neyradše mešká, ačkoliw se společenstwj ostatnjch lidj newzdaluge. O zpanilé půwabnosti gehu w obcowánj pronášj se kdesi Lord Byron takto: Moore přicházjmi tak, gako ona Fea, kteréž, kdykoliw mluwila, perly z ust padaly. Moge wečernj wyraženj snjm, přjnalěžj k neypřjgemnějšjm dobám, kteréž gsem w Londýně ztráwil; gsauť co občerstwugjcj swětlo w tmawém obraze; požil gsem gich ale,

co úkazů andělských, welmi málo. Prázdné chwjle, genž Moorowi po wystaupenj z weřegných auřadů zbýwaly, wynaložil z wětšj částky na swá poetická dĵla. Giž roku 1806. wystaupil se zbĵrkau ód a listů, gména wšak zgednal sobě welkým orientálnjm básnickým dĵlem: Lalla Rookh roku 1807. kteréž za gedan rok gen w Angličanech osmkráté tištěno bylo. Roku 1824. wyšly na swětlo: „Pamětnosti Kapitána Rocka, s kterýmžto spisem k oswobozenj Irských katolĵků neywjce přispěl. Moor wystawil o truchliwém stawu Irska tak hrozný obraz, že každý wnitřnj oškliwostj pogat býti musj nad ukrutnau nesnášeliwostj, pod gegiž krwawým hičem ubozj Irowé tak dlanho gsau úpěli.

Ledwa se ale weliký powyk těmito pamětnostmi zbuzený oswobozenjm Irska utišil, wyšlo opět giné dĵlo, kteréž wšecky oswjcence britské řiše na nowo pohnulo. Gestř to práwě toto zde oznámené. Moore, neyprwněgšj z nyněgšjch básnjků anglických, genž posud toliko politickau swobodu vlasti při spisowánj děl swých před očima měl, wystupuge tu nagednau „w Putowánj“ co hágitel té tak powrhowané a mnohonásobně zhyzděné wjry a cĵrkwe katolické, kterauž kragané geho wyznáwagj.

W přjgemném rauše přjběhu, kdež on sám co rek gedná, představuge hlawnj předmět swého wyprawowánj, že totiž učenj a obřady, kteréž u katolĵků za prwnjch stoletj panowaly, tytýž gsau, kteréž až podnes se učj a wykonáwagj. Zewnitřnj okolnosti, tak bágj spisowatel, pobádagj geg k protestantstwĵ překročiti; dĵjwe ale žádostiw gestněgaké důwody, swědĵcĵj geho prawdiwosti, seznati a přeswědĵiti se, práwem-li se protestanti honosj, že prwotné náboženstwĵ křesťanské wyznáwagj. W

tomto úmyslu prohledává spisy swatých Otců prwnjch wěků, počnaje od Klementa Římského až do Augustina; nalezá pak w nich k nemalému podiwění swému nikoli učenj protestantské, noprž práwě to, w němž se katoljci od protestantů dělji. Genom u protiwnjků katolické cjrkwě, w nesmyslných zdánjch sekt kacjrských nacházj některá mjnění podobajcí se těm, kteráž w pozdějšjm wěku od protestantských učitelů přigata gsau byla.

Giz ģnostické sekty učily, že přirozenost lidská zewrub zkažena, že dobřj skutkové neprospěšnj, anoprž docela neplatnj a zbytečnj k dosažení spasenj; že člowěk bez swobodné wůle gest; že některj k blaženosti, ģinj k zatracenj předřizeni gsau; a t. d. Moore se nemůžetudy nikterak k protestantstwj odhodlati; a to sice tjm méně, když při dáljšjm skaumánj shledává, že se ģiz před njm některj zpytatelé, ano i některj náčelnjci sekt wtémž smyslu, co on, o tom prohlásili. U př. Melanchton s ljtostí wyznává, že se od učenj staré cjrkwě odchylůj. Luther prawj w listu swém k Štrasburským, žeby ho to srdečně těšilo, kdyby mu několik dobrých důwodů ponawrhli, ģakby skutečnau přítomnost w swátosti oltárnj upřjti mohl, ģešto by mu we swém snažení proti papežstwj nic nad to nemohlo býti užitečnějšho. Oekolampadius nucen gest na prsto wšecku anthoritacj zawrhnutí, chce-li se zdánj Sakramentářů přidržeti. Kalwjn gest docela o tom přeswědčen, že modlitba za mrtvé w prastarých časech wobyčejj byla a t. d. Gibbon, onen newěrec Gibbon, widj se býti nucena wyznati, že nenj patrnějšj historické prawdy nad tu: že ģiz w 4tém neb 5tém stoletj křesťanstwj wětšj část učenj papežnického w theorii i w praxi uwedena byla.

Při tom ale při všem nechce předce geště Moore protestantstwý odsauditi; on se domeyšl, žeby snad we vlasti Lutherowě, w domowě ewangelického křesťanstwý některé důwody pro ně naleznauti se mohly. I umjnil sobě geště také do německé říše putowati. S gakými se zde potkal příhodami wyprawuge w djlu druhém, gehož překlad teprw očekáwáme. Gestíť zagisté giž to důležité, gak se tento básnj k w oboru theologickém pchybuge, a z této strany schwaluge se toto djlo každému wzdělanci. Poněwadž ale spisowatel předmět swůg tak důwodně a přjgemně wystawiti umj, že gednomu každému nestrannému čtenáři dosti činj; tedy nepokládá referent za potřebné k schwálenj této knihy ničeho wjce připomenauti. Moorowo putowánj zagisté všem přátelům náboženstwý katolického přjgemně zawjťá, zwlášť pak theologům, gimž swědectwý, která se zde ze swatých otců prwnjch stoletj uwodj, welmi důležitá býti musej. K žádánj by také bylo, kdyby někdo z učených kraganů našich tento užitečný spis českým gazykem nám wyložil.

4. Kurzgefasste Predigten und Homilien auf alle Sonn- und Feiertage des katholischen Kirchenjahrs. Von Joseph Valentin Paur, wirklichem bischöflichen Linzerischen Konsistorialrathe, und Pfarrer zu Pichl bey Wels. Wien 1833. bey Karl Doll. 8. Erster Band S. VI. 374. Zweiter Band. S. VI. 325.

Tato kázanj wzdělaného pana Josefa Valentina Paura negednu bez odporu do sebe magjctnost. Tau přjčinau nepochybně mnohým, gešto rádi ci-

zjch pracj užjwagj, přigdau rowně tak wděk, ga-
kož i předešlé homiletické řeči geho negednomuse
zalbily. Na některé neděle a swátky, u příkladu
na prwnj neděli adwentnj, na wánoce, na nowý
rok, na hod welikonočnj a swatodušnj dwoge ká-
zanj w zbjrce této se nacházj. Kratinkáť gsau ká-
zanj tato, anoť každé téměř gen asi šest neb sedm
stránek obsahuge. Řeč gest čistá, gasná, ljbezná,
a učenj, whodnau tauto řeč předložené, gest uče-
nj zdrawé, kteréž se nepřednášj gaksi nechutně a
galowě, nobrž do wnitřnosti srdce se uwozuge.
Kázanj tato zřegmě ukazugj, že skladatel gich ne-
přepisowal a cizjch wýmyslů teskně nezbjral, no-
brž že psal z wlastnjho nábytku, z wlastnjho roz-
umu a srdce. Poněwadž pak každý wtipný a my-
sliwý psatel, wážj-li ze sebe, na mnohé krásné
pomysly přicházj: nenj diwu, že i w těchto káza-
njch mnoho důmyslných powěděnj a zlatých prawd
se nacházj. Toliko se nám zdá, že se gim potřeb-
né důwodnosti nedostává, a že skladatel gich zde
onde nic dokonce nedowozuge, a toliko na po-
wrchnosti zůstává. Tak u příkladu sice prawj,
že lehkomylnost gest gedna z přjčin, z kterýchž-
to mnozj za dnů našich modlitby zanedbáwagj, k
prokázánj toho ale na 310 stránce prwnjho djlu nic
wjce nepředkládá, nežli toto: „Předstawme si člo-
wěka, kterýž den po dni, týden po témdni lehk-
wážně žiw gest, ceny žiwota nic nepowažuge: gak
ten a takowý k modlenj přigjtí může? Gak ten a
takowý se uprázdniť může, by se w nábožné mod-
litbě s Bohem objral?“ W témž kázanj se prawj,
že zanedbáwánj modlitby w tomto našem wěku po-
cházj z lehkomylnosti, z wlažného a studeného
milowánj Boha, z milowánj swěta a hřjchu, a ko-

nečně z bludného o modlenjmyslu. To gest roz-
wrh celé řeči na neděli pátau po welikonoci. Ne-
nj-li ale zřegmo, že prwnj a druhý z předložených
důwodů we třetjm gest obsažen? Nenj-li člověk
lehké mysli a chladného k Bohu srdce tjm samým
člověkem hřichu milowným? Z těch a podobných
přjčin u nás se snášj, že kdo nepřestává na zvlášť-
njch některých pěkných myšlénkách a na srdečno-
sti kazatelowě, nobrž žádá od něho, by řeč geho
měla hlubokost a pewný základ, a slaužila ku pře-
swědčenj rozumu, ze čtenj a užjwánj oznámených
kázanj a homilij méně potěšenj nabude.

V. Zahradnjk.

5. Der Geistliche in den verschiedenen Verrich-
tungen seines Amtes. Dargestellt von Maximilian
Joseph Herz, geistlichen Rath, erzbischöflichen De-
kan und Stadtpfarrer in Sigmaringen. Stuttgart,
1833. bey Paul Nett. 8. S. VIII. 158.

Pod nápisem: Der Pfarrer in seinem Amte, i
pan Wertenau důkladné spisy wydal, ale to, o čemž
on gedná, nenj vlastně a podstatně auřad duchow-
nj, poněwadž se wěšjím djlem gedno na zákonech
a nařjzenjch swětské wrchnosti zakládá, a w zřenj
tomto za městskau powinnost, duchownjm zpráw-
cům uloženu, počtati se může. A wšak výše po-
ložený nápis knihy wýborného pana Herze na pra-
wý a vlastnj auřad duchownjch se wztahuge. Nebo
wčemť vlastně duchownj auřad čili powinnost kně-
žj gest postawena? W tom zagisté, aby duchownj
swěřený sobě lid náboženstwj wyučowal, swátostmi

posluhowal a náboženské obřady wzdělawatedlně wykonáwal, a posléze i w žiwobytu swém ukazował, gakby každý mandře, ctně a blaženě žiw býti měl. Tau přjčinau pan Herz giž dwa spisy o kněžském úřadě na swětlo wydal, gmenowitě: der Geistliche als Lehrer; der Geistliche als Vorbild der Gemeinde. K těmto dvěma přičinil swrohu oznámený spis, w kterémžto w náležitém pořádku, krátce, swětle a důkladně ukazuge, gakby duchownj liturgickau částku swatého úřadu swého provozowati měl. Nebo gedná w tomto chwály hodném spisu swém o katolické liturgii wůbec, pak o mši swaté, potom o swátostech, posléz pak o zaopatřowánj nemocných a umjragicjch, o pohřbech, o swěcenjch a o procesjch.

Tento spis giž proto mnoho dobrého w sobě obsahowati musj, poněwadž skladatel gehu o liturgii wůbec práwě a oswjceně smeyšlj, nemage gi za nic giného, než za prostředek k obžiwenj nábožnosti a k posilněnj srdce w křesťanských úmyslech. K tomuto wznešenému konci liturgie dle smyslu gehu gak řečj, tak též i význačnými formami swými směřowati má.

Co se zwlášť katolické liturgie dotýče, mnozj gi naprosto welebji, gakoby to, co až posawáde přjčinau gegj bylo ustanoweno, giž giž na wrchu dokonalosti se nacházelo, mnozj ale tomu na odpor gi dokonce tupj a zawrhugj, gakoby nic dokonce dobrého a podobného při nj nebylo. Prozřetedlný Herz dalek gest těchto dwau sobě odporugjicjch konců, a protož ukazuge sice whodnost a dobroděgnau moc katolické liturgie, nicméně ale žádá, by ku wětšj dokonalosti wedena byla, abřž sám zde onde mjrně namjtá, coby se lépe ustawiti a zřjdiiti

dalo. Ukazuje obzvláštně, jakby se liturgie v cirkvi našj, pokudby w některých swých stránkách w lepšj způsob uwedena nebyla, s užitkem wykonáwati měla. Že k tomu opravdu směřuje, vlastnj slova geho w krátké předmluwě dowodj, kdežto wece : „Odewzdávám tento spis swůg k tisku w té naděgi, že alespoň potud užitečen bude, pokud přjtomný způsob cjrkewnj liturgie geště stogj, - a pokud žádosti a předběžná djla učitelů pastorálnjho uměnj a duchownjch zprávů whodného oprawenj poswátných řádů a obyčegů skrze biskupské a sinodálnj zákony newygednagj.“

Na důkaz zdravého smyslu a náležité mjrnosti pana spisowatele gediné zde mjsto kladu', kdežto o gedné hlawnj liturgické věci, totižto o řeči rozprávj. „Mnozj až posawáde toho gsau domněnj, že se pro zachowánj všeobecné gednoty w cirkwi všeobecné, a pro zamezenj všelikých neřestj a zmatků při všech liturgických službách materského gazyka užjwati nemá, a protož chtj tomu, aby se w chrámjch zachowala řeč, lidu našemu neznámá. Tau přjčinau alespoň to gazykem lidu buď přednášjno, což bezprostředně k poučenj a wzdělánj geho slaužití má, a což kněz hlasitě pronášj. Že se tjm způsobem i při udělowánj swátostj pokračowati má, i neystaršj agendy nelatinskými průpowěďmi, modlitbami, řečmi a litaniami dokazugj. Latinských nešporů, latinských pjsnj při odpolednjm požehnánj, latinských litanij žádný, ač upřjmně a oprawdowě o dobré lidu pečuge, a prawým gest katoljkem, hágiti a zastáwati nemůže.“ S. 6. 7.

V. Zahradnjk.

B) Rozličnosti.

Gjrkewnj zpráwy.

Rozlaučenj se s Duchowenstwem a wěrným stádem arcidiocesj Lwowské **ONDŘEGE ALOYSIA HRABĚTE SKARBKA ANKWIČE z POSLAWICE**, Geho cjs. král. apošt. Milosti skutečného tagného Rady, Welkokřžnjka řádu Leopoldowa, Doktora w bohoslowj, kanownjka wždy wěrné kapitoly Olo- maucké, býwalého Arcibiskupa Lwowského a Pri- masa králowstwj Galicie i Lodomerie, ubjragjcjho se na stolici arcibiskupstwj Pražského.

Prozřetedlnost Božská, řjdcj nedostihlým způ- sobem osudy lidskými, každého času i nade mnau neydobrotiwějšj prokazowala vládu. Za gegjmta neymaudřegjšj ułożenj postupowal gsem wstawu tom, k němuž náležeti za chlaubu si pokládám, od stupně k stupni, a zůstaw po osmnácte let na po- slednjm z nich, z vůle Geho c. k. Milosti, našeho neymilostiwějšjho Pána a Cjsaře Františka I., byl gsem gmenován, a od Otce swatého Řehoře XVI, gakožto widitedlné hlavy cjrkwě swaté, potvrzen za *Arcibiskupa Pražského*.

Gako tehďáz, když powolán gsem byl ke zprá- vě Arcidiocesj této, znage wážnost swěřených mi powinnostj, s báznj wnj gsem se uwázal: podobně, ano mnohem wjce nynj, s ubýwánjm sil, nowý na- stupugi úřad, třesa se „*klekám na kolena swá před Otcem Pána našeho Ježjše Krista, aby mně dal podle*

*bohatstwj sláwy swé, mocj posilněnu býti skrze Ducha swého. *)*

Odebjrám se tedy ke zbratřenému národu, kde geden z předchůdcůw mých byl onen, kterýž gsa nadchnut duchem prawdy a žiwota, swatau wjru katolickau přinesa do vlasti mé, zde gi rozšířil; začez za powinnost si kladu neywraucnějšj přede wšjm wzdáti djky před trůnem Božjm w hlawnjm městě králowstwj Českého. Předce wšak, ač auplně podrobugi se wůli Božské, upřjmně wyznatimuslim, že s welikau bolestj rozlučugi se s těmi, mezi nimiž po osmnácte let gako kragan a arcipastýř žiwot gsem tráwil. Tuto prostoru času a djla w něm s pomocj Božj wykonaná uwažuge na mysli, prahnu w srdci swém w neyhlubšj pokoře wzdáwati djkůčiněnj *Tomu, kterýž mne posilnil, Kristu Ježši, Pánu našemu, že mne za wěrného saudil, postawiw w službě, **)* z které nynj powolán gsem swatau wůli geho.

Žádám sobě též dáti na gewo city upřjmné wděčnosti:

Neyprwé audům činjcjm Důstognau kapitolu a Duchownj radu, kteřj mne we mnohonásobných, často těžkých úřadu mého zprávách, neunawenau pracj, zdrawau radau, dospělau zkušenosťu *wzděldwánj těla, gehož hlawau gest Kristus, ***)* tak aučiniwě a horliwě podporowali, že památka gegich obětowánj sebe ze srdce mého nikdý newyhasne.

Neméně powinnován gsem duchownjm předstaweným gednotliwých Arcidiocesj částek, kteřj

•) Efes. 3, 14, 16.

••) Timot. 1, 12.

•••) Efes. 4, 12.

naplňugjce powinnosti sobě swěšené, o rozhogněnj a dowršenj dobra náboženstwj swatého prawdiwě se přičiňowali. Podobný cit wděčnosti mne naplňuje z ohledu Wás, pastýřowé dušj, kteřj děljuje semnau službu Božj swěšené péči Wašj stado přiwáděli gste *k studnici wody živé, preyštycj se k žiwotu wěčnému. *)* *Nechať každému z Wás Bůh odpłatj podle skutků geho. **)* Waši ustawičnau horliwost na winici Páně *wsnašenj břemena dne i horka ***)* pozorowal gsem zvláště za času mých kanonických visitacij, i widěl gsem tehďáž také owoce wynasnaženj wašeho. Pročež wyznati musjm s potěšeným opravdu srdcem, že nalezl gsem u prostřed wás mnoho podobných těm, o nichž Pán prawj: *Wzbudjm sobě kněze wěrného, kterýž wedlé srdce mého a duše mé činiti bude. ****)*

Mjlo mi též wydati wám chwalné swědectwj, že když ljbilo se Bohu dotknauti se krage toho neznámau před tjm nemocj, cholerau, tu wy s nebezpečenstwjm vlastnjho žiwota, gakož i některj z bratřj wašich tehďáž dokonali! šlechtným způsobem obětowawše se, w každé hodině dnem nocj, ztjženým tauto nemocj, kromě pomoci wezdegšj, potěchu a posilu mjlostj božských s neywětšj ochotnostj přináseti nepřestáwali gste; čímž zgednali gste sobě u wysokém stupni všeobecnau wážnost a důwěru.

A však, Neymilegšj! co gste se učinili mau radostj a chlauba, *napomjndm s pláčem gedneho každého z wás skrze milost Pána našeho Ježjše Krista i*

•) Jan 4. 14.

••) Řjm. 2, 6.

•••) Mat. 20, 12.

••••) 1. Král. 2, 35.

*Ducha swatého, tak stágte i napotom w powołánj vašem. *) Zachowáwagjce slovo žiwota, aby gste byli bez úhony, a synowé Božj upřjmnj, u prostřed národu mezi kterýmžto swjtjte gako swětla na swětě. **) Gsauce zprawcowé Páně nestydněte nikdý w službě wěrné cjrkwě swaté, genž gedinau gest pokladnicj prawdy, a kterau brány pekelné nepřemohau; ***) neboť nikdo nenj w stawu položiti giného uhelnjho kamene, kromě toho, genž gest položen Ježš Kristus.****) Bděte bez přestánj nade stádem sobě swěřeným (neboť když lidé zesnuli, přišel nepřjtel a naseł kaukole mezi pšenici, a odešel. †) — Bogugte proti nepřátelům náboženstwj swatého, ale bogugte zbranj přiměřenau Cjrkwi swaté, zbranj nauky wykaupenj, prosjce, napomjňagjce, radjce a ostrjhagjce; neméně též zbranj bezauhonného žiwota w gednotě ducha we swazku pokoge; neboť powinni gste činiti gedno tělo a geden duch, gakož i powołáni gste w gedné naděgi powołánj vašeho, gak geden gest Pán, gedna wjra, geden křest. ††) Každýž z wás dokonale gest přesvědčen, gak přjsný počet před trůnem Boha Saudce swého složiti musj z dušj sobě swěřených: pročež přigměte a w stálé zachoweyte paměti tato napomenutj dáwaná wám z hognosti milugjcjho wás srdce.*

Mluwě však k srdcjm pastýřůw, nemohu také těch pominauti, kterj hotugj se nynj k swatému stawu kněžskému. Wy mnoho slibugjcj mladé rastoleti, genž přebýwáte w domě tom ustanoweném

*) Skut. Ap. 20, 31. K Filip. 4, 1.

**) K Filip. 2, 14. 16.

***) Mat. 16, 18.

****) 1. Kor. 3, 11.

†) Mat. 13, 25.

††) Efes. 4, 3. 5.

k rozmnoženj duchowenstwa této arcidiocesi, z něhož gak mnoho horliwých wyšlo kněžj, s potěšenjm gsem pozorowal, pečugte o to, aby gste w uzpřisobowánj se k wáznému tomu stawu propůgčeného wám od Boha milostiwě času k wycwičenj swému tak použili, aby Cjrkew sw. smědala we wás ctnostných a umělých dělnjkůw; neboť wše, čehokoliw w létech ku wzdělawánj vašemu wyměřených, pod bedliwým dohledem předstawených swých zjskati můžete, dobře se wám hodj na celau budaucnost. Usilugte tedy co neypečliwěgi, aby gste se upewnili w základech sw. wjry, pamatugjce na slowa Apoštola sw., genž dj: *Aby byl dokonaly člověk Boží, ke wšelikému skutku dobrému hotowý.* *) *Wizte powołánj své bratřj,* **) a učte se ge sobě wážiti, aby gste, připrawjce se nynj w bohabognosti, hodnými napotom stali se učiteli lidu, aby gste žiwot swůg tak spořádali, by *giným kdžjce slowa wykaupenj, sami* nebyli gste zawrženi. ***)

S podobnau pečliwostj wolám i k wám wšechněm, genž žigete odlaučení od swěta, pod slawnými sliby swých řeholj, o gegichžto rozmnoženj a wzdělawánj po celý čas úřadowánj mého dle mjry možnosti pracowati gsem nepřestáwal. Bohu poswěcenj mužowé, panicowé a panny! k wám znj hlas swatých stanovitelů řeholj vašich s blahoslawených přjbytkůw nebeských: budte wěrnými djkami dobrowolně zwoleného stawu. Nechať nižádný k wezdegšjmu aneb wěčnému blahu vašemu

*) 2. Tim. 3, 17.

**) 1. Kor. 1, 26.

***) 1. Kor. 9, 27.

předepsaný zákon nezdá býti se wám malé ceny, nechať ode plněnj všech prawidel řádu vašeho neodwracuge wás duch swěta gim se rauhagij. Nasledugte we všem příkladůw předchůdcj a předchůdkyň vašich, mezi nimiž walnému počtu w zemi této aneb po celém křesťanstwu čest swatým náležitá se wzdáwá. O by tito stali se wám ustawičnými příklady! ó by duch gegich we slowech a skutcjch vašich bez přjtrže obnowowati se nepřestával! aby gste někdy s nimi, ož Boha ustawičně prositi budu, do wěčného spolku přigatými býti zaslaužili.

Také s wámi se všemi, býwalé owčičky mé, opauštěge wás, s bolestným srdcem, rozlaučiti se nemohu bez krátkého gakkoliw k wám promluwenj. W každé příležitosti dali gste mi důwody vašj ke mně přjchylnosti. Bůh sám, genuž djky wzdáwám, že mi tolikerých oweček swěřiti ráčil, nahradiž každému z wás za to! Pokračugte i budaucně w dosawádnjm Bohu milém smeyšlenj a gednánj — žiwě proniknuti gsauce swatým náboženstwjm, setrweyte w něm wěčně a nedejte se s wjry té swoditi od lidj, o nichžto powěděl Spasitel náš, že *přicházegj w rauše owčjm, ale wnitř gsau wlci hltawj*. *) Setrweyte w bázni Božj a neporušenosti mrawůw, a wychowáweyte w nich i djtky swoge. Nech duch pobožnosti, gehož gste zwláště za času swatých jubilej negeden dali důwod, za přjmluwami blahoslavených Jakuba Střemě a Jana z Dukli, gegichžto těla u prostřed wás w hlawnjm tomto městě odpějwagj, beze změny u wás se zachowá a wzrůst

*) Mat. 7, 15.

béře; a gá ačkoliw tělem vzdálen od wás, *wšak duchem swými gsem, raduge se wida utworzenj té wjry wašj, kteráž gest w Kristu, *) a kdy láska, která nás slučuje, nikdy newypadne, **)* ó k gaké útěše bude mi slyšeti, že rozmáhá se mezi wámi wjra swatá a že poslušnostj zachowáwanau ke všem nařizenjm Cjrkwe sw. gakož i wšech od Boha ustanowených wrchnostj, cestu sobě hotowjte k wěčnému spasenju.

Modlete se tedy za bogugjcj s přetěžkými časů nynějšjho okolnostmi hlawu cjrkwe sw. katoličké, aby Bůh nepřátel gegjch ráčil proměniti w přátely a nám společně těšiti se z oslawenj Cjrkwe swaté.

Prinášegte též wraucj modlitby Bohu za našeho předobrého, duchem náboženstwj Krista Ježše naplněného cjsaře a pána: aby požjwal z prozřetelné milosti Božj předlauhého a neyweyš zdárného panowánj, gsa stegnauláskau roznjcen ke všem žezlu swému poddaným národům, a kterýž na oblaženj obywatelů této země, na čele vlády gegj, krwj Sobě přjbužného, swatými zákony náboženstwj swatého ze wšj moci zaugatého a tolikerými ctnostmi ozdobeného Arciknjžete ustanowiti ráčil.

Nezapomjneyte i na mne, vašeho býwalého Pastýře, podporugte mne modlitbami swými, gakož i gá gich za wás k nebi wysylati nikdy nepřestanu; kdy wšak uslyšjte, že wypršela poslednj má hodina, ó! toho času zwlášť nad dušj mau se nezapomjneyte!

*) Kolos. 2, 5.

**) 1 Kor. 13, 8.

Tato gsau má poslednj slowa; přigměte ge a zachoweyte w srdcích, gako dědictwj wám odkázané. *Poraučjm wds Bohu a slowu milosti gehu, z celého srdce geg wzywage, aby wám i potomkům waším w tomto žiwotě požehnánj, w přjštjm pak dědictwj mezi všemi poswěcenými udělití ráčil. *)*

We Lwowě 31. Prosince 1833.

(L.S.)

Ondřej Aloysius,
Arcibiskup.

*Slawnost dosednutj na Arcibiskupskou stolicu
Pražskou.*

Od 28ho Března m. r. kde arcidiocesi Pražské gegj neyvyššj pastýř, ALOYS hrabě Kolowrat z domu Krakowských náhlau smrtj odňat byl, stála cjrkew tato až do 30ho Zářj m. r. osiřelá, a mnohé žádosti wstupowaly k nebesům, by owčinec tento zase takowým neyvyššjm pastýřem zaopatřen byl, kterýby weškerému lidu ctihodným, a wůnj apoštolského řjzenj swého spasitelným se stal. **)

Gehu cjsarská králowská Milost FRANTIŠEK I. ohlžel se w milostné laskawosti k wěrným Čechům po rozlehlé řjši swé, aby našel pastýře, genžby k wzdělánj duchownjho owěince swého, k

*) Skut. Apošt. 20, 32.

**) Ex missa pro eligendo pontifice.

zwelebenj náboženstwj a k oslawě cjrkwě mnohočelnými záslubami swými stolici Arcibiskupskau ozdobowal přjsným drženjm weškerého řádu, wýtečných předků nasledowal a horliwau pečliwostj gak duchowenstwu tak weškerému obecnstwu laskawým otcem byl.

I takowého domnjwal se shledati w neydůstogněgšjm Arcibiskupu Lwowském w Geho Excelencj wysoce urozeném Pánu a Panu ONDŘEGOWI ALOYSIOWI SKARBKOWI HRABĚTI ANKWIČI z POSLAWICE; gehož také dne 31ho Máge m. r. na stolici tuto gmenowati a Swatosti Papežské ŘEHOŘI XVI. k potvrzenj předložiti ráčil, kteréž na to 30. Zářj m. r. nasledowalo.

Po swém rozlaučenj se s arcidiocesi Lwowskau listem pastýrským, který gsme tuto uwedli, přigel do Prahy dne 4. Unora l. r., načež pak 16. Unora wznešenau slawnost dosednutj swého na stolici Arcibiskupskau držel.

Powětrnost neygasněgšj, práwě garnj, rozmnožila počet těch tisjců, kteřj k spatřenj wzácné slawnosti této na hrad Pražský chwátali. — Granátnjci c. k. temu Simonich postavili se w pořadj od arcibiskupské residencj až ku chrámu Páně. Mezi ně wstoupilo w pořadj duchowenstwo wšech pražských řeholj. — O desáté hodině ubjral se Geho knjžecj Milost ze swé residencj we stkwostném starobylém woze, u prostřed pražského městského wogska střelců a ģranátnjků do hlawnjho chrámu Páně. U hlawnjho wgezdu před kaplj swat. Wogtěcha z wozu wystąpiw, přigat byl w cjrkwenj slawě od wždy wěrné kapitoly metropolitánské podánjm aspergillum a kadidla; a skrze pořadj kapitoly wyšehradské, kapitoly u Wšech Swatých a

Staroboleslawské, pak všech důst. farářů pražských a mnohých důst. vikářů, děkanů a farářů wenskowských, do slavně ozdobené kaple swat. Wogtěcha weden byl, kde Geho knížecj Milosti wys. důst. kapitolnj děkan, pan František Pöllner zvláštnj křížštalowý kříž s předrahými prawými ostatky umučenj Páně, od cjsaře Karla IV. slavné paměti darowanými, k poljbenj podal. — Zde wykonaw prwnj modlitbu bral se ustawičným pořadjm arcibiskupských alumnů, předcházen od weškerého řeholnjho i swětského duchowenstwa do samého kostela, a sice předně do wzácně ozdobené kaple sw. Wáclawa k uctěnj wystawené Neyswětěgšj Swátosti, kdežto opět na samém prahu výbor c. k. zemského Gubernium a mnozj vyššj důstognjci Geg přigali. — Po wykonané modlitbě posadil se na zvlášťě připrawený stolec podlé oltáře swatých ostatků, kde w pontifikálnj raucha oděn byl. — Odtud ubjral se, předcházen od weškerého duchowenstwa, pořadjm wogska a alumnů mezi prozpěwowánjm antifony: Ecce Sacerdos magnus a t. d. k hlawnjmu oltáři swatého Wjta.

W presbyterium přiwtán byl od Geho Excelencj Appellačnjho pana Presidenta pana Barona z Hessů, gakožto zástupce churawostj nepřjtomného Neyvyššjho Excellencj pána Purkrabjho, pana Karla hraběte Chotka z Wognjna, a od mnoha audů cjs. k. Gubernium a ostatnjch neyvyššjch zemských i wogenských důstognjků; a když na připrawené mjsto poklekl, od wys. důstog. zwoleného probošta, pana Jana Medljna zvláštnj modlitbau byl inauġurowán.

Na druhý stupeň oltáře ze strany ewangelium wystaupiw, četl důst. kanownjk Wáclaw Pešina, ga-

kožto arcibiskupský podjahen, hlasitě psanj Geho cjs. král. Milosti, kterým se nowému kněžeti Arcibiskupu gehu cjs. zwolenj a papežské potwrzenj oznamowalo; pak tři bully papežské na kněžete Arcibiskupa, na duchowenstwo a weškeren arcidioecesálnj lid. —

Po skončeném čtenj skládal Geho knězecj Milost, od důst. arcijahna a kostelnjho prélata pana Wáclawa Neumanna, a od arcibiskupského jahna a podjahna kanownjků, Josefa Rennera a Wáclawa Pešiny obstaupen, do rukau wysoce důstogného sufragána biskupa, pana Františka Tippmanna swau přjsahu, po které od téhož samého arcibiskupským pallium přioděn, podánjm infule a berly na stolec arcibiskupský weden, a zde od wys. důst. probošta Jana Medljna zvláštnj latinskau řečj pozdrawen byl.

Nynj gal se intronisowaný kníše pan Arcibiskup ke své zasnaubené vždy wěrné kapitole zvláštnj latinskau řečj mluwiti, kterauž ku wděku i světským čtenářům časopisu tohoto, w mater-ském gazyku tuto klademe.

Obzvláštnj zagisté a nezpytatedlné božské opatrnosti řizenj w tom s hlubokau pokorau poznati musjm, že arcidioecesj odtud dalekau po 18 let zprawowaw, gak neymilostiwěgšjm ustanowenjm Neygasněgšjho cjsaře a krále našeho Františka I., tak i neydobrotiwěgšjm neywyššjho biskupa našeho papeže Řehoře XVI. potwrzenjm, beze wšech o slawné králowstwuj české zdsluh powolán gsem ku přigetj zprdwy cirkwe, kterdž netoliko sláwau gměna swého a starobylostj w řjši rakauské (ať nedjm w celém katolickém okrsku) tak wýtečná gest, ale také prawé wjry swětlo oswěcugjcj každého člověka přicházegjcjho na tento swět wyddwala na

giné ndrody, a w lúně swém tak wýborné a znamení-
té muže Božj wychowala.

Neboť desáté giž plyne stoletj od té doby, co na
žádost, welikého Morawského krále Swatopluka od cj-
saře řeckého Michala oni dva apoštolšj slowa božjho
kazatelé Crha a Strachota poslanj wygewili se, kterjž-
to praweného krále a českého wéwodu Bořiwoge s man-
želkau Ludmilau, s dětmi a s nesčjslnými pohany wo-
dau křtu sw. omyli a tak samospasitedlné wjře cjrkwě
katolické brány otewrauce, přjstup w králowstwuj to, a
zwláště w tento hlawnj chrám Páně zgednali.

Takowým způsobem zrno horčičné prwnjmi oněmi
apoštolskými muži naseté zrostlo we strom wětewemi
swými i giným národům ochranu dáwati mohaucj. Byltě
zprávcecm toho chrámu Wostěch swatý, kterýž Uherské-
mu národu krále apoštolského, napotom swatého Štěpá-
na pokřtil, a wjru swau do Polsky a do Prus wštjpil.

Stjm'o slawným předchůdcem a s ginými swatý-
mi králowstwuj Českého patrony na obloze této cjrkwě
gako hwězda třpytj se sw. Ludmila, která wýbarného
wádcce tomuto králowstwuj, a náboženstwuj Ježjšowu pře-
horliwého množitele a zástupce wychowala, a božské
křesťanského učenj prawdy krwj swau zpečetila.

Sw. Wáclaw, nábožný této křesťanské mužatky
wnuk, kterýž modloslužebnost wypleniw, a prawau wj-
ru na wše strany rozšjřiw, vlasti swé a městu tento
materský chrám Páně wystawěl, a wystawěný swatě-
mu Wjtu, gehož rameno k němu darowal, zaswětíl.

Sw. Prokop, Opat, ten Bohu milý diwotworce,
genžto neustálau modlitbau, přjsným sebe zapřenjím, ne-
unawitedlným snaženjím, a obzwláštuj s hůry pomocj,
překonaw zlobu a mocnost dábelkau, poznánj prawého
Boha upewníl, a diwoký a prostopášný lid w krotké
hogownjky Kristowy obrátil.

Obzvláštnj ale swětla záři na chrám tento prostj-
rá pro neoblomenau stálost w zachowánj swaté zpově-
di tagemstwj od všemohaucjho Boha diwy a velikými
zázraky oswjcený mučedlnjck Jan Nepomucký, kanownjck
tohoto kostela Metropolitánského, kterýž na věčnau to-
ho Swatého poctu slawnau rakew geho dle průwa i zá-
sluhy oputruje.

Když tedy mnohondsobné těchto Wywolených Bo-
žjch ctnosti w pamět swau uwádjm, ačkoli radugi se z
toho, že k přjbužnému národu přichádzjm, *) nemohu ne-
strachowati se, pomýšleje, že gest mi nastaupiti pastýr-
ský auřad w arciosadě a mjstě tolikými a tak weli-
kými milosti Božj nástrogi wznešeném. A wšak moe-
né gegich zastaupenj a přjmluwa, kteréžto nikomu pro-
sycjmu neodpjrágj, a o kterauž gá prositi nikdy ne-
ustanu, wáhagjcj mysl mau gakýms naplňuje potěše-
njm, a posiluge důwěrnostj, že týž samý, kterýž mne
powolal a postavil k djlu služebnosti, u wykonáwánj
geho mým býti ráčj pomocnjkem.

Gá zagisté, co na mne bude, a pokud stačj sjla
něd ničeho neopominu, a pokusjm se o wšecko, cožkoli
duchownjm arcidieocesj potřebám přiměřeno, a swaté
Božj cjrkwí a služebnjům gegjm poněkud prospěšno
býti uznám; zwlášť že arcidozorstwo moze počátek
běře pod náčelnictwjm Geho Excellencj a Wysoké Uroze-
nosti Neywyššjho Zprávce tohoto králowstwj, *) kterýž
neystkwělegšjmi ducha swého dary, a swatau k slowu Bo-
žjmu horliwostj we wšelikém dobrém skutku nad giné
se stkwj, a všemu, co spasitedlného gest, ochotně a ra-
dostně napomáhá.

*) Wiz báseň přiwjtánj a ucty.

**) Karla excellens hraběte Chotka z Wognjna.

*Aniž pak nepochybugi, že welebná slawná, wždycky wěrná kapitola, kteréž rovně jako předústognému gegjmu řečnjku, totiž Tobě Welebný Probošte! za gegj a weškerého ctihodného duchowenstwa tak dobrotiwě mně ozndmenau laskawost welmi powinnowdna sebe cjtjm; nikoli prawjm, nepochybugi, že tato welebná kapitola, gakožto negen k této cirkwe ozdobě a zpanilosti, ale i také k pomoci swého saučasného Přednosty powoláná, powolánj swého, a čestného, gjmž obdařena gest, gména pamětlíwa, wšeliké snaženstwj mé k auřadu pastýřskému náležegjcj, spogeným úsíljm, za našeho wěku welice potřebným, podporowati bude, a w wěrné a nábožné spolučinnosti (skrže kterauž na samém neyhlušším uhelném kamenu Ježjší Kristu stawenj wzdělané roste w chrám swatý w Pánu, w přjbytek Božj w duchu,) bez přestánj setrwá; gelikož gsem cele ubezpečen, že welebná kapitola Metropolitánská sestáwá z audá, blahoslaweného Jana někdy saudruha swého, a nynj našeho společného patrona *) nasledugjcjch, plným swatého křjžma rohem u wnitř pomazaných, a ctnostj neljčenau, uměnjm prawým, důkladnau w gednánj zkušenosť, a což za neywyšší pokládám, přjkladnau pro dům Páně horliwostj co neywjce nadaných a wýtečných.*

*W gegich šlepěge i ostatnj ctihodné duchowenstwo guk cirkewnj tak řeholnj krđčeti swatau swědomj powinnostj opět se zawáže: wěrný pak lid, bez toho wšudy k snaženj se o dogřtj darů lepšjch náklonný, **) gako samoděk opatrných a w Kristu milých wůdců swých nasledowati neopomine.*

W tom ohledu budiž mi dowoleno slowa, která mluwil učitel národů k Tesselonicenským, gežto swau sláwau a rozkošj nazýwá, w má obrdtiti: Bůh pokoge

*) Efez. 2, 20, 21.

**) I. Kor. 12, 31.

*poswětiž ws we všem, aby celý duch wš i duše i tělo zachowáno bylo bez auhony ku přjštj Pána našeho Ježjše Krista. *)*

Nuže, poněwadž dobra všeho dárce Báh k modlitbám geg upřjmně wolagjcjch wždy milostiwe nakloňuge ucha swého, beřme se důwěrně k trānu gehu milosti, netoliko o ni k mému swěřeného mi auřadu nastupowānj, ale i o dlawhý wěk a zdrowj neybedliwěgšj hlawy cjrkwie katolické, papeže Řehoře XVI., a neymilostiwěgšjho cjsaře a krále našeho Františka I., i wznešené rodiny gehu prositi, neméně pak i za štěstj mně swěřeného stdda a celého krdlowstwuj wraucné prosby naše s pokorným djkůčiněnjm co priwotiny powolānj mého, ochotnau a zkraušenau myslj obětowati!“

Po skončené řeči intonowal tentýž samý pan probošt slawné *Te Deum laudamus*, které když se prowozowalo, weškeré přjtomné duchowenstwo dle pořádku důstognosti ku wzkládānj pokory, ucty a poslušnosti, poljbenjm ruky arcibiskupské, přistupowalo; zpěw ambrosiánský obyčegnau modlitbau skončen byl.

Na to wstaupil neydůstogněgšj knjže a odebral se k hlawnjmu oltāři swat. Wjta, před wystawenau Neyswětěgšj swátost, kde modlitbu k českým swatým patronům hlasitě se modlil; načež gehu prwnj pontifikálnj mše swatá nasledowala, a weškerá wzácná slawnost, při prohlāsenj plnomocných odpustků w gazyku německém a českém od wys. důst. pana arcijahna, s tak nazwaným papežským požehnānjm se skončila.

*) I. Thes. 5, 23.

Pořádek nawrácenj se z kostela byl ten samý gako přjgezd ku kostelu, při žehnánj uctiwě klonjeho se lidu.

Popřegž Gemu Hospodin k břemeni tak těžkému auplného zdrawj, oswjcenj a posily ze Sionu swého we wšj hognosti! Prodlužiž léta drahocenného žitj, a naplniž ge apoštolskau radostj z požehnaného owčince až tam k wěčnému oslawenj!

O založenj gednoty pod gménem dědictwj swatého Jana Nepomuckého, k rozšjřenj mezi lid laciných duchem katolickým psaných wzdelawatelných knih.

Duchowenstwu českému wšjm právem příslušj pochwala, že w středu swém powždy počjtalo neyhorliwěgšj vlastence, genžto neunaweným wynasnaženjm o wzdelánj a oswjcenj českého národu se ugjmali, žádných nelitugjce obětj, kdy se koli kužitečným podnikánjm pomoci gegich pohledáwalo. Tato vlastenská horliwost, při wšech nepřjzniwých okolnostech až podnes geště neuhasla. Neboť s potěšenjm spatřugeme, an mnozj, ze skrowných prostředků, k wšelikému ústawu, genž k sláwě a zwelebenj vlasti se zakládá, ochotně částkau swau přispjwagj; a začasté i poslednj penjz, gegž těžce a mnohých potřeb sobě odpjránjm byli ustrádali, na oltář chudé vlasti kladau. Zásľuhu tuto také nestrannj spisowatelé wděčně uznáwagj.

Krásný přjklad této horliwosti vlastenské wydal opět nedáwno náš ušlechtilý kragan, jubilowaný kněz, welebný p. Antonjn Hanikýř, býwalý

lokalista Bernardický, w biskupstwju Buděgowickém, nasledugjcjm založenjm. Tento šlechtný kmet, ačkoliw giž wěkem sešlý, kdež sobě obyčegně welmi pořjdcj liternjch pokroků wšjmáwagj, naplněn byl welikau radostj z rozkwetánj literatury našj; wida ale při tom, gak malé podpory nacházj u těch, gešto neyhognějšjmi prostředky obdařeni gsau, umjnil sobě základ položitj k gednotě, kterážby podporovánj wzděláwagjcjch a poučných knih za aučel měla, aby i w tomto ohledu český národ swým německým sausedům, gešto se tak horliwě rozšiřovánj nábožných spisů ugjmagj, po boku kráčel. K tomu úmyslu sepsal gest základnj pravidla, kteráž zároweň s gistinau 1000 zl. střjbra wysoce důstogné, knjžecj arcibiskupské konsistoři zaslal, žádagej, by založenj to wskutek uwedla a o gehu potwrzenj, zwelebenj a řizenj péči wedla. Žádosti tak šlechtné s radostj se propůgčila gmenowaná konsistoř, swěřiwiši tuto důležitost wysoce učenému a o literaturu bohoslownj slawně zaslaužilému audu swému p. Wácl. W. Wáclawjčkowi, gakožto referentowi w té věci, kterýž také bez prodlenj o potwrzenj tohoto ústawu horliwě gednal. Než, poněwadž w té věci geště něgaké negasnosti se naskytly, opozdilo se dwornj potwrzenj, a ušlechtilý kmet se radosti uwedenj úmyslu swého w skutek giž nedočkal. Umřeltě dne 15ho Břežna, tedy na sedm měsjců před neywyššjm potwrzenjm, které Geho cjs. kr. Milost 26ho Řjgna m. roku wyřknauti ráčila, a které dwor. dekretem od 3ho Listopadu počtem 27,129 oznámeno a gub. dekretem od 18ho Listopadu počtem 52,564 m. r. arcibiskupské konsistoři dodáno bylo.

Nynj· zdárný rozkwět téhož krásného založenj, genž ozdoba býti může vlasti našj, gediné na aučinném podporowánj vlastenců záležj. Protož se také onen nábožný zakladatel neypředněgi na welebné duchowenstwo obrátil, a wčelo geho s welikomyslnau obětj za příklad se postawil. I naděgame se, že žádost geho nebude oslyšena. Nebo české duchowenstwo bylo až posud neywětšj podporau gazyka i národnosti, kterauž gak wzděláwánjm literatury, tak i odbjránjm literijnjch plodů powždy horliwě pěstowalo, a snad gen horliwěmu wynasnaženj duchownjch pastýřů za to děkowati máme, že gazyk náš a duch vlastenský docela newyhasl. Zdeť pak tjm wjce očekáwati můžeme hogněgšjho přispjwánj, gešto se tu gedná o newzácněgšj důležitost člowěčenstwa, zwláště českého národu, totiž o oswjcenj a náboženské wzdělánj obecného lidu; ostatnj pak dobroljbezne wůli pozůstawuge se, gak mnoho kdo, a za žiwa-li nebo po smrti něgakým odkazem přispěti mjnj. —

Mnozj z duchownjch pastýřů welmi štědře cizozemské literijnj ústawy podporugj, a zwláště k gednotě Mechytaristské k rozšiřowánj knih německých swé přjspěwky obětugj: tedy mnohem wětšjm důwodem nadjti se můžeme, že k zwelebenj našj vlasti napomáhati sobě neztjžj. Nebo gestli sausednj země s tak neunawenau horliwostj o poučenj a utwrzenj we wjře lidu obecného pečuge, gešto předce odewšad hognau zásobu wzděláwagjejch knih nabýti může, gak mnohem wětšj snažnosti u nás potřebj, kdež ubohý wenkowský lid, kromě Konyášowy Postilly anebo Kochemowa žiwota Krista Pána zřjdeka gaké poučné knihy w domě mjawá, an knihy staré gsau welmi wzácné, a nowe djlem drahé, djlem také

potřebám a stupni jeho vzdělanosti nepřiměřené, čimž se stává, že tudy kromě poučenj od swého pastýře ničehož k vzdělánj a k poučenj nemá. — Zda-li diwu, že w surowosti swé zůstává, a neznage duchownjho potěšenj we čtenj, nemravných kratochwjlj w swátečnj a nedělnj dny wyhledává. Tuto potřebu vzděláwagjcjho čtenj předkové naši dávno giž nahljželi, a co nynj cizozemci z strany zakládánj gednot k rozšiřowánj nábožných knih činj, to Čechowé s mnohem welikomyslnějšj štedrotau giž dávno gsau činili. Kdož nezná slawné založenj k rozšiřowánj pobožných katolických knih od Marie Steyrowé měšťanky nowoměstské, († 1639.) genž štedrým odkazem 1000 kop grošů od Benigny hraběnky ze Sternberku a pražským arcibiskupem Frid. Waldšteinem rozmnoženo bylo? — Než, krásný ústaw tento — gehož gistina při zrušenj Jesuitů 16.000 zl. wynášela, k normálnjmu fondu obrácen gest, a národ český této pomoci zbawen! — Zitrátu tuto my Čechowé nad mjru cjtjme, neboť nedostatek českých náboženských knih nikdý by tak weliký nebyl, a snad mnohá tagná a pokautnj sekta by se nebyla rozmohla, kdyby se byly wenkowskému lidu čas od času důwodné knihy do rukau dávaly. — O tom zagisté weškeré welebné duchowenstwo dostatečně přesvědčeno gest, a protož chowati můžeme naděgi, že pro zwelebenj cti a sláwy Božj a rozšjřenj katolické cjrkwě možnau pomůckau swau k gednotě této laskawě přistaupj.

Wýmjnky téhož ústawu pozná gedenkaždý z přiloženého tuto základnjho listu.

Základnj pravidla

DĚDICTWU S. JANA NEPOMUCKÉHO,
anebo

Dobrowolného peněžného základu a přispjwánj, gehožto auroky po wšecky časy swědomitě wynaloženy býti magj:

- I. Ku vzdělánj nábožnosti, mrawnosti a prawě maudrosti skrze *dobré knihy*, a tjm tedy
- II. Ku zwelebenj našeho milého gazyka, gakožto *prwnjho ba gediného prostředku*, gjmž se obecnstwo k cjlí nadřečenému wede; pročež časem i
- III. K odměnám pro České spisowatele, aby djlem powzbuzeni a za zdařenau k tomuto cjlí aučinkujcej spisowatelskau práci slušnau odměnau počtění byli.

-
- §. 1. Dědictwjím swatého Jana *gen pauze České* nábožnost a mrawy vzděláwagjcej knihy, buď půwodnj, buď ginogazyčné we zdařeném českém přeloženj wydáwány býti magj.
 - §. 2. Neywjce pečowáno bude o to, aby genom obsahem i slohem wýtečné, od mužů práwě saudných a k tomu powolaných wůbec za dobré uznané knihy tjmto nákladem na swětlo vycházely.
 - §. 3. Při wywolenj a posauzenj knihy, kteráby wydána býti měla, wětšj ohled owšem bráti se bude na walněgšj počet obecnstwa a na geho potřeby: wšak nemagj se tisknauti pauze populárnj toliko pro lid prostý určené knihy, ale i vzdělaněgšj národa části bedliwě šetřiti se bude.

- §. 4. Tedy nákladu toho také aučastny býti mohau umělecké a wědecké plody literatury našj, wůbec, co do bohoslowj, co do wýmlownosti duchownj, co do poswátného básnictwj, co do filosofie praktické náležj, i děgina swětská, genž děge s gich šťastnými nebo nešťastnými následky předstawuge, wšecky tyto předměty obstaránjm Swatojanského dědictwj wydány býti mohau; gen aby se gich dostalo!
- §. 5. Až pak šťastně zroste ústaw tento, postará se též, aby i starobylé české knihy, rozum a srdce wzdláwagjcj, které owšem obsahem i gazykem wynikati musegj, a kterých giž k dopjděnj nenj, na nowo dle potřeby času wydáwány byly.
- §. 6. Gelikož se z ohledu na wzdlélanost mrawů a náboženstwj neypředněgi a neyšťastněgi od autlé mládeže počjnáwá, tedy zwlášť z počátku, dokud wětšjho nákladu wěsti nebude možno, wydáwati budau se wzdlélatelné knjžečky pro odměnu bedliwých a mrawných djtek národnjch wenkowských škol, zwlášť s ohledem na §. 10.
- §. 7. Pak, co neydřjwe, gak gen bude možno cós wětšjho podniknauti, přede wšjm skoro wšeo- becná widj se potřeba nowého a wšestranně pěkného wydánj *Pjsem swatých* s krátkými podloženými wýklady, zwlášť s ohledem na §. 10, aby se wáha držela, ano aby se předcházelo neřádnému rozšiřowánj biblj nekatolických w lidu obecném.
- §. 8. Každá kniha, skrze toto sgednocenj wydaná, má býti na čistém a pewném papjru, zřetel-

tehně, auprawně wydána; a pro trwalost aspoň ta, která pro lid obecný bude ustanowena, hned giž tuhau wazbau se opatřj.

§. 9. Každá kniha budiž znamenána k tomu slušj-cjm obrázkem aneb aspoň čistau vinětkau a słowy : *Nákladem dědictwj swat, Jana Nepomuck.*

§. 10. Hlawnj tohoto základu úmysl gest, aby se takowé výborné prospěšné knihy, co gen možná bude, aspoň chudým čtenářům a rodinám lacino i zdarma podávaly, což skrze WW. PP. střjdnjky a faráře neylépe se stane, kteřj k gednotě této budau chtjti s něgakau pomocj přistaupiti; oniž neylépe duchownj potreby swých osadnjků znáti budau.

Gešto tedy založenj toto, k tak znamenitému prospěchu našj vlasti směřuge, naděgame se, že i hog-ných welkomyslných podporowatelů zjšká. Ney-wětšj owšem naděgi máme k welebnému duchowěnstwu, a wšak gakéhokoli stawu každý ktomu přistaupiti a cokoli w geho wůli a možnosti obětowati může. Kdyžby pak někdo za žiwobyty swého nemohl býti nápomocen, a rádby přede k gednotě této přistaupil, nechť se hlásj, bude přigat, genom ať při swém odkazu něgakau obětj na dědictwjsw. Jana pamatuge. Wšecko nechává se na dobrolj-bezné wůli milých vlastenců, kdy, co, a gakým způsobem darowati chtj.

Wjme sice, že snad žádný welkomyslný přispjwatel užitku vlastnjho wyhledáwati nebude, wšak hleděti se bude předce na to, aby ti, genž znamenitějšj pomocj přispěgj, darowanými pěknými wýtisky wydaných těchto knih slušně poctěni byll, a dle zásluhy této k wýboru toho sgednocenj přičtení

budau. Zwlaštňjch něgakých záwazků nebo po-
winnostj nenj, gedinau toliko žádost na welebné
duchowenstwo skládáme:

Kdokoli z duchownjch Pánů něčjm přispěge, a
tjm tedy k gednotě této přistaupj, nebudeť sobě ob-
těžowati, geště čjsti do roka 2 mše swaté, a sice
možná-li aspoň mezi oktáwem swatého Jana Nepo-
muckého, gednu: za všecky w Pánu odpočjwagjcy
oswjcené osoby slawného domu Rakauského, které
králowstwj České gakožto králowé zprawowali;
druha: za všecky w Pánu odpočjwagjcy swětské i
duchownj audy Swatojanského dědictwj.

Gména a počet audů i gegich přjspěwků, ga-
kož i wůbec všecky aučty toho sgednocenj wždy
weřegně tiskem wydány budau.

Ostatně všecko, co a gakby to klepšjmu zni-
ku tohoto základu slaužiti mohlo, saudu a určenj
welebné Pražské Arcikonsistoře budiž zanecháno;
gakož weškeré toho ústawu řjzenj, a bděnj nadtjm,
aby po wěčné časy k žádnému ginému ojli pod ga-
kými koli wýmľuwami a wýmjnkami toho základu
užjwáno nebylo, leč k čemu gest půwodně zde u-
stanowen.

Dennj zaměstkněnj sw. otce Řehoře XVI.

(Z nowin cjrke katolické w Ašafenburku wycházegjcejch.)

Swatý otec wstává každodenně zimnjho i let-
njho času okolo 4 hodiny. Duchownj zabýwánj, a
sice, modlitba, rozgjmánj, oběť mše swaté a čtenj
ducha wzděľawagjcy trwá skoro tři hodiny. W 7
hodin počjná s ministry a ginými státnjmi úřednj-
ky pracowati, a to po několik hodin. Zřjdeka gen

posnjdá něco málo káwy. Po skončenj zemských důležitostj předpaustj ony, kteřj s njm mluwiti začdaj. Čas k gjdlu nenj ustanowen; wětšjm djlem když práce dokonány požige samotn swůg prostý oběd, který i swjnem a pochautkami nikdý t ýdně 12 zlatých nestogj.

Odpočinuw sobě několik okamženj, prochází se hodinu neb dvě w swé zahradě; při té přjležitosti mohau gemu cizj, kteřj saukromně předpuštěni byli, ženské pohlawj swé rodiny předstawiti. W 5 hodin popoledni nawrátj se sw. otec do swého kabinetu, a připauštj praefekty a tagemnjky rozličných kongregacij, cizj praeláty i giné, s kterými w duchownjch věcech co gednati má, až do 8 neb 9 hodin wečer. Pak počjná opět duchownj rozgimánj, až se odeběře na lůžko.

Tento dennj pořádek však často býwá přetržen we zwláštnjch přjpadnostech, když kongregacij kardinálů a praelátů řjdi, konsistoř držeti, celé sw. shromážděnj swolati, neb konečně o welikých slawnostech služby božj konati musj.

Někdy, což ale zřjdko, gede neb gde sw. otec w dědinj, na čerstwé powětřj, by se občerstwil a powyrazil, unawen gsa nepřetrženau prácj w nejwětšjch důležitostech, které člowěka zaměstknáwati mohau. Což dogista kmetu dewět a šedesátiletému, který celau tžji záležitostj zemských i oněch pro wěčnost stále nésti musj, přáti se může. Časem, když powětrnost do krage aneb na procházku w zahradě wygjti bránj, zabýwá se geho swatost pozorovánjm drahých wýtworů umělosti a přjrody w chodbách watikánu sestawených.

Z Řjma 19. Řjgna. Za prwnjch dnů minulého Zářj 1833. bylo 14 spisů zákonem zawrženo a

gich čtánj weškerému katolictwu zapovězeno. Mezi nimi gsau: 1) Encyklopäd. Handbuch des sämmtlichen in Deutschland gültigen kathol. u. prot. Kirchenrechts. 2) Von der kathol. Kirche u. s. w. 2ter Thl. 3) Kardinäle, Bischöfe und Priester u. s. w.

Tyto spisy byly podlé obyčejného způsobu od kongregacj indicis zapovězeny. Šestnáctého téhož měsíce zvláštnj breve vydal sw. otec, w němž si na nynějšj wěk náboženstwj katolickému se posmjwagjci ztěžuge, pěkně rozváděge, že od počátku cirkwe kacjři proti nj powstávali, než tupost gegich střel nic newymohla. Nowějšj však přewratitelé tu powahu do sebe magj, že všeco, co od předešlých kacjřů namjtáno bylo a na weřejných konciliich wywráceno, pilně sbjragj a lataniu takowau gakž takž přiozdobugjce naswětlo wynášegj, a podiwenj obecné na sebe obrátiti, neumělých zaslepowati, nešlechetných wábiti, slabých však w službu swau potahowati nikoli se nestydj.

Obzvlášť žehrá sw. otec na mnohé dennjky německé, kterými, prý, lidé wálku cirkwi a státům wypowjdagjce celé země naplňugj, a protož záhuba takowá den ode dne se zmáhá, stolice swatá se zlehčuge, a tak náboženstwj odewšad se podkopává. Za tau přjčinau, prawj dále, za dobré gsme uznali, některé z těchto dennjků aspisů apoštolské censure podrobiti a zatratiti.

Gsauť však tyto:

1. Ohne Christus kein Heil für die Menschheit in Kirche u. Staat. Řeč držána w Rapperswylu třetj neděli po welkonoci 1832. od professora Fuchsa. S přjlohami a doswědčenjm suspensj. W sw. Hawlu 1833.

2. Sind Reformen in der kath. Kirche nothwendig? Auf welchem Wege sind dieselben zu bewirken, u. welche Hindernisse stehen etwa entgegen? Beantwortet in der Pastoral-Conferenz zu Offenburg, am 24. Juli 1832. Offenburg 1832.

3. Die kath. Kirche im 19ten Jahrhundert, u. die zeitgemässe Umgestaltung ihrer äussern Verfassung u. s. w. Herausgegeben von G. L. C. Kopp. Mainz 1830.

4. Der Kampf zwischen Pabstthum und Catholicismus im 15. Jahrhundert. Zürich. 1832.

5. Eine Dissertation, welche schon im J. 1816. im schweizer. Museum abgedruckt ist. 1 Heft Pag. 76 bis 125. Aarau.

6. Die Stellung des römisch. Stuhles, gegenüber dem Geiste des 19ten Jahrhdtes od. Betrachtungen über seine neueste Hirtenbriefe. Zürich 1833.

Po tom vyhlašugj se tyto spisy cjrkwí a státu welmi škodliwé a protož gich čjsti, tisknauti a w giné gazyky přewoditi co neypřjsněgi se zapowjda.

Dáno w Řjmě u St. Marie majoris pod prsterem rybárským 17. Zářj 1833. Našeho papežstwj třetjho roku.

Mjsto kardinála Albano
A Pichioni.

Slawnost růžj w Olomauckém arcibiskupstwj.

W Horkowě, wesnici u Olomauce w neypřjgemněgšj kragině ležjcy, umřel před několika léty tamněgšj mjestnj kaplan (Lokalkaplan) František Pflieger, kněz i wysokým stářjm ctihodný, i we swých mrawjch zachowalý, který netoliko za žiwa osadnj-

kům wjce než z 1200 dušj a ze třech obcj, Horkowy totiž, Chomoty a Sedlegska záležegjcm po mnohá léta mnoho dobrého způsobil; nobrž i po smrti snažil se pozůstawiti dorostáwagjcy mládeži památku k ctnosti powzbuzgjcj. Uwedl tedy slawnost růžj, která w geho lokálii a sice střjdawě w těch třech osadách ročně slawena býti má.

Podlé geho wůle měl z dorostlé mládeže obojho pohlawj od 17 — 28 let neyctnostněgšj pár od obce vybrán, kwjtky owěncěn a 50ti zlatými střjbra obdařen býti. K dosaženj toho záměru odkázal před smrtj 1000 zlatých střjbra.

Tato slawnost růžj byla poneypřw 23. čerwna 1833. konána, a poněwadž mezi těmi třemi gedné faře příslušegjcmi obcemi Chomoty neylidnatěgšj gsau, obrán z této obce na tento rok neyctnostněgšj párek. Ctihodný pan mjestnj kaplan Jan Kratochwjle odebral se w ten den o dwau hodinách odpoledne do této osady a wybral zesedmimládenců a panen od zdegšjho rychtáře gemu předstawených neyctnostněgšj družinu, když se giž pilně, všestranně a saukromj byl a chowanj gegich přeswědčil. Při wolenj, neywjce stářjm se zprawowal, mage za to, že oni, kteřj neydele před swětem se zachowali neporušení také neyhodněgšj gsau odměny. Mládenec zwolený za tak nazwaného kwětnjho krále zdráhal se za přílišnau pokorau a skromnostj poctu a odměnu gemu přiřknutau přigjti, aniž dřjwe přigal, až semu předstawilo, že poslušen býti má duchownjch i swětských předstawených. Po té kráčela všecká osada s knězem swým a napřed s křížem a korauhwemi do kostela Horkowského, pjsně duchownj zpjwagjo. Když giž processj do wsi přicházela, začali na přiwjtanau zwoniti, traubiti a na kotly bubnowati, při

čemž i hogně zmoždjřů střjeno. Walný byl zběh lidj negen z města, ale i z okolnjch mjst za pěkného dne co praudem sem se přihrnuwšjch. Když giž ten daw w kostel wešel, pronesl dwogj ctihodný a důstogný děkan theologické fakulty a wyslaužený rektor university Olomaucké pan Dr. Engelbert Richter řeč této slawnosti přiměřenau. Ukázal totiž, že mládež neprawosti se střjci, ctnosti pak se přidržowati má, a zawjrage řeč, napomenul rodičůw, aby wždy pečliwi byli spásy swých djtek, potom k nebesům modlitbu wznesl, aby neymilostiwějšj Bůh wychowánj djtek žehnal. Po kázanj wstawil lokálnj kaplan před oltářem zwolené družině wěnce, napomjnage gich, by stále až do smrti cestau ctnosti kráčeli. Te Deum laudamus skončilo tuto slawnost.

O p r a w a.

W letošnjch Pražských nowinách Č. 6. ode dne 19. Ledna čteme na konec w tato slowa :

„Z Uher negedny zpráwy nás docházegj, že přistupowánj katoljků k protestantskému wyznánj nad obyčeg tam se rozmáhá. W Heweské stolici za krátký čas 200 katolických rodin takowéto přestaupenj učinilo, a mnoho giných k témuž se chystá.“

Tato zpráva způsobila po prawowěřjcz Praze silné pozastawenj se, a zarmautila mnoho nábožných myslj, tak že nad nji pozornost arcibiskupské konsistoře wzbudily.

Přicházj prý tento wýtah z Berlinských a Lipských nowin, který gsme také w Ašaffenburgských a Norimberských nowinách slowy podobnými postawený četli.

Arcibiskupská konsistoř w počtu uwedeném (cožby gedinau rodinu gen po 4 osobách počtagic, přes 800 osob činilo,) přepiatost domnjwagic, nařjdila redakcj u wysoce důstogné arcibiskupské konsistoře Heweské stolice, w městě Jágru, kde slawný Patriarcha Pyrker cjrkewnj řizenj wede, gakby ta udalost w prawdě stála, priwátnj pozeptánj učiniti; na které nám práwě nasledngjej odpowěď přicházj, kterau na vysoké welenj z latinského gazyka přeloženau tuto od slowa k slowu klademe :

Wysoce důstogný Pane,

pane bratře w Kristu welectihodný !

„Na důtaz, zdali prawdiwá gest ona zpráwa, genž w politických nowinách gazykem českým w Praze wydáwaných, dne 19ho Ledna b. r. oznámena byla, „že totiž w Heweské stolici za krátký čas 200 katolických rodin od náboženstw katolického k wyznánj protestantskému bylo přestaupilo, a mnoho geště giných k tomu se chystá“, we gměnu Metropolitánské konsistoře welebné důstognosti Wašj uctiwau odpowěď dáváw, že swrchu dotčená zpráwa zhola neprawdiwá gest; neboť během celého 1833 roku, — i za několik předešlých let, až do dneška ; — ani gediný katoljk w stolici Heweské k protestantskému wyznánj nepřestaupil; anobř opáčně, — nepočtage těch, kteří w prwnějšich létech wjru katolickau obgali, — roku 1833. obráceno gest w stolici Heweské z wyznánj helwetského 14, z wyznánj Augsburského 5, a z nesgednocených Řeků 1, wesměs tedy 20 osob; gakož to wykazugj tabule obrácených od farářů karcibiskupskému ordinariátu, a od téhož slawné Radě

kráľowské, — gakožto neyvyššjmu auřadu w kráľowstwj Uherském — wystawené.

Račjž tedy welebná důstognost Waše toto auřednj wyswědčenj k weřegně známosti uwěsti, gak pro potěšenj prawowěrných katoljků, tak i k zahnanbenj těch, gešto takowé lžiwé powěsti w obecnstwo roztrušowati se nestydj.

Ostatně bratrské přjzni a lásce se poraučege s zwláštnj šetrnostj trwám Wašj důstognosti

k služhám ochotný bratr w Kristu,

Karel Rajner, w. biskup Vovradenský,
welkoprobošt a kanownjk Jágerský,
arcibiskupský generálnj vikář a práwnj.

W Jágru 21ho Unora 1834.

Protože Časopisu tohoto záměr nenj protidopornjkům našj cjrkwě zde polemisowati; tedy genzůstawáme na tom, obdrženau odpověď zde položitj a čtenáře naše, kterj nasledujcjcch listů k čtenj dosáhnauti mohau, na pogednánj w Ašaffenburgských nowinách (Katholische Kirchenzeitung dd. 25. Nov. 1833. Nro. 139 bis 142.) pod nápisem „Aus Ungarn, 15. Oktob.“ — pozornj učiniti, kde k bolesti se dočtau, gak se tam proti katolické cjrkwě brogj. — I list 147mý a 148mý pod nápisem „Aus Ungarn, 28. Oktob. 1833. giných utiskánj uwádj, které zpráwy zówěrek tuto w gazyku německém, gak tam stogj, od slova k slowu uwádjme.

In der That scheint es uns, dass Pastor Schmalz zu Neustadt-Dresden, jetzt in Hamburg, in einer am Reformationsfeste 1825 gehaltenen Predigt, da er seinen controversistischen Geifer über die Katholiken zu ergiessen glaubte, unbewusst seine eigenen Glaubensbrüder in Ungarn, wie wir sie nahe und fern immer mehr kennen lernen, mit folgenden

Worten treffend geschildert habe: „Ansprüche einer empörenden Anmassung, wo es möglich ist, {von irdischer Macht unterstützt, wo nicht, von hinterlistigen Ränken geleitet: ein Verfolgungsgeist, der, wo es geistige Waffen gilt, öfter zu Schmähungen als zu überzeugenden Beweisen seine Zuflucht nimmt, der aber ungescheutes öffentlich ausspricht, dass es auf allmähliche Auflösung unserer Gemeinschaft abgesehen sei — — eine Bekehrungssucht, die Bestechung und Verführung nicht scheut, welche die Unerfahrenheit der Kindheit, die Genussgierde der Jugend, die Schwächen des Alters „(wir setzen noch bei) und die Eitelkeit des weiblichen Geschlechtes, mit Schlaubeit für ihre Absicht zu nützen weiss“; dass und manches Andere steht der *katholischen Kirche* in Ungarn drohend (aber nicht furchtbar) gegenüber.

U m r t j.

Z Prahy. Důstogná kapitola Wyšehradská podává do Časopisu našeho zprávu, že úmrtím 25. Řjgna m. r. wysoce důstogného probošta swého neydůstognějšho pána a pana Karla Rudolfa hraběte z Boul - Schauensteinu, knjžete biskupa okrsku Kurského a swatohawelského we Šweycarjch osiřela.

Narozen byl w Inspruku w Tylorjch 30. Čerw-na 1760.

Dne 29. Března 1810. ráčila Geho cjs. kr. Milost úmrtím kapitolnjhe probošta a infulowaného přaeláta králowstwj českého Benedikta Henigra, swobodného pána z Ebergu, uprázdněné proboštwj Wyšehradské gemu pro gehu znamenité zásluhy o rakauskan řjši milostiwě propůgčiti. Dne 25. Čerw-na

požádal nowě zwolený probošt Wyšehradského kanownjka Karla Khuna, by při geho investituře na proboštstwj geho osobu zastaupil. Tato investitura byla teprw 3. Unora 1811. skrze nynj gmenowaného splnomocněného náměstnjka kapitolnjm děkanem wykonáwana. Wysokým dekretem dwornjho kancelláře 1. Čerwence 1813. gmenován byl tento knjze biskup Kurský a probošt Wyšehradský za arcibiskupa Lwowského, s tjm doloženjm, by přjgmy proboštstwj Wyšehradského od 18. Čerwna 1813., od kteréhož dne důchody arcibiskupstwj Lwowského mu plynauti počnau, gakožto interkalare k českému náboženskému fondu připadly. Proboštstwj pak samo ráčil Geho cjs. král. Milost biskupu Litoměřickému panu Leopoldu Chlumčanskému ad personam milostiwě udělit. Biskup ale Kurský nepřigal tohoto arcibiskupstwj, a tudy také na Wyšehradské proboštstwj neresignowal. Toto geho odřeknutj se Lwowského arcibiskupstwj přigal Geho cjs. král. Milost, a spolu dne 23. Máge 1814. z Paříže nařjdití ráčil, by též také sešlo z propůgčenj Wyšehradského proboštstwj biskupu Chlumčanskému.

Dne 23. Řjgna 1833. gak swrchu postaweno, tento wysoce důstogný kmet w Swatém Hawlu po několikanedělnj nemoci o 7 hodině wečernj w Pánu usnul. Geho tělo dowezeno bylo do Kurn a 28. t. m. w tamnjm kathedrálnjm chrámě k předkům geho biskupským přiloženo.

Dne 15. Zářj m. r. w Řjmě zesnul w Pánu Eminencj kardinál Caccia-Piati.

Dne 28 Řjgna m. r. zesnul w Pánu neydůstognějšj pan biskup Limburecký, dokt. Jakub Brand, spisowatel znamenitý, po třjdennj nemoci, w 57. roku wěku swého.

Dne 13. Unora b. r. zesnul w Pánu weledůstogný pan Šebestian Job, zpowědnjg gegj Milosti cjsařowny a králowny Karoliny, genž mnohými práwě apoštolským duchem wydanými spisy wzácnau památku po sobě pozůstawil.